

# ВАЛЬТЕР СКОТТ

LAMMERMOORIN  
MORSIAN

**Вальтер Скотт**  
**Lammermoorin morsian**

*[http://www.litres.ru/pages/biblio\\_book/?art=25450764](http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=25450764)*

*Lammermoorin morsian:*

# Содержание

ENSIMMÄINEN LUKU	4
TOINEN LUKU	20
KOLMAS LUKU	37
NELJÄS LUKU	49
VIIDES LUKU	73
KUUDES LUKU	87
SEITSEMÄS LUKU	112
Конец ознакомительного фрагмента.	131

# Walter Scott

## Lammermoorin morsian

### ENSIMMÄINEN LUKU

Ei ole voitto vielä aivan meidän;  
pakeni kyllä vihollinen, vaan  
mit' auttaa se, kun taas hän kohta tointuu.

*Henrik VI. Toinen osa.*

Erään Itä-Lothianin<sup>1</sup> viljavista alangoista vuoristoon vievän vuorisolan suussa oli ennen aikaan avara linna, josta nyt ainoastaan rauniot ovat jäljellä. Sen silloiset omistajat olivat mahtavaa ja sotaista paronisukua, jota, samoin kuin itse linnaakin, mainittiin nimellä Ravenswood. Heidän sukujohtonsa ulottui kaukaiseen muinaisuuteen ja he olivat naimisliittojen kautta sukulaisuudessa Douglasien, Hume'ien, Swintonien, Hayden ynnä muiden sen maakunnan voimallisten, kuuluisien sukujen kanssa. Heidän historiansa on usein ollut kiinteässä yhteydessä Skotlannin historian kanssa, jonka aikakirjat ovat säilyttäneet heidän urhotekojensa muiston. Ravenswoodin linna,

---

<sup>1</sup> Lothianeiksi nimitetään maakuntaa Edinburghin, Skotlannin pääkaupungin ympärillä.

seisoon vartiana keskellä vuoritietä Berwickshiren eli Mersin –  
tällä viimemainitulla nimellä tavallisesti mainitaan Skotlannin  
kaakkoista maakuntaa – ja Lothianien välillä, oli tärkeä sekä  
ulkonaisen sodan että myös sisällisen eripuraisuuden aikoina.  
Sitä on monta kertaa kiivaasti piiritetty ja lujasti puolustettu,  
mistä tietysti oli seurauksena, että sen omistajat ovat historiassa  
suorittaneet kuuluisan osan. Mutta tämä sukukin, niinkuin  
kaikki muu taivaan kannen alla, oli ollut monien vaiheitten  
alainen. Sen loisto himmeni suuresti noin 17: nnen vuosisadan  
keskivaiheilla. Ja vähän ennen vallankumouksen<sup>2</sup> aikaa oli  
Ravenswoodin linnan omistajan pakko myydä suvun vanha  
perintökartano ja vetäytyä syrjäiseen, aaltojen huuhtomaan  
torniin, joka törrötti kolkolla merenrannikolla S: t Abbin  
niemen ja Eyemouthin kylän välillä, näkyen aution ja pauhaavan  
Pohjanmeren selkien puolelle. Synkkä, viljelemätön karjamaa  
ympäröi tätä ravenswoodilaisten uutta asuntoa ollen ainoana  
tähteenä heidän perintömaistansa.

Lordi Ravenswoodin, tämän hävinneen suvun päämiehen  
mieli ei kuitenkaan nöyrytynyt lainkaan hänen uuden tilansa  
mukaiseksi. Hän oli 1688:n vuoden sisällissodan aikana pitänyt  
tappiolle jäävien puolta, ja vaikka hänen onnistui säilyttää  
sekä henkensä että maansa, oli hän menettänyt arvonimensä  
ja aateliutensa. Tosin häntä nytkin vielä nimitettiin lordi  
Ravenswoodiksi, mutta ainoastaan kohteliaisuudesta.

---

<sup>2</sup> Vallankumoukseksi nimenomaan sanotaan Englannin historiassa sitä tapausta,  
jolloin Oranian prinssi Wilhelm v. 1688 karkoitti maasta Jaakko II: n.

Tämä säätyarvonsa menettänyt aatelisherra oli täydellisesti perinyt sukunsa uhkaylpeän, rajun luonteen, vaikkei sen rikkautta; ja kun hän luuli sukunsa lopullisen häviön erikoisesti yhden miehen syyksi, niin hän kohdistikin tähän mieheen vihansa täysin määrin. Tämä mies oli nyt ostolla saanut omaksensa Ravenswoodin linnan sekä siihen kuuluvat maatilukset, joita Ravenswoodin nimen perillinen kaipasi. Mainittu mies oli syntyperäisin suvusta, joka ei ollut läheskään niin vanha kuin Ravenswoodien ja joka vasta äskettäin suurten sisällisten sotien aikana oli kohonnut rikkauteen ja valtiolliseen mahtavuuteen. Itse hän oli lakimieheksi valmistuttuaan palvellut korkeissa valtionviroissa, ja kaiken ikänsä oli häntä väitetty taitavaksi mutaisen veden onkijaksi, valtakunnassa kun eripuraiset puolueet raatelivat toisiaan ja hallitus kuninkaan nimessä oli virkamiesten käsissä. Niinikään sanottiin hänen osanneen koota melkoisia rahasummia, vaikka niitä ei tässä maassa ollut paljon saatavana, ja tuntevan niin hyvin rikkauden arvon kuin kaikki ne erilaiset keinot, joilla sitä vielä voi kartuttaa, sekä myös miten rikkautta oli käytettävä välikappaleena voiman ja vallan enentämiseksi.

Sen laatuinen ja sen luonteinen mies oli sangen vaarallinen vihamies rajulle, varomattomalle Ravenswoodille. Oliko hänen käytöksensä antanut aiheutta jälkimmäisen vihaan, siitä seikasta ihmisillä oli eri mieli. Muutamat arvelivat eripuraisuuden saaneen alkunsa lordi Ravenswoodin kostonhimosta ja kateudesta, hän kun ei voinut suuttumatta nähdä esi-isiensä

tilusten sekä linnan, ei edes laillisella ja rehellisellä ostollakaan, siirtyvän toisen miehen omaksi. Mutta suurimmalla osalla yleisöä, joka ylimalkaan on yhtä taipuvainen soimaamaan rikkaita selän takana kuin kumartamaan heitä silmien edessä, oli toinen ajatus asiasta. He sanoivat valtiosinetinvartian – siihen korkeaan virkaan herra William Ashton oli kohonnut – olleen suurissa raha-asioissa Ravenswoodin entisen omistajan kanssa ennenkuin hän lopullisesti osti kartanon. Ja pikemmin viitaten mahdolliseen seikkaan kuin vakuuttaen sen todella tapahtuneen he kysyivät, kumpiko oli osannut paremmin vaatia ja valvoa noista monimutkaisista, yhteisistä asioista tulevia etuja. Siten he enemmänkin kuin puolin sanoin osoittivat, että kylmäverisen lainoppineen ja taitavan valtiomiehen välttämättömästi piti päästä voitolle tästä rajusta, tulisesta, varomattomasta herrasta, jonka hän oli saanut kiedotuksi pauloihinsa ja raha-ansoihinsa.

Senaikuiset yleiset olosuhteet vahvistivat tätä epäluuloa. "Niinä päivinä ei ollut kuningasta Israelissa." Siitä saakka kun Jaakko VI oli lähtenyt Englantiin perimään rikkaampaa, mahtavampaa kruunua, oli Skotlannissa syntynyt keskenään taistelevia aatelispuolueita, jotka sitä mukaa kuin heidän juonensa S: t Jamesin hovissa sattuiivat onnistumaan, vuorotellen saivat kuninkaan nimessä pidettävän hallituksen käsiinsä. Tästä hallitustavasta seurasivat samanlaiset pahat vastukset kuin ne, joiden alaisina irlantilaisen maakartanon lampuodit ovat isännän asuessa Englannissa. Ei ollut maassa ylintä hallitsijaa, jonka etu todenteolla ja hänen omastakin

mielestään olisi ollut sama kuin koko kansan etu ja jolta siis alempien tyrannien sorronalaiset olisivat voineet anoa oikeutta tai armoa. Olkoon kruunupää-hallitsija kuinka toimeton, itsekäs ja itsevaltaan taipuvainen tahansa, niin hänen etunsa itsenäisessä maassa ovat kuitenkin silminnähävässä yhteydessä koko kansan edun kanssa, ja hänen omallekin vallallensa on selvä ja suuri vahinko siitä, jos hän menettelee kansan etua vastaan. Sentähden tavallinen valtioviisaus, yhtä paljon kuin tavallinen oikeudentuntokin, vaatii häntä jakamaan tasapuolisesti oikeutta ja rakentamaan valtaistuimensa laillisuuden perustukselle. Näinpä moni semmoinenkin hallitsija, joka on kuuluisa itsevaltaisuudesta ja väkivaltaisuudesta, on kohdellut oikeudenmukaisesti alamaisia kaikkina asioissa, missä eivät hänen oma valtansa tai omat pyyteensä ole tulleet kysymykseen.

Mutta aivan toista on, kun hallitus kuninkaan nimessä on uskottu jonkun aatelistuolueen päämiehelle, jonka kanssa vastapuolueen johtaja kilpailee seuraten aivan hänen kantapäillään kunnianhimon kilpa-ajossa. Semmoinen hallitsija on ehdottomasti käyttävä lyhyttä, epävakasta valta-aikaansa puoluelaitensa palkitsemiseen, voimansa laajentamiseen sekä vastustajiensa sortamiseen, masentamiseen. Eipä Abu Hassankaan, omaa voittoa pyytämättömin kaikista kuninkaan-sijaisista, unohtanut ollessaan päivän kaliifina, lähettää tuhatta kultarahaa lahjaksi omalle perheelleen. Eivätkä myöskään kuninkaansijaiset Skotlannissa, päästyään valtaan



puoluelaitensa voimalla, laiminlyöneet näiden palkitsemista samalla tavalla.

Oikeudenkäyttöä varsinkin tahrasivat mitä törkeimmät vääryydet. Tärkeämpää riita-asiaa tuskin oli ainoatakaan, jossa ei olisi ollut syytä valittaa tuomarien juonittelua ja puolueellisuutta. Ja mainitut virkamiehet vastustivat niin vähän kiusausta, että sananlasku: "Näytä minulle mies, niin näytän sinulle lain" tuli yhtä todeksi kuin se oli häpeällinen. Raivasipa tämä lainväärennys pian tietä toisillekin, vieläkin törkeämmille, hävyttömämmille tavoille. Se tuomari, joka käytti väärin pyhää valtaansa auttaakseen yhdessä asiassa ystäväänsä ja kukistaakseen toisessa vihamiehensä ja jonka päätösten perusteina oli sukulaisuus tai valtiollinen puoluehenki, ei suinkaan, niin luultiin, voinut vastustaa lujasti kiusauksia, jotka suorastaan koskivat hänen omaa etuansa. Ja rikkaan kukkaro, niin arveltiin, laskettiin usein oikeuden vaakalaudalle vastapainoksi köyhän riitaveljen oikealle asialle. Alemmat oikeusvirkamiehet eivät edes näönkään vuoksi osoittaneet mitään arkatuntoisuutta lahjusten ottamisessa. Hopea-astioita ja rahapusseja lähetettiin hyväntekijäisiksi kuninkaan neuvoskunnankin jäsenille vaikuttamaan heidän tekoihinsa ja ladottiin, niin senaikuinen kirja sanoo, aivan kuin halkopinoja lattialle, ilman että asiaa edes hävyn tähden olisi peitelty.

Aikojen ollessa tällaisia ei ollut liian ankara se väite, että valtiomies, joka oikeudenistuntosaleissa oli vanha tuttava

ja voitollisen puolueen mahtava jäsen, saattoi keksiä ja käyttää kaikenlaisia keinoja voittaakseen vähemmän taitavan ja vähemmän onnellisen riitaveljensä. Ja jos olisikin herra Wilhelm Ashtonin omatunto ollut niin arka, ettei hän olisi tahtonut käyttää hyödykseen noita etujansa, niin hänen kunnianhimoaan ja pyrkimystään vieläkin suurempaan rikkauteen ja mahtavuuteen kiihoitti rouva Ashton mitä voimakkaimmalla tavalla, mikä vaikutti yhtä paljon kuin muinaisajalla Macbethin puolison uskaliaat toiveet.

Rouva Ashton oli ylhäisempää sukuperää kuin hänen miehensä, jota etua hän käyttikin niin paljon kuin suinkin vahvistaakseen ja enentääkseen puolisonsa valtaa sekä myös, jollei huhu ollut aivan valheellinen, omaa valtaansa herra Ashtoniin. Rouva Ashton oli ollut kaunis ja oli vieläkin muhkea, majesteettillinen nainen. Luonnolta oli hän saanut suuret hengenlahjat sekä myös tulisen, intohimoisen mielen; ja kokemus oli opettanut häntä käyttämään edellisiä hyödykseen, jälkimmäistä salaamaan, vaikkei hillitsemään. Jumalisuuden ulkonaisia menoja hän noudatti tarkasti ja ankarasti; vieraanvaraa suotiin hänen talossaan loistavalla, miltei kerskailevalla tavalla; hänen puheensa ja käytöksensä, joka noudatti senaikuista ylintä skotlantilaista muotia, oli vakava, arvokas ja tyystin kaikkien seuraelämän sääntöjen mukainen. Hänen tapoihinsa ei panettelun häijy hengähdys ollut koskaan ylettynyt. Mutta siitä huolimatta, että hänellä oli näin monta kunnioitettavaa hyvettä, kuultiin Ashtonin rouvaa

harvoin mainittavan rakkauden tai ystävyys tuntein. Oma etu – suvun etu, vaikka ei aina persoonallinenkaan – oli silminnähävästi kaikkien hänen tekojensa vaikuttimena; ja missä niin on laita, ei teeskentely helposti saa terävasilmäistä, pahansuopaa yleisöä petetyksi. Nähtiin ja sanottiin, ettei Ashtonin rouva sulavimpienkaan kursastelujensa ja mielistelynsä aikana päästänyt pyydystettävänsä koskaan näköpiiristänsä, yhtä vähän kuin haukka ilmassa kierrellessänsä kääntää silmänsä saaliistaan. Tästä syystä ne tunteet, joilla hänen vertaisensa ottivat Ashtonin rouvan kohteliaisuuden vastaan, aina olivat epäilevät. Alhaisemmissa näihin tunteihin yhtyi pelkoa, joka olikin suureksi avuksi rouvan hankkeille, sillä se taivutti ihmisiä pikemmin suostumaan hänen pyyntöihinsä ja sokeasti tottelemaan hänen käskyjään; mutta toiselta puolen tämä tunne oli hänelle haitallinenkin, kun se ei voinut soveltua rakkauden eikä kunnioituksen kanssa yhteen.

Sanottiinpa hänen miehensäkin, jonka menestykseen rouvan avut ja taito olivat vaikuttaneet niin voimallisesti, katselevan häntä pikemmin kunnioittavan pelon kuin luottavan rakkauden tuntein; ja jos huhussa oli perää, oli aikoja, jolloin hän arveli liian kalliisti ostaneensa mahtavuuden, kun oli maksanut sen kotoisella orjuudella. Tätä ei kuitenkaan, kaikista luuloista huolimatta, voitu varmasti tietää; sillä rouva Ashton piti miehensä arvoa omanansa ja ymmärsi hyvin, kuinka halventavaa tälle arvolle yleisön silmissä olisi, jos nähtäisiin herran olevan vaimonsa vallan alainen. Kaikissa puheissaan Ashtonin rouva siis

toi esiin miehensä sanoja pettämättöminä totuuksina; hän vetosi aina miehensä aistiin ja oli kuuntelevinaan hänen mielipiteitään sillä nöyryydellä, joka sopi kuuliaisen vaimon käytökselle niin korkeasäätyistä ja suuriarvoista puolisoa kohtaan. Mutta kaiken tämän alla oli kuitenkin jotakin, mikä tuntui ontolta ja petolliselta. Ja ne, jotka tarkkasivat tätä pariskuntaa tarkoin, kenties pahansuovinkin silmin, olivat varmat siitä, että rouva, lujemmasta luonteestaan, vanhemmasta sukuperästänsä ja suurista, korkealentoisista toiveistansa ylpeillen, hiukan halveksi miestänsä ja että tämä puolestaan katseli rouvaa pikemmin epäluulon ja pelon kuin rakkauden ja ihastuksen tuntein,

Mutta herra William Ashtonin ja hänen rouvansa hartaimmat pääpyrinnöt olivat kuitenkin aivan samat. He eivät siis koskaan työskennelleet muuta kuin yksistä puolin, vaikk'ei sydämellisessä sovinnossa, eivätkä koskaan missään ulkonaisessa seikassa laiminlyöneet osoittaa sitä kunnioitusta toista kohtaan, jonka he tiesivät tarpeelliseksi voidakseen vaatia itselleen yleisön kunnioitusta.

Heidän avioliittoansa vahvistivat upeat lapset, joista kolme oli nyt vielä elossa. Vanhin poika oli matkoilla; seitsentoistavuotias tyttö sekä noin kolme vuotta nuorempi poika asuivat vanhempiensa kanssa Edinburghissa niin kauan kuin Skotlannin parlamentin ja valtioneuvoskunnan istuntoja kesti, mutta muina aikoma vanhassa, goottilaistyyllisessä Ravenswoodin kartanossa, johon valtiosinetinartia oli rakennuttanut suuria, seitsemännentoista vuosisadan tyyllisiä uusia rakennuksia.

Lordi Allan Ravenswood, mainitun vanhan kartanon sekä siihen kuuluvien avaroiden maatilusten entinen omistaja, jatkoi vielä jonkun aikaa voimatonta sotaansa uutta omistajaa vastaan nostaen riitoja kaikenlaisista seikoista, jotka koskivat heidän aikaisempia raha-asioitansa. Mutta ne ratkaistiin toinen toisensa jälkeen rikkaan, mahtavan riitaveljen eduksi, ja vihdoinkin viimein kuolema teki lopun koko kärkeilymisestä haastamalla Ravenswoodin korkeamman tuomioistuimen eteen. Hänen elinsuonensa, joka kauan aikaa oli kulumistaan kulunut, katkesi rajusta voimattoman raivon puuskasta, joka Ravenswoodin sydämessä riehahti hänen saadessaan sanoman tappiostaan eräässä oikeudenkäynnissä; se oli viimeinen asia, jota hän oli ajanut mahtavaa vihamiestänsä vastaan ja joka nojautui kenties pikemmin kohtuuteen kuin lailliseen oikeuteen. Ravenswoodin poika oli läsnä isänsä tuskallisessa kuolinkamppailussa ja kuuli ne kiroukset, joita vanhus syyti vihamiestänsä vastaan ikäänkuin jättäen koston pojalle perinnöksi. Sattuipa pian toisiakin seikkoja, jotka pojassa vielä kiihoittivat kostonhimoa, mikä silloin oli skotlantilaisen pahin vika, kuten oli ollut kauan aikaa.

Oli marraskuun aamu, ja valtameren rannalla töröttävät kalliot olivat paksun, raskaan sumun peitossa, kun vanhanaikuinen, puoleksi raunioina oleva torni, jossa lordi Ravenswood oli kuluttanut elämänsä viimeiset, levottomat vuodet, aukaisi porttinsa, jotta isännän maalliset jäännökset voitaisiin kuljettaa vieläkin synkempään, autiompaan asuntoon.

Loisto ja kunnianosoitukset, joista vainaja viime vuosinaan oli vieraantunut, olivat vielä kerran vironneet eloon juuri nyt, kun hänet oli annettava unhotuksen valtakunnan omaksi.

Lippu lipun perässä, koristeinaan tämän vanhan suvun ja sen heimolaisten vaakunoita ja mielilauseita, kulki surullisessa saatossa ulos pihan matalasta kaariportista. Seudun etevimmät aatelismiehet mustimmissa suruvaatteissaan seurasivat jäljestä pakottaen pitkän hevosjoukkonsa siihen juhlalliseen astuntaan, mikä tämmöisessä tilaisuudessa sopi. Torvista, joihin oli sidottu mustaa silkkiharsoa, soi pitkäveteisiä, surullisia säveliä, ohjaten saattojoukon kulkua. Ääretön parvi alempia hautajaisvieraita ja palvelijoita lopetti jonon; se ei ollut vielä päässyt portistakaan ulos, kun jo ensimmäiset olivat saapuneet kappeliin, mihin ruumis oli haudattava.

Vastoin vallalla olevaa tapaa, vieläpä sen ajan lakiakin, astui Skotlannin piispaalliseen kirkkokuntaan kuuluva pappi täydessä messupaidassaan ruumista vastaan ja alkoi lukea uskontonsa mukaisia hautajaisrukouksia vainajan arkun ääressä. Sitä oli lordi Ravenswood kuolinvuoteellaan pyytänyt, ja tory-puolueen herrat eli *kavaljeerit*, jolla nimellä he itse nimittivät itseänsä – tähän puolueeseen enin osa vainajan sukulaisia kuului – olivat siihen mielellään suostuneet. Mutta piirikunnan presbyteerinen kirkonhallitus, joka katsoi tätä menoa rohkeaksi valtansa pilkkaamiseksi, oli valtiosinetinvartialta, valtioneuvoksista lähinnä saapuvilla olevalta, hankkinut kieltokirjan juhlallisuuksien estämiseksi. Samassa siis kun

pappi aukaisi kirjansa, oikeudenpalvelija, jolla oli muutamia aseellisia miehiä takanaan, käski hänen vaieta. Tämä väkivalta, josta kaikki läsnäolijat tulisesti harmistuivat, suututti erittäin vainajan ainoa poikaa Edgaria, jota tavallisesti sanottiin Ravenswoodin nuoreksiherraksi ja joka oli kaksikymmenvuotias nuorukainen. Hän löi kädellä miekkaansa ja varoitti virkamiestä hengen uhalla sen enempää asiaan sekaantumasta, jonka jälkeen hän käski papin jatkaa toimitusta. Oikeudenpalvelija yritti väkisin saada tehtävänsä toimitetuksi, mutta satamäärä miekkoja välkähti samalla ilmassa, minkä vuoksi hän julisti vain tämän väkivaltaisen vastarinnan rikokseksi hänen virkatoimiaan vastaan ja vetäytyi sitten syrjemmäksi. Näin hän seisoi katsellen hautajaismenoa karsain, vihasin silmin ja itsekseen mutisten, ikäänkuin hän olisi ajatellut: "Kylläpä vielä kadutte tätä päivää, jona uppiniskaisuutenne kammitsoi minun jalkani."

Tämä näky olisi ollut maalarin esityksen arvoinen. Hautauskappelin kaarioven kynnyksellä pappi, sattuneesta esteestä säikähtyneenä ja oman itsensäkin tähden vapisten, luki kirkon juhlalliset toimitussanat kiireisesti ja vastahakoisesti ja heitti tomua ja multaa masennetun ylpeyden ja hävinneen rikkauden päälle. Piirissä hänen ympärillään seisoivat vainajan sukulaiset, joiden kasvot ilmaisivat enemmän suuttumusta kuin surua; ja paljastetut miekatkin heidän käsissään olivat kaikkea muuta kuin sopusoinnussa heidän pukunsa kanssa, joka ilmaisi syvintä surua. Ainoastaan vainajan pojan kasvoilla näytti vihastus siksi hetkeksi vaihtuvan syvään sydänsuruun, kun

hän näki lähintä, melkein ainoaa ystäväänsä kannettavan esi-  
isien hautaholviin. Eräs sukulaisista huomasi, että Edgar vaaleni  
kalmankarvaiseksi, kun hänen, kuten lähimmän jälkeenjääneen  
velvollisuus vaati, senjälkeen kun kaikki kirkonmenot oli tarkoin  
suoritettu, tuli laskea ruumiin pääpuoli hautaholviin, mistä  
lahoavia arkkuja näkyi ryysyiksi repeytyneine sametteineen ja  
ruostuneine heloineen, ja kun siten piti heittää oma isä siihen  
muiden seurassa mätänemään. Mainittu sukulainen lähestyi  
nuorukaista ja tarjosi apuansa, jonka Edgar Ravenswood  
kuitenkin äänettömällä viittauksella torjui. Lujin mielin,  
kyyneltäkään vuodattamatta täytti nuorukainen sitten viimeisen  
velvollisuutensa. Kivi laskettiin nyt hautaholvin suulle,  
hautauskuorin ovi lukittiin ja Edgar otti sen raskaan avaimen  
haltuunsa.

Saattojoukon kulkiessa ulos kappelista hän seisahtui portaille,  
jotka johtivat sen goottilaistyyliiseen saarnastuoliin. "Hyvät  
herrat ja ystävät", lausui Edgar, "te olette tänä päivänä täyttäneet  
enemminkin kuin tavallisen velvollisuuden sukulaisvainajanne  
ruumista kohtaan. Kunnan hautajaiset, joita muissa maissa  
suodaan halvimmallekin kristitylle hänelle kuuluvana oikeutena,  
olisi tänä päivänä kielletty sukulaisenne ruumiilta – vaikk'ei  
hän suinkaan polveutunut Skotlannin halvimmasta suvusta –  
jollei teidän miehuutenne olisi suojellut hänen oikeuttansa.  
Muut hautaavat kuolleensa surulla ja kyynelillä, ääneti ja  
kunnioittavalla hiljaisuudella. Mutta näissä hautajaisissa on  
käynyt poliiseja ja sissejä häiritsemässä; ja surumme – se suru,



jota meidän poismennyt ystävämme saattoi vaatia meiltä – on paennut poskiltamme syystä syttyneen vihastuksen punan kohotessa niille. Mutta hyväpä on, että tiedän, kenen jousesta tämä nuoli on lentoon lähtenyt. Ei kukaan muu paitsi se mies, joka tämän haudan on kaivanut, olisi voinut olla niin halpamielisen armoton ja häiritä näitä hautajaisia. Ja lähettäköön Jumala minulle saman onnettomuuden tai pahemmankin, jollen tuolle miehelle ja hänen perheellensä kosta sitä häviötä ja häväistystä, johon hän on minut ja omaiseni saattanut!"

Suuri osa läsnäolijoista hyväksyi tämän puheen sanoen sitä täydellä syyllä syttyneen suuttumuksen miehuulliseksi ilmaisuksi; mutta tynyimielisemmät, älykkäämmät olivat pahoillaan lausutuista sanoista. Ravenswoodin perillisen onni oli siksi matalalla, ettei hänen olisi sopinut pelkäämättä nostaa vastaansa sitä vihollisuutta, joka, niin he arvelivat, välttämättömästi seuraisi tuota julkista närkästyksen ilmaisua. Heidän pelkonsa oli kuitenkin aiheeton, ainakin tämän tapauksen lähimpiin seurauksiin nähden.

Hautajaisväki palasi nyt torniin. Siellä piti Skotlannista vasta nykyään hävinneen tavan mukaisesti kallisteltaman runsaasti maljoja vainajan muistoksi, kaiuteltaman suruhuonetta iloisella humalaisten melulla ja tämmöisten suurten, tuhlaavaisten pitojen menoilla vähennettämän ennestäänkin vähiä varoja sen miehen perilliseltä, jonka hautajaisia näin kummallisella tavalla vietettiin. Semmoinenpa siihen aikaan oli tapa, ja tässä tilaisuudessa sitä noudatettiin kaikin puolin. Pöydässä

valui viini virtanaan, rahvas mässäili pihalla, kartanon lampuodit keittiössä sekä ruoka-aitassa; ja tuskinpa riitti kahden vuoden tulo Ravenswoodin jäljelläolevasta omaisuudesta näiden peijaisjuominkien maksuksi. Viini teki vaikutuksensa kaikkiin, paitsi Ravenswoodin nuoreenherraan, mikä arvonimi kuului vielä Edgarille, vaikka hänen isänsä oli tuomion kautta menettänyt omansa. Tarjotessansa vierailleen maljaa, josta ei itse maistanut, Edgar pian sai kuulla tuhansia kirouksia valtiosinetinvartiaa vastaan ynnä myös valoja, jotka ilmaisivat harrasta huolenpitoa hänestä itsestänsä sekä hänen sukunsa kunniasta. Hän kuunteli näitä kuohahtavia sanoja synkän surullisen näköisenä, täydellä syyllä pitäen niitä yhtä katoavina kuin pikarin reunalle kohoavia purppurakuplia tai ainakin kuin sitä pohmeloä, jonka pikarin sisällys ajoi pöydän ympärillä istuvien mässääjien aivoihin.

Kun viimeinen pullo oli tyhjennetty, vieraat hyvästelivät hartaasti luvaten apuansa – jotka lupaukset seuraavana aamuna varmaan olivat unohdetut, jolleivät kenties lupausten antajat pitäneet tarpeellisena oman turvallisuutensa tähden julkisemmalla tavalla peruuttaa sanojansa.

Ravenswood kuunteli heidän jäähyväispuheitaan ylenkatsein, jonka hän töin tuskin sai peitetyksi, ja näki viimein tuon meluavan vierasjoukon lähtevän hänen rappiolle joutuneesta asunnostaan. Hän palasi tyhjentyneeseen saliinsa, joka nyt, kun siellä aivan äsken vielä kaikuneet huudot olivat vaienneet, tuntui kahta vertaa autiommalta. Mutta olipa se sentään täynnä

hahmoja, joita nuoren perillisen mieli manasi esille – siinä kummitteli hänen sukunsa häväisty kunnia ja hävinnyt onni, kummittelivat hänen omien toiveittensa rauniot ja kummitteli sen suvun voitonriemu, joka ne kaikki oli hävittänyt. Ennestään synkälle mielelle oli tässä tarpeeksi miettimisen aihetta, ja nuoren Ravenswoodin mietteet olivat syvät ja ihmissilmältä salatut.

Näytellessään tämän tornin raunioita – jotka yhä vielä jyrkän kallion kukkulalta katselevat meren aaltojen melskettä, vaikka niissä ei enää ole muita asukkaita kuin kalalokki ja meriteeri – talonpoika vakuuttaa yhä vielä, että muka Ravenswoodin nuoriherra sinä onnettomana yönä herätti tuskansa katkerilla kirouksilla jonkun häijyn hengen, jonka pahan vaikutuksen alla tulevien tapausten kangas kudottiin. Voi, mikä häijy henki saattaisikaan neuvoa hurjempiin tekoihin kuin mihin meidät saattavat omat tuliset intohimomme, jollei niitä vastusteta!

# TOINEN LUKU

"Varjelkoon Herra", virkkoi kuningas,  
"minua että ampuisit."

*William Bell.*

Hautajaisten jälkeisenä aamuna oikeudenpalvelija, jonka kielto ei ollut voinut saada lordi Ravenswood vainajan hautajaismenoja estetyksi, riensi valtiosinetinvartialle ilmoittamaan, kuinka hänen virkatehtävänsä toimeenpanoa oli vastustettu.

Valtiomies istui avarassa kirjastohuoneessa, joka muinoin oli ollut entisen Ravenswoodin kartanon juhlasalina. Sitä todistivat vieläkin vaakunakuvat veistoksin koristetussa laessa, jonka holvi oli tehty Espanjan kastanjapuusta. Samanlaisia vaakunakuvia näkyi myös ikkunain värillisissä laseissa, joiden kautta hämärä, mutta kirjava päivänvalo laskeutui pitkille hyllyriveille, jotka taipuivat lainselittäjain sekä historioitsijamunkkien raskaitten teosten painon alla – nämä kirjamöhkäleet olivat siihen aikaan skotlantilaisen kirjaston enimmin luettu ja tähdellisin osa. Raskaalla tammipöydällä ja kirjoituspulpetilla oli suuri kasa kirjeitä, anomuskirjoja sekä pergamenttikirjoja; näiden parissa puuhailu oli herra William Ashtonin elämän huvitus ja samalla myös vaiva. Valtiosinetinvartian ulkomuoto oli

arvokas, miltei majesteettillinen, hyvin sopiva näin korkealle virkamiehelle. Vieras ei suinkaan, ennenkuin pitkälti ja tuttavallisesti keskusteltuansa hänen kanssaan tärkeistä ja hänen persoonallista etuaan koskevista asioista, voinut havaita, että herra Ashton päätöksissään oli hiukan häilyväinen, epävakainen. Tähän heikkouteen oli syynä hänen varovainen, pelkurimainen luonteensa; hän itse tiesi, kuinka se sisäisesti vaikutti hänen mieleensä, minkävuoksi hän niin hyvin ylpeydestä kuin myös valtioviisaudesta koetti huolellisesti salata sitä muilta.

Hän kuunteli ulkonaisesti täysin vakavana liioiteltua juttua hautajaisissa tapahtuneesta metelistä ja häväistyksestä, joka loukkasi sekä hänen että kirkon ja valtakunnan arvoa. Ei sekään näkynyt häntä suuresti liikuttavan, että hänelle kerrottiin kaikista niistä soimaus- ja uhkaussanoista, joita nuori Ravenswood tai muut olivat käyttäneet, silminnähävästi tarkoittaen häntä itseään. Niinikään hän kuunteli niitä huhuja, jotka poliisi oli kerännyt kokoon sangen väärennetyssä, liioitellussa muodossa hautajaispidoissa juoduista maljoista ja lausutuista uhkauksista. Viimein hän kirjoitti kaikki nämä seikat huolellisesti muistiin sekä myös niiden miesten nimet, jotka, jos niiksi tulisi, voisivat esiintyä vieraina miehinä sekä todistajina sen kanteen vahvistukseksi, joka perustui noihin väkivaltaisiin tekoihin. Sitten hän päästi ilmiantajan menemään ollen vakuutettuna siitä, että nuoren Ravenswoodin omaisuuden tähteet sekä henkilökohtainen vapaus olivat hänen vallassaan.

Kun ovi poistuvan oikeudenpalvelijan jälkeen sulkeutui, istui

valtiosinetinvartia vielä hetken aikaa syvissä mietteissä. Mutta sitten hän kavahti istualtaan ja rupesi astumaan edestakaisin huoneessa, niinkuin mies, joka on tekemäisillään äkillisen, ratkaisevan päätöksen. "Nuori Ravenswood", mutisi hän, "on nyt omani – minun omani – hän on itse antautunut minun käsiini, ja hänen on taipuminen tai taittuminen. En ole unohtanut, miten jäykän, uppiniskaisen itsepäisesti hänen isänsä puolusteli joka pykäläänsä viimeiseen asti, hyläten kaikki sovinnon tarjoukset, kietoen minut oikeudenkäynteihin ja yrittäen ainakin häväistä mainettani, kun hän ei muulla tavalla voinut kumota oikeuttani. Tämä poika, joka hänen jälkeensä on jäänyt – tämä Edgar – tämä tuittupäinen, hurja hupsu on ajanut laivansa karille ennenkuin hän vielä satamastakaan on päässyt. Pidetäänpä huoli siitä, ettei hän saa tilaisuutta päästä jälleen selville selille jonkun palaavan nousuveden avulla. Näitä muistiinkirjoitettuja tapauksia, jos niitä vain sopivin sanoin esitetään valtioneuvoskunnalle, ei voi selittää vähemmäksi kuin ilmi kapinaksi, jossa sekä kirkollisen että maallisen hallituksen valtaa on pilkattu. Suuri sakko saattaisi siitä tulla; käsky panna hänet vankeuteen Edinburghin tai Blacknessin linnaan taitaisi olla paikallansa. Voisipa perustaa vaikka maanmaanpetoskanteen moneen näistä sanoista ja puheenparsista; mutta Jumala varjelkoon minua ajamasta asiaa niin pitkälle. En, sitä en tahdo – en tahdo hänen henkeensä koskea, vaikka se olisikin minun vallassani! Mutta sittenkin, jos hän saa elää kunnes joku muutos tapahtuu, mitä sitten? – Omaisuuteni takaisinanto – kenties kosto. Minä tiedän, että

Athole lupasi apuansa vanhalle Ravenswoodille, ja tässäpä hänen poikansa jo keräilee ja kokoilee puoluetta itselleen oman mitättömän voimansa ponnistuksella. Siinähan olisi heti valmis välikappale niille, jotka toivovat meidän hallituksemme kumoamista!"

Nämä ajatukset riehuiivat juonikkaan valtiomiehen mielessä, ja hän vakuutteli itselleen, että hänen oma etunsa ja turvallisuutensa samoin kuin myös hänen ystäviensä ja koko puolueen vaati, että nyt tarjona olevaa tilaisuutta äärimmäisyyteen saakka käytettäisiin nuoren Ravenswoodin turmioksi. Valtiosinetinvaria siis kävi kirjoituspöytänsä ääreen istumaan ja laati valtioneuvoskunnan tietäväksi kertomuksen niistä laittomista teoista, jotka hänen kiellostaan huolimatta olivat tapahtuneet lordi Ravenswoodin hautajaisissa. Useitten osanottajien nimillä yhtä paljon kuin itse rikoksellakin, sen hän hyvin tiesi, oli huono kaiku hänen hallitusveljiensä korvissa ja oli yllyttävä heitä ankarasti rankaisemaan ainakin nuorta Ravenswoodia, *in terrorem* (muille peloitukseksi).

Asian arkaluontoisuus vaati häntä kuitenkin valitsemaan semmoisia sanoja, että nuoren miehen rikokseen vain viitattiin, mutta ei suoraan sanoin sanottu sitä rikokseksi; sillä tällainen herra William Ashtonin, nuorukaisen isän vanhan riitaveljen syytös olisi näyttänyt vihan ja pahansuonnin synnyttämältä. Näin hän kirjoitteli kuvaustaan ja vaivasi päätänsä keksiäksensä sanoja, jotka voisivat osoittaa Edgar Ravenswoodin tuon metelin nostajaksi, ilman että niissä sanoissa kuitenkaan

ilmenisi selvää kannetta. Sattuipa hän muutamana lomahetkenä luomaan silmänsä ylöspäin ja näkemään Ravenswoodin suvun kypärävaakunan, joka koristi yhtä niistä seinäkomeroista, mistä laen kupukaaret kohosivat. Se oli musta sonnin pää, ja sen allekirjoitus kuului: "Minä odotan aikaani!" Ja tapaus, johon tämä allekirjoitus viittasi, sekaantui kummallisella, syvästi vaikuttavalla tavalla siihen aineeseen, jossa hänen ajatuksensa paraikaa ahersivat.

Vanha tarina kertoi erään Malisius de Ravenswoodin menettäneen kolmannellatoista vuosisadalla linnansa tiluksineen, jotka mahtava anastaja oli ryöstänyt häneltä ja jota saalistansa tämä olikin saanut jonkun aikaa rauhassa nauttia. Mutta viimein, komeana pito-iltana Ravenswood, joka oli väijynyt tilaisuutta, pujahti linnaan tuoden mukanaan pienen parven uskollisia miehiään. Vieraat paraikaa odottelivat maltittomasti toivottuja herkkuja, ja linnan silloinen isäntä käski tuoda kovalla huudolla ruokaa sisään.

Ravenswood, joka tätä tilaisuutta varten oli pukeutunut muonitusmestarin vaatteihin, vastasi ankaralla äänellä: "Minä odotan aikaani." Samassa sonnin pää, surman vanha vertauskuva, tuotiinkin pöydälle. Tämä oli sovittu merkki, että salaliiton piti puhjeta ilmi, ja anastaja seuralaisinensa tapettiin. Kenties oli tässä yhä vielä tunnetussa ja usein kerrotussa tarinassa jotakin, mikä pisti valtiosinetinvartian sydämeen ja omaantuntoon. Hän työnsi syrjemmäksi sen paperin, jolle hän oli ruvennut kirjoittamaan kertomustansa, lukitsi huolellisesti



muistiinpanonsa vieressään olevaan kaappiin ja läksi ulos kamarista. Näytti siltä kuin hän olisi tahtonut selvittää ajatuksiansa ja tarkemmin miettiä aiotun tekonsa seurauksia ennenkuin ne olivat tulleet välttämättömiksi.

Avaran goottilais-tyylisen etuhuoneen kautta astuessaan herra William Ashton kuuli tyttärensä harpun soivan. Soitanto, kun soittajat ovat näkymättömissä, herättää meissä aina ihmettelyn sekaista mielihyvää ja tuo mieleemme lintujen luonnollisen konsertin vehmaissa lehdoissa. Herra Ashtonkin, vaikk'ei hänen tapansa juuri ollut suoda sijaa tällaisille luonnollisille, yksinkertaisille tunteille, oli sittenkin ihminen ja isä. Hän pysähtyi siis kuunnellen, miten Lucy Ashtonin äänen hopeinen helähdys sointui yhteen soitannon kanssa. Se oli vanha sävel, johon joku oli sovittanut seuraavat sanat:

Ällös ihaile kaunotarta,  
rauhas istu ja sotaa karta,  
älä maista, kun viini vahtoo,  
älä puhu, kun kansa tahtoo,  
älä kuule, kun lintu laulaa,  
vältä kultaista sormuspaulaa.  
Jos jouten käsi ja sydän ois,  
niin huoleti elää, kuoliakin vois.

Tähän laulu loppui, ja valtiosinetinvartia astui tyttärensä kamariin.

Laulun sanat näyttivät olevan vain laulajan oman luonteen

mukaisia. Sillä Lucy Ashtonin erinomaisen kauniit, vaikka vielä hiukan lapselliset kasvot olivat ikäänkuin luodut ilmaisemaan mielenrauhaa, iloisuutta ja välinpitämättömyyttä maallisten huvitusten tyhjää loistoa kohtaan. Hänen kiharansa, jotka olivat tumman kullankarvaiset, valuivat alas molemmin puolin hohtavan valkoista otsaa, aivan kuin tummentuneet, himmeät auringonsäteet luminietoksen kupeita myöten. Hänen katseensa oli erinomaisen lempeä, siveä, kaino ja neitseellinen ja näytti pikemmin pakenevan vieraan satunnaista silmäystä kuin viekoittelevan sitä puoleensa. Jotakin madonnantapaista oli hänen muodossaan; siihen kenties oli syynä heikko terveys tai kenties se, että hän eli perheessä, jonka kaikkien jäsenten luonne oli tulisempi, toimeliaampi, voimakkaampi kuin Lucyn oma.

Mutta tämä hänen hiljaisuutensa ei suinkaan johtunut siitä, että hän olisi ollut penseätunteinen, kylmäsydäminen. Saadessaan seurata omaa aistiansa ja sydäntänsä Lucy Ashton oli erinomaisen herkkä kaikille romanttisille tunteille. Suurella halulla hän lueskeli salaa noita vanhoja tarinoita palavasta rakkaudesta ja järkähtämättömästä uskollisuudesta, joihin sekaantui, niinkuin noihin tarinoihin useimmiten, kummallisia tapahtumia ja yliluonnollisia kauhuja. Tämä oli hänen rakas mielikuvitusmaailmansa, ja siinä hän rakenteli pilvilinnojaan. Mutta tätä ihastuttavaa, vaikka petollista rakennustointansa hän harjoitteli vain salaa. Omassa syrjäisessä kammiossaan tai siinä lehdossa, jonka hän oli omaksensa valinnut ja nimensä mukaan nimittänyt, hän mielikuvituksessaan oli jakelevinaan palkintoja

turnajaisissa tai sytytteli silmiensä säteillä urhoollisten taistelijain sydämet; tai hän vaelsi erämaissa Unan<sup>3</sup> seurassa jalomielisen leijonan suojelemana; tai oli itse olevinansa koristelematon, mutta jalosydäminen Miranda ihme- ja taikasaareissa.

Mutta ulkonaisessa olossaan, suhteessaan tämän maailman asioihin, Lucy mielellään taipui omaistensa voimakkaan vaikutuksen mukaan. Asiat, joita piti valita, olivat hänelle ylimalkaan niin yhdentekeviä, ettei hän viitsinyt vastustella, ja mielellään hän päätöksissään seurasi ystäviensä tahtoa, sillä omassa tahdossaan hän kenties ei olisikaan löytänyt mitään yllytintä. Jokainen lukijoistani on varmaan jossakussa hänelle tutussa perheessä huomannut jonkun myöntyvän, hiljaisen jäsenen, joka voimallisempien, innokkaampien henkilöiden yhteydessä eläen aina taipuu muiden tahtoon, yhtä kykenemättömänä vastarintaan kuin rientävään virtaan heitetty kukkanen. Ja tavallisesti käy niin, että tällainen mukaantuvainen, helposti taipuva, muiden johtoa nurisematta totteleva olento tulee niiden lempilapseksi, joiden haluille hän näyttää kernaasti ja vastaanhangoittelematta uhraavan omat halunsa.

Näin oli silminnähävästi myös Lucy Ashtonin laita. Kavala, varovainen, maallisiin asioihin kietoutunut isä rakasti häntä hellällä rakkaudella, jonka voima välistä äkkiarvaamatta kuohahtaen saattoi tämän miehen sydämen tavattomaan

---

<sup>3</sup> Una ja Miranda ovat siihen aikaan hartaasti luettujen romaanien henkilöitä. *Suom. muist.*

liikkeeseen. Lucyn vanhemmalla veljellä, joka vielä ylpeämmin kuin isä asteli kunnianhimon tietä, oli lämpimiäkin tunteita. Vaikka hän oli soturi tänä irstaisena aikakautena, piti hän kuitenkin Lucy-siskoansa rakkaampana kuin huvitustaan, vieläpä rakkaampana kuin sotamainettaan ja kohoamistaan korkeampiin sotilasvirkoihin. Nuorempi veli, joka oli siinä iässä, jolloin mieli eniten haluaa joutavuuksia, kertoi aina sisarelle, niinkuin uskotulle ystävälleen, kaikista iloistansa ja suruistansa, onnistuneista metsäretkistänsä ja riidoistaan kasvattajansa sekä opettajiensa kanssa. Näitä kaikkia seikkoja, vaikka ne olivatkin mitättömiä, Lucy kuunteli maltillisena ja osaaottavan tarkkaavaisena. Ne liikuttivat tai huvittivat Henryä, siinä kyllin syytä Lucyn tarkasti niitä kuunnella.

Yksin äidin sydän ei tuntenut tätä hellää, voimakasta rakkautta, jolla muut perheenjäsenet hyväilivät Lucia. Ashtonin rouvan mielestä hänen tyttärensä pehmeys, joksi hän sitä sanoi, muka oli selvänä merkinä siitä, että isän halvempisukuinen veri Lucyn suonissa täytti suurimman sijan; pilkoillaan äiti mainitsi häntä Lammermoorin paimentytöksi. Mahdotonta oli olla aivan rakastamatta näin lempeätä, hiljaista olentoa; mutta Ashtonin rouva piti vanhinta poikaansa, joka runsain määrin oli perinyt hänen oman kunnianhimoisen, rohkean luonteensa, rakkaampana kuin tytärtään, jonka hiljaisuus hänestä näytti olevan heikkomielisyydelle sukua. Vanhin poika oli vielä yksipuolisemmin rakkaampi äidillensä siitä syystä, että hän, vastoin skotlantilaisten aatelissukujen yleistä tapaa, oli saanut

ristimänimensä suvun päämiehen nimen mukaan.

"Sholto-poikani", sanoi äiti, "on kannattava äidinpuolisen sukunsa tahratonta kunniaa ja koroittava, ylentävä isänpuolistakin. Lucy-parka ei kelpaa kuninkaan hoviin eikä vierassaleihin. Joku maalla asuva herrasmies parhaiten sopisi hänelle aviopuolisoksi, niin rikas, että hän voisi hankkia vaimolleen mukavan elämän, jossa Lucyn ei tarvitsisi lainkaan vaivata itseänsä ja jossa hän ei saisi tilaisuutta vuodattaa kyyneleitä muusta syystä kuin siitä lempeästä pelosta, että hänen miehensä joskus ajaessaan kettua sattuisi taittamaan niskansa. Eipä meidän sukumme tällä tavalla kohoaisi eikä sen valtakkaan täten vahvistuisi eikä karttuisi. Valtiosinetinvartian arvo on vasta äsken saatu; sitä on koetettava lujittaa siten, että näytämme siihen jo tottuneilta, sen ansainneilta ja valmiilta sitä puolustamaan ja pitämään siitä kiinni. Vanhalle juurtuneelle korkeudelle ihmiset kumartavat tottumukseksi käyneellä ja isiltäperityllä nöyryydellä; meidän edessämme he seisoisivat kaula kenossa, jollei sitä väkisin taivutettaisi kumarruksiin. Lammaskarsinassa tai luostarissa parhaiten paikallaan olevalla tyttärellä ei ole kykyä vaatia kunnianosoitusta, missä siihen vastahakoisesti taivutaan. Ja koska Jumala ei ole meille kolmatta poikaa suonut, olisi ainakin Lucyn pitänyt olla sen luonteinen, että olisi pojan sijan täyttänyt. Onnelliseksi sen hetken sanoisin, jona Lucy antaisi kätensä miehelle, jolla olisi enemmän kykyä kuin hänessä itsessään tai jonka kunnianhimo olisi yhtä matalalla matelevainen."

Näin ajatteli äiti, jonka silmissä hänen lastensa sydämen hyveet ja heidän vastainen kotoinen onnensa olivat aivan mitättömät säätyarvon ja maallisen korkeuden rinnalla. Mutta, niinkuin monestikin kiivaat, maltittomat vanhemmat, erehtyi Ashtonin rouva tyttärensä sydäntä arvostellessaan. Sillä siinä kyti kylmimmän penseyden alla noiden tulisten tunteitten itu, jotka toisinaan yhtenä yönä puhkeavat ilmi samoin kuin profeetan kurpitsa ja ihmetyttävät katsojaa ennenarvaamattomalla kiivaudellaan ja voimallaan. Lucyn sydän näet tuntui kylmältä siitä syystä, ettei ollut tapahtunut mitään, mikä olisi sen sytyttänyt tai herättänyt. Hänen elämänsä oli tähän asti kulunut yksitoikkoisesti, hiljaisesti, ja olisipa ollut hänelle onneksi, jollei sen nykyinen tyyni juoksu olisi ollut virran kaltainen, joka hiipii kosken niskaa kohti!

"Vai niin, Lucy", virkkoi isä astuessaan sisään, kun laulu oli vaiennut, "opettaako sinun laulusi sinua pitämään maailmaa halpana ennenkuin olet sitä koettanutkaan? – Se varmaankin on hiukan ennen aikaista. Vai lauloitko sinäkin vain niinkuin muut kaunottaret, jotka aina ovat elämän ilot hylkäävinänsä, kunnes jonkun rakastettavan ritarin puhe väkisin taivuttaa heidät puoleensa?"

Lucy punastui vakuuttaen, ettei tuon laulun mukaan pitänyt päättää, minkälaiset hänen omat ajatuksensa olivat, ja pani kiireesti pois harppunsa, kun isä pyysi häntä kanssansa kävelylle.

Avara, tiheä puisto, tai oikeammin metsästys-alue levisi kartanon takana olevan harjanteen kupeella. Kartano,

joka sijaitsi alangolta ylöspäin käyvän vuorisolan keskellä, näytti olevan ikäänkuin rakennettu tämän tien suuhun suojelemaan salomaata, joka sen takana kohosi majesteettillisessa jylhydessään. Tähän ylevän ihanaan seutuun päin läksivät nyt isä ja tytär kävelemään käsityksin, astuen komeaa lehtokujaa pitkin, jonka ylitse kaarteli lehteväin jalavapuiden oksia ja jonka lomista saattoi katsella kaukaisuudessa kuljeksivia metsäaurisparvia. Näin he kävelivät hitaasti ihaillen kauniita näköaloja, joista herra William Ashtonkin, vaikka hänen tavalliset toimensa olivat ihan toista laatua, osasi nauttia herkillä aistilla ja suurella mielihyvällä. Sattuipa heille tällä kävelyllä vastaan metsänvartia, joka pyyntiretkellä ollen kulki metsään päin jousipyssy olalla ja koiraa taluttava poika jäljessään.

"Paistiako hankkimaan meille, Norman?" kysyi herra vastaten metsämiehen tervehdykseen.

"Niin juuri, armollinen herra, niinpä lähdenkin. Huvittaisiko teitä ehkä katsella pyyntiäni?"

"Ei, ei", vastasi herra katsoen tyttärensä, jonka poski yksin siitä ajatuksestakin, että hänen täytyisi katsella metsäauriin ampumista, oli aivan kalvennut, vaikka hän kuitenkin, jos hänen isänsä olisi sanonut tahtovansa seurata Normania, luultavasti ei olisi hiiskunut ainoatakaan vastahakoista sanaa.

Metsämies kohotti olkapäitään. "Aivanpa omakin haluni laimenee", virkkoi hän, "kun ei kukaan herrasväestä milloinkaan käy pyyntiäni katsomassa. Toivon sentään, että kapteeni Sholto tulee kotiin; muuten olisi minun paras lyödä kerrassaan

rukkaset pöytään. Sillä Henry-herran täytyy aina lukea joutavia latinalaisia lorujaan, niin että tuo kelpo poika, vaikka hänen mielensä kylläkin tekisi metsässä kuljeksia aamusta iltaan, menee aivan hukkaan eikä hänestä ikinä tule miestä. Eipä näin ollut laita, olenpa kuullut, lordi Ravenswoodin aikana. Kun joku sarvipää oli kaadettu, juoksi joka mies sitä katsomaan; ja kun otus oli ammuttu, tarjottiin puukko<sup>4</sup> aina itse herralle, eikä siitä lähtenyt koskaan vähempää kuin taalari hyväntekiäisiksi. Ja oli täällä silloin Edgar Ravenswood – Ravenswoodin nuoreksi herraksi häntä nyt sanotaan – hän kun käypi ampumassa – no, eipä parempaa ampujaa ole ollutkaan hamasta Tristramin ajoista – Edgar-herra kun ojentaa, niin siihen otus jo kellähtää, uskokaa pois vain. Mutta metsänkäymisen halu on peräti mennyt hukkaan tällä puolen vuoriharjua."

Paljon oli tässä puheessa sellaista, joka suuresti loukkasi valtiosinetinvartiaa. Hän ei voinut olla huomaamatta, että hänen palvelijansa melkein julkisesti halveksi häntä siitä syystä, ettei hänellä ollut sitä metsästyshalua, jota naina aikoina pidettiin oikean aatelismiehen luonnollisena, välttämättömänä tunnusmerkkinä. Mutta metsänriistan pyytäjä kaikissa maakartanoissa on hyvin tarpeellinen mies, jonka sallitaan jotenkin suurella vapaudella piestä kieltänsä. Herra Ashton vastasi sentähden vain hymyillen, että hänellä itsellensä oli sinä päivänä muuta ajattelemista kuin metsäkauriin pyynti; sittenkin hän otti kukkaron taskustaan ja antoi metsänvartialle

---

<sup>4</sup> Jolla haavoitettu otus oli lopullisesti tapettava.



taalarin kehoitukseksi. Mies otti sen vastaan samalla tavalla kuin komean hotellin tarjoilija vastaanottaa kaksinkertaisen juomarahan joltakulta maalaisherralta – hymyllä, jossa antimen iloon sekaantuu ylenkatsetta antajan tyhmyyden vuoksi. "Ettepä te, armollinen herra, ole viisas palkanantaja", sanoi hän, "kun maksatte ennenkuin mitään olette saanut. Mitäpä tekisittekään, jollen saisi sitä metsäaurista ammutuksi, josta te ennakolta annatte minulle tapporahan?"

"Luultavasti", vastasi valtiosinetinvartia hymyillen, "et arvaa mitä tarkoitan, jos sinulle sanon, että on olemassa *conditio indebiti*."

"En suinkaan, niin totta kuin elän – se mahtaa olla joku lakitieteellinen solmusana – mutta 'käy oikeutta kerjäläisen kanssa, niin' – tiedättehän te, armollinen herra, mitä siitä lähtee. – Mutta tahdonpa sentään tehdä teille oikeutta myöten, ja jollei pyssyni ja penikkani vain petä, niin saatte otuksen, jolla on kahta sormeaa paksult rasvaa rintapalassaan."

Hän aikoi jo lähteä, mutta herra kutsui hänet vielä takaisin ja kysyi ikäänkuin sivumennen, oliko Ravenswoodin nuoriherra todellakin niin uljas poika ja tarkka pyssymies kuin mitä hänestä ihmiset hokivat.

"Uljasko! – onpa hänessä uljuutta yltäkyllin, sen vakuutan teille", vastasi Norman. "Minä olin kerran Tynninghamin metsässä, kun joukko suuria herroja oli metsästävässä herrani kanssa. Siellä oli hirvi, joka rupesi vastakynteen, niin että kaikki pysähdyimme hyvän matkan päähän. Pulska troijalais-

ukko se olikin, parasta lajia; sarvet kymmenhaaraiset ja otsa niin leveä kuin suurimman härän. Ja vanhan herran päälle se karkasi, saakeli soikoon, ja olisipa tullut avoin paikka paronien luetteloon, jollei nuori-herra olisi kuin vilahdus hypännyt otuksen taakse ja sivaltanut sen kinner-suonia poikki väkipuukollaan. Eikä hän silloin ollut kuin seitsemännellätoista, Jumala häntä siunatkoon!"

"Ja onko hän yhtä sukkela käyttämään pyssyäkin kuin väkipuukkoa?" kysyi herra Ashton vielä.

"Hän ampuisi tämän hopeakolikon peukaloni ja etusormeni lomasta kahdenkymmenen kyynärän päästä, ja minä panisin siitä vetoon naulan kultaa. Mitä enempää voisitte vaatiakaan silmältä, kädeltä, lyijyltä ja ruudilta?"

"Ei suinkaan enempää voisi toivoakaan, se on totta", vahvisti valtiosinetinvartia. "Mutta me viivytämme sinua metsäretkeltäsi, Norman. Hyvästi, kunnon Norman."

Ja hyräillen talonpoikaista lauluaan jousimies nyt jatkoi matkaansa. Hänen laulunsa karkea ääni heikkeni heikkenemistään sitä mukaa kuin hän joutui kauemmaksi:

Ja munkki ne nousee kun aamukello soi,  
kun vielä on vuotehell' apotin paikka;  
ja metsämiesi lähtee kun rusottavi koi;  
jo aik' ois, veikkoset, oispa jo aika!

Ja Bilhopen kankaill' on moni sarvipää,  
ja Shortwoodin salossa on monikin kauris;

mut kuni lumivalkea tevanani tää,  
ei ykskään, ykskään heist' ole kaunis."

"Onko tämä mies", kysyi valtiosinetinvartia, kun metsämiehen laulun sävel oli kuulumattomiin kadonnut, "ollut ravenwoodilaisten palveluksessa, koska hän heistä niin paljon pitää? Arvattavasti sinä sen tiedät, Lucy, sillä onhan sinulla omantunnon asiana pitää muistissa jokaisen tämän kartanon lähiseudulla asuvan talonpojan historia."

"En minä juuri niin perin tarkka historiantuntija ole kuin te, isä kulta, luulette. Mutta tiedämpä sentään, että Norman ennen aikaan pienenä poikana oli täällä palveluksessa, ennenkuin läksi Ledingtoniin, mistä te hänet pestasitte. Mutta jos tahdotte saada joitakin tietoja entisestä herrasväestä, niin Liisa-mummo on paras lähde."

"Mitäpä tekemistä minulla olisi heidän kanssansa, Lucyseni", virkkoi isä, "tai heidän historiansa ja erinomaisten avujensa kanssa?"

"Sitä en suinkaan tiedä, isä. Mutta tiedustelettehan te Normanilta kaikenlaista nuoresta Ravenswoodista."

"Vielä vai, lapseni!" vastasi isä, heti paikalla kuitenkin lisäten: "Ja kuka tuo Liisa-mummo sitten on? Sinähän näytät tuntevan kaikki vanhat ämmät tällä maailman äärellä."

"Niinpä tunnenkin, kuinkas muuten voisin auttaa noita vanhoja raukkoja, kun he ovat kovassa ahdingossa? Ja mitä Liisa-mummoon tulee, niin on hän kaikkien vanhojen vaimojen

kruunu ja kaikkien kummimuorien kuningatar vanhojen tarinain kertojana. Hän on sokea, eukko parka, mutta kun hän puhuu, niin tuntuu aivankuin hän osaisi katsoa sydämen pohjaan asti. Minä, totta puhuen, usein peitän kasvoni tai käännän silmäni pois päin, sillä näyttää aivan kuin hän näkisi, jos punastuu, vaikka hän on jo kaksikymmentä vuotta ollut sokeana. Kylläpä maksaisi vaivaa käydä siellä, jollei muun vuoksi, niin siksi, että voisitte sanoa nähneenne sokean ja halvatun vanhan vaimon, jolla on niin terävä äly ja arvokas ulkomuoto. Minä vakuutan teille, hän voisi olla kreivillistä sukua, semmoinen on hänen puheenlaatunsa ja käytöksensä. Tulkaa, teidän pitää tulla katsomaan Liisaa; me emme ole puolen virstankaan päässä hänen mökistään."

# KOLMAS LUKU

Lomasta puiden latvain korkeain  
hän savun keksi, vienon, ohuen,  
ilmoille kohoilevan tupruttain;  
todistus suotu, hauska hänellen,  
ett' asui, eli täällä ihminen.

*Spenser.*

Lucy oli isänsä oppaana, sillä tällä oli aina ollut niin paljon puuhaa valtiollisista töistensä tai seurustelemisesta vierastensa kanssa, ettei hän ollut voinut tarkoin oppia tuntemaan omia avaroita maatiluksiansa; sitä paitsi hän enimmäen aikansa oli asunutkin Edinburghissa. Lucy puolestaan oli äitinsä kanssa viettänyt koko kesän Ravenswoodissa, ja osaksi taipumuksesta, osaksi muun huvituksen puutteesta hän oli alinomaisilla kävelyillään oppinut tuntemaan jokaisen tien, laakson ja viidakkonoron.

"Ja kaikki purot, jotka liritteli,  
pensaitten halki juosta polvitteli."

Aikaisemmin on jo mainittu, että valtiosinetinvartian mieli ei ollut haluton nauttimaan luonnon kauneudesta. Ja jotta häntä ei väärin tuomittaisi, on lisättävä, että hän

nautti kaksinverroin luonnon kauneudesta, kun tämä ihana, teeskentelemätön, miellyttävä neito huomautti hänelle siitä. Lucy, tyttären lempeydellä nojautuen hänen käsivarteensa, pyysikin häntä alinomaa jotain ihailemaan, milloin vanhan tammen korkeutta, milloin jotakuta odottamatonta tienmutkaa, missä polku polviteltuansa laaksoa myöten yht'äkkiä kohosi kukkulalle, joka tarjosi avaran näköalan alankoja pitkin ja josta sitten polku jälleen kiemurteli pois, kätkeytyen kallioiden ja viidakkojen peittoon, viekoitellen kävelijän vielä yksinäisemmille, syrjäisemmille paikoille.

"Kaikki tuo, kultaseni", virkkoi valtiosinetinvartia, "ei ole vastausta kysymykseeni, kuka tuo vaimo on ja mitkä siteet häntä kiinnittävät entisen omistajan perheeseen."

"Oi, hän oli heillä jonakin imettäjän tapaisena, luullakseni; ja hän on pysynyt täällä siitä syystä, että kaksi hänen lapsenlastansa on teidän palveluksessanne. Mutta hän jäi, arvelen minä, vasten tahtoansa, sillä tuo vanha raukka aina vielä valittaa ajan ja isäntäväkensä muutosta."

"Kiitos kaunis", vastasi valtiosinetinvartia. "Hän ja hänen omaisensa syövät minun leipääni ja juovat minun maljastani ja kuitenkin kaiken aikaa päivittelevät sitä, etteivät enää ole entisen herrasväen palveluksessa, joka ei koskaan osannut mitään hyödyllistä tehdä, ei itselleen eikä muillekaan!"

"Ei, isä", sanoi Lucy, "uskon varmaan, että te käsitätte väärin Liisa-mummon. Hän ei ole millään muotoa rahanpalvelijoita; eipä hän ottaisi ainoatakaan penniä almuna vastaan, vaikka olisi

nälkään nääntymäisillään. Hän vain on puhelias, niinkuin kaikki vanhat ihmiset, kun heidät saatetaan nuoruutensa juttujen jäljille, ja hän juttelee Ravenswoodeista sentähden, että hän on niin monta vuotta elänyt heidän palveluksessansa. Mutta minä olen varma siitä, että hän teille, isä, on kiitollinen suojastanne ja että hän mieluummin puhuisi teidän kanssanne kuin kenenkään muun ihmisen kanssa koko maailmassa. Tulkaa, isä, katsomaan Liisa-mummoa."

Ja hemmotellun tyttären rohkeudella Lucy vei valtiosinetinvartiaa siihen suuntaan, mihin hänen mielensä teki.

Kun he taas viivähtivät sellaisessa paikassa, mistä oli avara, kauas ulottuva näköala, ilmoitti Lucy isällensä, että he olivat jo aivan likellä hänen sokean holhottinsa mökkiä. Ja kun he olivat astuneet alas pieneltä kukkulalta, niin mäen kupeita myöten kiertelevä polku, joka oli kulunut eukon jokapäiväisestä käynnistä, saattoikin heidät kohta mökin edustalle. Tämä asunto oli piilossa syvässä, synkässä rotkossa ja oli ikäänkuin tahallaan asetettu semmoiseen paikkaan, joka oli sen asukkaan pimentyneen elämän mukainen.

Juuri mökin vierustalta kohosi korkea kallio, osaksi kallistuen katon ylitse ja ikäänkuin uhaten pudottaa lohkareen otsaltaan sen juurella seisovaan heikkoon ihmisasuntoon. Tupanen itse oli rakennettu turpeista ja kivistä ja sen yli oli kyhätty huono olkikatto, josta suuri osa jo oli hajallansa. Ohut, sinertävä savu kohosi siitä kepeänä patsaana ja tuprusi katon yli kallistuvan kallion valkeaa kuvetta myöten, antaen koko näylle erinomaisen

suloisen värivivahduksen. Pienessä puutarhapahhasessa, jonka ympärillä näkyi siellä täällä hajallaan kasvavia seljapensaita harvana aitauksena, istui likellä mehiläispesiänsä, elatuksensa antajia, vanha mummo, jota katsomaan Lucy oli tuonut tänne isänsä.

Mitkä kovanonnan vaiheet lienevätkin tulleet elämässä mummon osalle ja kuinka köyhä hänen asuntonsa olikin, sittenkin oli helppo huomata, ettei vanhuudella, köyhyydellä, vastoinikäymisellä eikä kivulloisuudella ollut ollut voimaa tämän merkillisen naisen henkeä masentaa.

Hän istui turve-istuimella, tavattoman suuren ja vanhan ritvakoivun alla, semmoisena kuin Juudas tavallisesti on kuvattu istumassa palmupuunsa juurella, majesteettillisen ja samalla kuitenkin alakuloisen näköisenä. Hänen vartalonsa oli korkea, ylpeä, varsin vähän vielä painunut kumaraan vanhuuden vaivoista. Hänen vaatteensa, vaikka ne olivatkin talonpoikaiset, olivat erinomaisen puhtaat, siinä suhteessa peräti eroten useimpien hänen säätyläistensä asusta, ja ne olivat myös puetut ylle niin tavattoman huolellisesti, että näyttivät sieviltä, oikeinpa kauniilta. Mutta tämän vanhan naisen ulkomuoto varsinkin vaikutti kaikkiin, jotka näkivät hänet, ja pakotti useimmat ihmiset puhuttelemaan häntä semmoisella kunnioittavalla sävyllä ja kohteliaisuudella, mikä ei lainkaan sovellu hänen asuntonsa kurjuuteen. Ja sittenkin eukko vastaanotti tämän kohteliaisuuden hämmästyttömällä vakavuudella, joka osoitti, ettei hän katsonut saavansa muuta



kuin mikä hänelle oli tuleva. Hän oli aikoinansa ollut kaunis, mutta hänen kauneutensa oli ollut uhkeaa, miesmäistä laatua, joka ei kestä yli nuoruuden kukoistusajan. Sittenkin hänen kasvoillaan kuvastui vieläkin voimallista intoa, syvää ajatusta ja maltillista ylpeyttä, joka, samoin kuin hänen pukunsakin, näytti todistavan, että hän tunsii olevansa parempi kuin hänen omat säätyläisensä. Tuskin olisi luullut mahdolliseksikaan, että kasvot, joiden silmät olivat näkövoimaa vailla, saattaisivat niin selvästi ilmaista sisäistä mielenlaatua. Mutta hän piti melkein aina silmänsä ummessa, niin etteivät sokeat silmäterät voineet vähentää hänen kasvojensa vaikutusta, jonka voimaa ne eivät saattaneet lisätä. Hän näytti istuvan mietteissäänsä; ahkerat mehiläisjoukot olivat hyminällään kenties viihdyttäneet hänet unhottamaan ulkomaailman, vaikkeivät kuitenkaan olleet uuvuttaneet häntä uneen.

Lucy kohotti pienen puutarhan portin salpaa ja käänsi siten vanhan vaimon huomion puoleensa. "Liisa, isääni on tullut teitä katsomaan."

"Hän on tervetullut, neiti Ashton, ja samoin tekin", virkkoi eukko kumartaen ja kääntäen päänsä tulijoihin päin.

"Nyt on kaunis aamu teidän mehiläisillenne, muori", sanoi valtiosinetinvartia, joka hämmästyen Liisan ulkonäköä oli utelias tietämään, olisiko eukon puhekin sen mukainen.

"Niin arvelen olevan, korkea herra", vastasi vaimo, "ilma tuntuu nyt lämpimämmältä kuin viime aikoina."

"Ettehän suinkaan, muori, itse hoitane näitä mehiläisiä? –

Kuinka te niiden kanssa tulette toimeen?"

"Käskynhaltijain avulla, niinkuin kuninkaat alamaisia hallitsevat", vastasi Liisa. "Ja onpa minulla onneksi hyvä pääministeri – Pikku, hoi!"

Hän vihelsi pienellä hopeapillillä, joka riippui hänen kaulastansa; sentapaisia siihen aikaan välistä käytettiin, kun tahdottiin kutsua palvelijoita. Pikku viisitoistavuotias tyttö tuli ulos mökistä, ei aivan niin puhtaassa puvussa kuin hän luultavasti olisi ollut, jos Liisan silmät olisivat voineet nähdä hänet, mutta sittenkin paljon sievemmin puettuna kuin mitä ylimalkaan olisi sopinut toivoakaan.

"Pikku", käski emäntä, "tarjoa leipää ja hunajaa herra valtiosinetinvartialle ja neiti Ashtonille – kyllä he suovat kömpelyytesi anteeksi, jos vain puhtaasti ja joutuisasti toimitat tehtäväsi."

Pikku täytti emäntänsä käskyn sillä kömpelyydellä, jota luonnollisesti sopikin odottaa, kulkien edestakaisin ravuntapaisin liikkein. Hänen jalkansa ja säärensä näet pyrkivät omaa tietänsä, ja pää oli taas toiseen suuntaan kääntynyt, ällistellen herraa, josta lampuodit sekä muu alusväki kuulivat puhuttavan useammin kuin mitä he omin silmin saivat nähdä. Leipää ja hunajaa tarjottiin kuitenkin viimein vaahteran lehdellä, ja kestitys otettiin vastaan kohteliaasti kuten ainakin. Valtiosinetinvartia, yhä vielä istuen kaatuneen puun lahonneella tyvellä, johon paikkaan hän heti alusta oli asettunut, näytti mielellään tahtovan jatkaa puhelua eukon kanssa, mutta ei tietävän, mistä keksisi sopivan aiheen.

"Te olette jo kauan aikaa asunut tämän kartanon maalla?"  
kysyi hän hetken vaiti oltuaan.

"On siitä nyt pian kaksikymmentä vuotta, kun ensi kerran näin Ravenswoodin kartanon", vastasi vanha nainen, jonka puhe, joskin se oli kohteliasta ja nöyrää, näytti kuitenkin rajoittuvan siihen, että hän töin tuskin välttämättömin sanoi vastasi herra Ashtonin kysymyksiin.

"Te ette ole, sen päätän teidän murteestanne, tältä seudulta syntyisin?" kysyi valtiosinetinvartija vielä.

"En, minä olen syntynyt Englannissa."

"Mutta te näytätte rakastavan tätä seutua niinkuin se olisi teidän syntymäpaikkanne."

"Täällä", vastasi sokea vaimo, "olen juonut sekä ilon että surun maljasta, miten milloinkin Jumala on sallinut. Täällä olin kolmattakymmentä vuotta rehellisen ja lempeän miehen aviovaimona – täällä synnytin kuusi lasta, joista saattoi toivoa hyvää – täällä Jumalan käden kautta jälleen kadotin kaikki ne siunaukset – täällä he kuolivat, ja tuolla, tuon puoleksi hajonneen kappelin vieressä, he lepäävät kaikki haudassa – minulla ei ollut muuta kotimaata kuin heidän niin kauan kuin he elivät – minulla ei ole muuta kotimaata kuin heidän nytkään, kun he ovat pois menneet."

"Mutta teidän mökkinne", virkkoi valtiosinetinvartia, "on kovin rappiolla!"

"Isä kulta", rukoili Lucy hartaasti, vaikka arasti hänen sanaansa tarttuen, "korjauttakaa se, antakaa käsky – se on: jos

niin hyväksi näette."

"Kyllä se vielä kestänee minun ikäni, hyvä neiti Lucy", sanoi sokea vaimo, "en tahtoisi, että herralle tulisi siitä vähintäkään vaivaa."

"Mutta", sanoi Lucy, "teillä oli ennen aikaan parempi asunto ja te olitte rikas ja nyt vanhoilla päivillänne saatte asua tällaisessa hökkelissä!"

"On se kuitenkin niin hyvä kuin ansaitsenkin, neiti Lucy. Koska sydämeni ei ole särkynyt siitä, mitä se on saanut kärsiä ja nähnyt muiden kärsivän, niin se mahtaa olla vahva sydän, eikä tämä vanha ruumiinikaan saa olla sen heikompi."

"Te olette varmaan nähnyt monia vaihteita", virkkoi valtiosinetinvartia; "mutta kokemuksesta varmaan myös olette oppinut niitä ennakolta odottamaan."

"Olen oppinut niitä nurisematta kärsimään", kuului vastaus.

"Mutta tiesittehän te, että niitä välttämättömästi piti tapahtua aikojen kuluessa?" arveli valtiomies.

"Tiesin kyllä, niinkuin tiesin, että se kanto, jonka päällä tai vieressä te istutte ja joka aikansa oli korkea, uhkea puu, kerran välttämättömästi oli kaatuva vanhuuttansa tai kirveen iskusta. Mutta toivoin kuitenkin, että saisin olla näkemättä sen puun kaatumista, joka asuntoani varjosti."

"Älkää luulko", sanoi valtiosinetinvartia, "mieleni teitä kohtaan käyvän nurjemmaksi, vaikka te kaipauksella muistelettekin menneitä aikoja, jolloin tämä kartanoni oli toisen suvun omana. Teillä epäilemättä oli syytä heitä rakastaa, ja minä

kunnioitan teidän kiitollisuuttanne. Tahdon vähän korjauttaa mökkiänne ja toivon, että meistä tulee paremmat ystävykset, kun olimme toinen toistamme paremmin tuntemaan."

"Minun iälläni", vastasi vanha nainen, "ei enää solmita uusia ystävyysliittoja. Kiitoksia tarjouksestanne – se tuli hyvästä sydäimestä, sitä en epäile. Mutta minulla on kaikki mitä tarvitsen enkä voi, korkea herra, ottaa teiltä vastaan enempää."

"Olkoon niin sitten", jatkoi herra Ashton, "mutta sallikaa minun kumminkin sanoa, että pidän teitä naisena, jolla on älyä ja sivistystä enemmän kuin mitä teidän ulkonaisesta tilastanne sopisi päättää. Ja sentähden pyytäisin, että edelleenkin asuisitte tällä alusmaallani verotonna elämänne loppuun asti."

"Niin toivonkin saavani", vastasi vanha vaimo vakavasti. "Luullakseni se oli pantu ehdoksi kauppakirjaan, kun Ravenswoodin kartano myytiin teille, korkea herra, vaikka semmoinen mitätön seikka on tainnut haihtua teidän muististanne."

"Kyllä nyt johtuu mieleeni – kyllä nyt muistan", sanoi herra Ashton vähän hämillänsä. "Minä näen, että olette liian lujasti kiintynyt entisiin ystäviinne ottaaksenne vastaan apua heidän jälkeläisiltään."

"Ei millään muotoa, korkea herra. Kyllä minä olen kiitollinen teidän tarjouksistanne, vaikka en niitä ota vastaan, ja soisin, että voisin palkita teidän tarjouksenne paremmalla kuin sillä, mitä nyt aion sanoa."

Valtiosinetinvartia katsahti eukkoon kummastuneena, mutta

ei virkkanut mitään. "Korkea herra", jatkoi vaimo syvästi vaikuttavalla, juhlallisella äänellä, "varokaa mitä teette. Te olette syvän kuilun äyräällä."

"Todellako?" sanoi valtiosinetinvartia, jonka ajatukset jälleen kääntyivät maan valtiolliseen tilaan. "Onko jotakin tullut teidän tietoonne? – Joku salavehkeily tai salaliitto?"

"Ei, korkea herra. Ne, jotka semmoisia hankkivat, eivät kutsu neuvotteluihinsa vanhoja, sokeita eikä vaivaisia. Minun varoitukseni on toista laatua. Te olette kovin ankarasti kohdellut Ravenswoodeja. Uskokaa sanani – he ovat tulista sukua, ja vaarallista on olla tekemisissä miesten kanssa, jotka ovat yltyneet rajuiksi."

"Vielä mitä!" vastasi valtiosinetinvartia. "Mitä meidän välillämme on ollut, se on ollut lain tekemää, ei minun. Ja lakiin heidän pitää vedota, jos tahtovat kumota sen, mitä olen tehnyt."

"Niin kyllä, mutta saattaapa olla, että he katselevat asiaa toiselta kannalta ja turvaavat oman käden oikeuteen, jolleivät muut keinot auta."

"Mitä te tarkoittatte?" virkkoi herra Ashton. "Eihän nuori Ravenswood suinkaan ryhtyne väkivaltaisiin vehkeihin henkeäni vastaan?"

"Jumala varjeltkoon minua sanomasta semmoista! En tiedä siitä nuorukaisesta mitään, mikä ei olisi kunniallista ja rehellistä – kunniallista ja rehellistä, sanoin minä – olisipa pitänyt lisätä: laajasydämistä, jaloa, ylevää. Mutta hän on kuitenkin Ravenswoodin sukua ja saattanee 'odottaa aikaansa'. Muistakaa,

herra, George Lockhartin kohtaloa."<sup>5</sup>

Valtiosinetinvartia vavahti, kun hänen mieleensä äkkiä johdatettiin tuo äskeinen hirmuinen murhatapaus. Mutta vanha vaimo jatkoi: "Chiesley, hänen murhamiehensä, oli lordi Ravenswoodin sukulainen. Ravenswoodin kartanon salissa, minun ja muiden ihmisten läsnä-ollessa, hän julkisesti ilmoitti päättäneensä tehdä sen hirmuteon, joka sitten tapahtuikin. Minä en voinut olla ääneti, vaikka semmoinen puhe ei sopinut minunlaiselleni palvelijalle. 'Te aiotte tehdä julman rikoksen', sanoin minä, 'josta saatte vastata viimeisenä tuomiopäivänä.' Koskaan en voi unohtaa, millainen hänen katseensa oli, kun hän vastasi: 'Silloin minun tulee vastata sangen monesta asiasta, ja otanpa vastatakseni tästäkin!' Sentähden minun hyvin sopii sanoa: varokaa, ettette lain kädellä liiaksi kovistele rajaluontoista miestä. Chiesleyn verta on Ravenswoodinkin suonissa, ja yhdessä ainoassakin veripisarassa on jo tarpeeksi tulta sytyttääksensä hänet siinä tilassa, mihin hän on joutunut – minä sanon: kavahtakaa häntä!"

Vanha vaimo oli, lieneekö hän tehnyt sen tahallansa vai sattumalta, saanut herra Ashtonin pelkäämään. Salamurha, tuo hurja ja kauhistuttava apukeino, jota Skotlannin paronit muinaisina aikoina niin usein käyttivät, oli myös tänä aikana tullut kovin tiheästi käytäntöön milloin tavallista suurempi

---

<sup>5</sup> Lockhart oli hovioikeuden presidenttinä ja ammuttiin pistoolilla v. 1689 Edinburghin Isollakadulla. John Chiesley, hurja mies, joka sen teki, oli koston yltyntä siitä syystä, että arveli kärsineensä vääryyttä tämän presidentin julistaman omavaltaisen tuomion kautta.

kiusaus oli yllyttimenä tai kun murhaajan mielenlaatu oli semmoiseen taipuvainen. Herra Ashton tiesi sen ja hän tiesi myös, että nuoren Ravenswoodin kärsimissä häväistyksissä saattoi olla kylliksi yllytystä tällaiseen koston, joka usein on väärän oikeudenkäytön hirvittävä seuraus. Hän koetti Liisalta salata sydämessään liikkuvaa pelkoa; mutta se onnistui niin huonosti, ettei kukaan ihminen, vaikka olisikin luonnolta saanut tylsemmän älyn kuin tämä vanha eukko, olisi voinut olla huomaamatta, että tämä asia kovasti vaivasi herra Ashtonin mieltä. Hänen äänensä kuulosti kolkolta, kun hän vastasi Ravenswoodin nuorenherran olevan kunnian miehen, ja vaikka ei niin olisikaan, niin Chiesleyn kohtalossa oli muka kuitenkin tarpeeksi varoitusta jokaiselle, ketä haluttaisi omin käsin kostaa kärsimäänsä vääryyttä. Ja kiireesti lausuttuansa nämä sanat hän nousi ja läksi vastausta odottamatta.



# NELJÄS LUKU

Vai hän on Capulet? Voi, siis mä sain  
henkeni velaks viholliseltain!

*Romeo ja Julia*

Herra Ashton astui edelleen aivan äänetönnä. Hänen tyttärensä oli luonteeltaan ujo ja kasvatettu niiden periaatteiden mukaan, joita sen ajan nuorison mieleen teroitettiin, että nimittäin lapsen piti pelätä ja sokeasti totella vanhempiansa; hän siis ei uskaltanut häiritä isänsä mietteitä.

"Miten olet niin kalpea, Lucy?" kysyi isä äkkiä kääntyen häneen ja rikkoen äänettömyyden.

Sen ajan sopivaisuussääntöjen mukaan – nuori neito näet ei silloin saanut lausua ajatustansa mistään tärkeästä asiasta, jollei erittäin kysytty – Lucy ei saanut olla ymmärtävinänsä mitään siitä, mitä Liisa ja hänen isänsä olivat keskenään puhuneet. Hän sanoi siis kalpeutensa, jonka isä oli huomannut, johtuvan siitä, että hän pelkäsi metsähärkiä, joilla juuri tällä Ravenswoodin avaran metsästyspuiston kulmalla, missä kulkijamme par'aikaa astuivat, oli tavallinen syöntipaikkansa.

Näitä elukoita, muinaisajoilla Caledonian saloilla vapaasti samoilevien metsähärkien jälkeläisiä, pidettiin tavallisesti joitakuita "herruuden ylläpitämiseksi" jokaisen skotlantilaisen

aatelisherran metsästysmailla. Muutamia nähtiin, niin tämänkin miespolven ihmiset muistelevat, viimeksi vielä kolmen suuren herraskartanon, nimittäin Hamiltonin, Drumlanrickin ja Cumbernauldin mailla. Ne olivat sekä kooltaan että väkevyydeltään paljon huonontuneet vanhasta juurestansa, mikäli voidaan päättää vanhojen aikakirjojen kertomuksista sekä niistä mahdottomista luurangoista, joita hyvin usein löydetään soita ja rämeitä kuivatettaessa. Urospuoli oli kadottanut uhkean, pörhöisen harjansa ja koko eläinrotu oli nyt pieni, hoikanlainen, karvaltaan harmaanvalkoinen tai pikemmin vaaleankeltainen, sarvet sekä sorkat mustat. Johonkin määrin oli näissä härissä säilynyt niiden esi-isien metsäläisluonto; niitä ei saatu kesytetyiksi, sillä ne eivät voineet kärsiä ihmisiä; ja ne kävivät usein vaarallisiksi, jos niitä varomattomasti lähestyi tai vallattomasti ärsytti. Tästä syystä ne on hävitetty yllämainituista paikoista, joissa ne muuten luultavasti olisi säilytetty skotlantilaisen salon omituisina asukkaina ja herraspuiston sopivina koristuksina. Pari sentään, jollen väärin muista, on vieläkin tallella Chillingham Castlessa Northumberlandissa, Tankervillen kreivin kartanon maalla.

Niinkuin sanottu, Lucy oli katsonut sopivaksi selittää kasvoillaan ilmenevät pelon merkit siten, että muka kolme, neljä tuommoista metsähärkää näkyi läheisyydessä, mutta hänen kalpeutensa todellinen syy oli aivan toinen. Sillä metsässä kävellessään hän oli hyvin tottunut näkemään metsähärkälaumoja; eikä siihen aikaan vielä, niinkuin tätä nykyä,

pidetty syyttä ilmestyviä hermovavahduksia välttämättömästi nuoren herrasneidon tapoihin kuuluvina. Mutta puheenalaisessa tilaisuudessa Lucy sai pian syytä todelliseen pelkoon.

Juuri kun hän oli vastannut yllämainitulla tavalla ja ennenkuin isä vielä kerkesi moittia häntä tästä pelkurimaisuudesta, niin muuan härkä – lieneekö neiti Ashtonin punainen päällysvaateen väri suututtanut sitä vai muuten vain juolahtanut sen päähän joku niistä julmistumisen juonista, joihin metsähärät ovat niin helposti taipuvaliset, äkkiä erosi laumastaan, joka oli syömässä heinäisen, tiheään viidakkoon päättyvän nurmilakeuden yläpäässä. Eläin astui sen laidunmaalle tulleita kutsumattomia vieraita vastaan, ensin hitaasti, polkien maata sorkillaan, välistä aina mylvähtäen ja tonkien maata sarvillansa, ikäänkuin olisi tahtonut kiihoittaa itseänsä raivoon ja surmatyöhön.

Herra Ashton, joka huomasi näistä liikkeistä, että härkä alkoi tulla vaaralliseksi, tempasi tyttärensä käsivarren kainaloonsa ja rupesi kiireesti taluttamaan häntä pitkin metsätietä, toivoen näin pääsevänsä pois otuksen näkyviltä ja saapuvilta. Mutta tämä oli pahin keino, jonka hän olisi voinut keksiä; sillä härkä tämän paon rohkaisemana rupesi nyt ajamaan heitä takaa täyttä vauhtia. Lujempikin miehuus kuin valtiosinetinvartian olisi voinut masentua. – Mutta rakkaus lapseen, "rakkaus, joka on kuolemaa väkevämpi", vahvisti häntä. Hän auttoi ja talutteli tytärtänsä yhä eteenpäin, kunnes Lucy, joka pelosta oli käynyt aivan voimattomaksi, vaipui maahan hänen viereensä. Ja nyt, kun hän ei enää voinut auttaa tyttärensä pakoa, herra Ashton

kääntyi ympäri ja asettui Lucyn ja vimmaisen härän väliin, joka läheni täyttää vauhtia, takaa-ajon kiihkosta yhä vielä rajummaksi yltyen, ja oli enää vain muutamien askelien päässä heistä. Valtiosinetinvartialla ei ollut mitään asetta; hänen vanhuutensa ja korkea arvonsa olivat syynä siihen, ettei hän edes pitänyt kävelymiekkää helistimenä vyöllään, niinkuin siihen aikaan aatelisherroilla oli tapana – ja vähänpä semmoisesta olisikin ollut apua.

Näytti ehdottomasti siltä, että isä tai tytär tai molemmatkin joutuisivat uhkaavan surman uhriksi – mutta pyssyn laukaus likeisesta viidakosta keskeytti yht'äkkiä härän juoksun. Luoti sattui niin tarkkaan selkärangan ja pääkallon liitospaikkaan, että haava, joka toisessa paikassa tuskin olisi hidastuttanutkaan härän juoksua, heti paikalla vaikutti kuolettavasti. Kauheasti mylvähdellen härkä horjahti vielä eteenpäin, pikemmin vauhtinsa kuin jalkojensa liikunnon voimalla, kunnes se oli kolmen askeleen päässä kummastuneesta herra Ashtonista. Siihen se sitten kellahti maahan, kaikki jäsenet mustassa kuolemanhiessä ja vavahdellen henkitoreissaan.

Lucy makasi pyörtyneenä maassa, tietämättä ihmeellisestä pelastuksestaan. Hänen isänsäkin oli melkein kuin pyörreksissä, niin joutuisasti ja arvaamattomasti oli uhkaava, välttämättömältä näyttänyt kuolema vaihtunut täydeksi vaarattomuudeksi. Hän katseli äänettömänä, hämmästyneesti ihmetellen eläintä, joka kuolleenakin yhä vielä näytti kauhistavalta. Niin hämärä oli vielä hänen käsityksensä siitä, mitä oli tapahtunut, että hän olisi luullut

ukkosennuolen iskun syypääksi härän juoksun loppumiseen, jollei hän olisi huomannut miestä, joka seisoj viidakossa oksien peitossa lyhyt pyssy kädessään.

Tämä näky herätti hänet heti selvään tietoisuuteen tilastansa – katse, jonka hän loi tyttärensä, muistutti hänen mieleensä, että tässä oli apua tarvis. Hän huusi miestä, jota hän luuli joksikin metsänvartiaksi, ja käski hänen pitää huolta neiti Ashtonista sillä aikaa kun hän itse kävisi apua hakemassa. Metsämiehen lähestyessä herra Ashton näki, että hän oli vieras, mutta hänen mielensä oli niin liikuttunut, ettei hän voinut enempää häntä tarkastella. Muutamin kiirein sanoin hän käski metsämiehen, koska tämä oli väkevämpi ja notkeampi häntä itseään, kantaa nuoren neidon lähellä olevalle lähteelle, jona aikana hän sanoi itse palaavansa Liisan mökille apua hakemaan.

Mies, jonka parhaaseen aikaan tulleesta avusta heillä oli niin paljon syytä olla kiitollisia, ei näyttänyt aikovankaan jättää hyvää työtänsä kesken. Hän nosti Lucyn maasta syliinsä ja läksi kantamaan häntä metsän lakeita paikkoja myöten, polkuja pitkin, jotka hän näytti hyvin tuntevan. Hän ei pysähtynyt ennenkuin oli vienyt Lucyn perille asti ja asettanut hänet maahan runsasvetisen, kirkkaan lähteen partaalle. Tämä lähde oli ennen muinoin ollut goottilaistyylisten rakennusten kattama, suojelema ja koristama; mutta nyt oli sen katoksena ollut kupu särjetty ja hajallaan, ja vesisäiliönä ollut goottilaistyylinen allas oli hävitetty. Vesi kumpuili katotonna maan povesta ja juoksi polvitellen tietänsä särkyneitten veistokuvien ja sammaltuneitten kivien välitse.

Taru, joka ainakin Skotlannissa on alati valmis koristamaan ihmeellisillä kertomuksilla jokaisen itsessään merkillisen paikan, oli ollut keksivinänsä syyn, miksi tätä lähdettä oli pidetty niin suuressa kunniassa. Eräs Ravenswoodin herra oli muka kerran eräretkellä satuttaessaan tälle paikalle kohdannut nuoren, ihanan neidon ja samoin kuin muinoin Numa-kuningas ihastunut tähän uuteen Egeriaan. He kohtasivat toinen toisensa perästäkin monta kertaa, aina auringonlaskun aikana, ja metsätytön suloisuus vahvisti vielä sitä rakkauden sidettä, jonka hänen muotonsa kauneus ensiksi oli solminut. Sitäpaitsi hänen käytöksensä salaperäisyys teki tämän suloisuuden ja kauneuden vieläkin viehättävämmäksi. Hän ilmestyi ja katosi aina aivan lähteen partaalla, josta rakastaja päätti hänen käsittämättömällä tavalla kuuluvan lähteeseen. Niinikään hän oli heidän yhdessäololleen määrännyt muutamia ehtoja, joihin näytti myös kätkeytyvän joku salaisuus. He kohtasivat toisensa vain kerran viikossa – perjantai oli määräpäivä – ja neiti sanoi Ravenswoodin herralle, että hänen oli aina pakko lähteä niin pian kuin iltakello soi kappelissa, joka kuului läheiseen, nyt jo aikoja sitten raunioksi hajonneeseen erakkoasuntoon. Ilmoittipa Ravenswood rippituolissa tämän eriskummallisen lemmenasiansa salaisuuden erakolle, ja Sakarias piti aivan varmana ja ilmeisenä, että herra oli paholaisen pauloissa ja surman suussa niin ruumiinsa kuin sielunsakin puolesta. Kaikella saarnataidon voimalla hän teroitti tätä vaaraa paronille ja kuvasi mitä kauhistavimmalla tavalla, minkälainen tuo suloinen lähteenhaltija muka oikeastaan oli

mielenlaatunsa sekä ulkomuotonsa puolesta, rohkeasti väittäen hänen olevan pimeyden valtakunnan asujaimia. Rakastaja kuunteli tätä itsepintaisen uskomattomana; mutta viimein, väsyneenä erakon lakkaamattomiin kehoituksiin, hän lupasi kuitenkin tutkia mielitiettyensä oikeata luontoa ja olentoa. Hän suostui Sakariaan ehdotukseen, että kun hän ensi kerralla taas olisi lähteenhaltijan seurassa, iltakelloa soitettaisiin puolta tuntia myöhemmin kuin tavallisesti. Erakko näet väitti, mainiten väitteensä perusteeksi lauseita kirjasta *Matteus Malleficarum* (noitain vasara) sekä Sprengeruksen, Remigiuksen ynnä muiden oppineiden pimeydenvaltojentuntijain teoksista, että muka häijy henki, jos hänet tällä viekoituksella oli saatu viipymään yli aikansa, oli ilmautuva todellisessa helvetin asujaimen muodossaan rakastajan kauhistukseksi ja sitten katoava tulen välähdykseen ja tulikiven katkuun. Raimund Ravenswood suostui tähän koetukseen uteliaana näkemään miten oli käyvä, vaikka kuitenkin varmana siitä, että erakon luulo oli osoittautuva perättömäksi.

Määräaikana rakastajat kohtasivat toinen toisensa ja heidän yhdessäolonsa kesti yli tavallisen määrän, sillä munkki ei soittanutkaan iltakelloja tavalliseen aikaan. Haltijan muodossa ei tapahtunut mitään muutosta; mutta pitenevistä varjoista huomattuansa, että tavallinen iltakellojen soittoaika oli jo ohitse, hän tempautui tuskallisesti kiljahtaen irti rakastajansa sylistä, sanoi hänelle jäähyväiset ikiajoiksi ja katosi lähteeseen sukeltamalla. Vedestä hänen jäljestänsä nousevat kuplat olivat

verestä punaiset, josta onneton paroni päätti, että hänen ajattelematon uteliaisuutensa oli saattanut tuon ihastuttavan salaperäisen olennon turmioon. Omantunnonvaivat ja suloisen neidon kaipaus kiusasivat häntä koko hänen elämänsä ajan, joka pian saikin loppunsa Floddenin taistelussa muutamia kuukausia myöhemmin. Mutta sitä ennen hän oli kadonneen haltijaneitonsa muistoksi koristanut lähteen, jossa tämä näytti asustaneen, ja rakentanut sen pienen kupukatoksen – jonka jäännökset yhä vielä näkyivät hajallansa lähteen reunan ympärillä – suojaksi, jotta sen vesiä ei päästäisi sotkemaan ja saastuttamaan. Tästä ajasta saakka Ravenswoodin suku muka oli alkanut hävitä.

Tämmöinen oli rahvaan suussa yleisesti liikkuva taru. Selittivätpä sitä sentään muutamat, jotka olivat olevinansa muuta rahvasta viisaammat, epäselväksi tarinaksi kauniin talonpoikaistytön kohtalosta, jota mainittu Ravenswood muka rakasti, mutta jonka hän mustasukkaisuuden puuskassa tappoi, jolloin tytön veri vuosi katoslähteeseen – tällä nimellä lähdetä tavallisesti sanottiin. Toiset puolestansa arvelivat tämän tarun olevan vielä vanhempaa alkuperää ja syntyisin muinaisesta pakanallisesta uskonnosta. Mutta siitä asiasta olivat kaikki yhtä mieltä, että tämä paikka oli turmiollinen Ravenswoodin suvulle, niin että lähteestä juonti, jopa sen reunalle saapuminenkin, oli yhtä varmasti onnettomuutta tuottava mainitun suvun jälkeläisille kuin vihreissä vaatteissa käyminen Grahameille, hämähäkin tappaminen Bruceille tai maanantaisin Ord-joen yli meneminen S: t Claireille.



Tässä vaarallisessa paikassa Lucy Ashton taas veti ensimmäisen henkäyksensä pitkällisen, melkein kuoleman kaltaisen pyöryttymisen jälkeen. Kauniina ja kalvakkana – niinkuin tarussa mainittu lähteenhaltija viimeisenä tuskallisena hetkenään, kun hänen oli pakko erota rakastajasta – istui hän nojautuen muutamaan kaivorakennuksen lohkareeseen, ja hänen viittansa, kastuneena vedestä, jota hänen suojelijansa runsaasti oli käyttänyt saattaaksensa hänet jälleen tointumaan, oli painunut niin ruumiinmukaiseksi, että neidon hoikka, ihana vartalo sitä selvemmin tuli ilmi.

Tuntoihinsa tultuansa Lucy heti ensi hetkenä muisti vaaran, joka oli pyörryttänyt hänet – toiseksi hän muisti isänsä. Hän katsahti ympärilleen – herra Ashtonia ei näkynyt missään. – "Isäni – isäni!", muuta hän ei saanut suustansa.

"Herra Ashton on täydessä turvassa", vastasi oudon miehen ääni, "hän on aivan vahingoittumaton ja tulee kohta tänne teidän luokseenne."

"Onko se oikein totta?" huudahti Lucy. "Härkä oli aivan likellä – älkää pidättäkö minua – minun pitää mennä isääni hakemaan!"

Lucy nousi lähteäkseen; mutta hän oli niin voimaton, ettei hän millään muotoa jaksanut täyttää aikomustaan. Päinvastoin hän oli kaatumaisillaan sille kivelle, jonka nojassa hän oli istunut, ja olisi luultavasti pahasti loukkaantunut oman onnensa nojaan jätettynä.

Vieras oli niin likellä, että hän, jollei tahtonut antaa tytön

kaatua, ei voinut olla tempaamatta häntä syliinsä. Hän teki sen, vaikka hänessä ensi hetkellä ilmeni vastahakoisuutta, mikä tuntui sangen oudolta nuoressa miehessä, jolla on tilaisuus suojella kaunotarta. Näytti siltä kuin neidon ruumis, niin kepeä kuin se oli, olisi ollut liian raskas paino tälle nuorelle, väkevälle auttajalle. Sillä hän ei näyttänyt sydämessään tuntevan vähintäkään kiusausta pitelemään Lucyä sylissänsä, vaan hän laski tytön samalle kivelle, mistä tämä oli noussut, ja peräytyi muutamia askeleita sanoen kiireisellä äänellä: "Herra William Ashton on täydessä turvassa ja tulee heti tänne. Älkää olko huolissanne hänen kohtalostaan – sallimus on ihmeellisellä tavalla pelastanut hänet. Te, neiti, olette voimaton ettekä saa nousta ennenkuin tänne joutuu joku sopivampi auttaja kuin minä olen."

Lucy, joka nyt oli jälleen täydessä tunnossansa, loi vieraaseen tämän kuultuansa tarkkaavaisen katseen. Hänen ulkomuodossaan ei ollut mitään, joka olisi voinut estää häntä tarjoamasta käsivartensa tukea nuorelle, hänen apuansa tarvitsevalle aatelisneidolle tai joka olisi pakottanut aatelisneitoa hylkäämään hänen apunsa. Eikä Lucy tälläkään hetkellä voinut sittenkään olla huomaamatta, että nuori mies näytti olevan vastahakoinen apua antamaan. Hänen metsästysnuttunsa mustasta verasta, vaikka sitä osaksi peittikin väljä, höllästi riippuva, tummanruskea viitta, saattoi nähdä, että hän oli herrasmies. Metsämiehen lakki ja siihen kuuluva musta sulka varjostivat hänen otsaansa ja osaksi peittivät hänen kasvojansa,

jotka, sikäli kuin saattoi nähdä, olivat mustaveriset, säännölliset ja ilmaisivat jaloa, vaikka jotenkin synkkää mielialaa. Joku salainen suru tai kalvava vihantunne oli masentanut kevyen, huolettoman hilpeyden, joka tällaisille kasvoille olisi ollut luonnollinen. Mahdotonta melkein oli siis katsoa tähän mieheen ilman että salainen säälin tai pelon tunne heräsi, tai ainakin uteliaisuus ja epäily, jotka ovat likeistä sukua edellisille tunteille.

Hänen näkynsä vaikutuksen, jonka kuvaamiseen meiltä on kulunut monta sanaa, oli Lucy ensi silmäyksellä tuntenut; ja heti kun hän oli kohdannut vieraan terävät, mustat silmät, hänen omansa kiintyivät maahan ujostelevan hämmennyksen ja pelon tunteen vallassa. Mutta puhuminen oli välttämätön asia, Lucy ainakin luuli sitä välttämättömäksi; vavahtelevalla äänellä hän siis rupesi puhumaan ihmeellisestä pelastuksestaan ja sanoi olevansa varma siitä, että vieras lähinnä Jumalaa oli se, joka oli pelastanut hänen isänsä samoin kuin myös hänet itsensäkin.

Nuori mies ei näyttänyt tahtovan kuulla näitä kiitollisuuden sanoja; hän vastasi vain keskeyttäen Lucyn puheen: "Minä jätän teidät, neiti", – hänen äänessään oli jotakin jyrkkää, joka teki sen syvän soinnun ankaraksi, mutta ei tylyksi, – "minä jätän teidät niiden suojaan, joiden suojelusenkeli te kenties tänäpäivänä olette ollut."

Lucy kummastui tätä kaksimielistä puhetta ja rupesi teeskentelemättömin kiitollisuudentuntein puolustamaan itseänsä sanoen, ettei hän millään lailla tahtonut pahoittaa

pelastajansa mieltä, ikäänkuin semmoinen pahoitus olisi ollut mahdollinen. "Kiitollisuuteni ilmausuminen", sanoi hän, "on minulta huonosti onnistunut – sen näen selvästi, vaikken voi muistaa sanojani – mutta viipykää toki siksi, kunnes isäni tulee – kunnes valtiosinetinvartia tulee – sallikaa ainakin, että hän saa lausua teille kiitoksensa ja tietää teidän nimenne!"

"Minun nimeni ei kuulu asiaan", vastasi vieras. "Teidän isänne – tai herra William Ashton, niin sanon mieluummin – saa sen sittenkin tarpeeksi pian tietää, sillä paljon iloa ei hänelle siitä juuri liene koituva."

"Te erehdytte", vakuutti Lucy hartaasti. "Kyllä hän on oleva kiitollinen sekä minun puolestani että omastaan. Te ette tunne isääni tai sitten te olette pettänyt minut perättömällä jutulla hänen pelastuksestaan, vaikka hän on joutunut tuon raivoisan eläimen uhriksi."

Tämän ajatuksen saatuaan päähänsä Lucy kavahti taas pystyyn ja yritti rientää sille lakeudelle, missä tapaus oli sattunut. Ja vieraan, vaikka hänessä auttamisen ja poistumisen halu taistelivat, täytyi inhimillisyyden nimessä vastustaa Lucyn lähtöä niin sanoin kuin teoinkin.

"Luottakaa aatelismiehen sanaan, kunnioitettava neiti, minä puhun teille täyttä totta. Teidän isänne on täydessä turvassa. Te voitte itse taas joutua vaaraan, jos uskallatte palata sille paikalle, missä metsäkarja oleskeli. – Mutta jos tahdotte mennä", sillä Lucy, jonka päähän oli pistänyt, että isä yhä vielä oli vaarassa, astui hänestä välittämättä kiireesti eteenpäin, "jos te *tahdotte*

mennä, niin nojautukaa edes käsivarteeni, vaikka minä kenties en ole sopivin mies teille tukea tarjoamaan."

Tästä lisäyksestä huolimatta Lucy tarttui hänen tarjoukseensa. "Jos te olette mies", rukoili hän, "jos olette aatelismies, niin auttakaa minua löytämään isäni! Te ette saa jättää minua – teidän pitää tulla kanssani – isäni kenties on kuolemaisillaan, sill'aikaa kun me tässä puhelemme!"

Ja kuulematta nuoren miehen anteeksipyyntöjä sekä selityksiä Lucy tarttui kiinni hänen käsivarteensa. Hänellä ei näyttänyt nyt olevan mitään muuta mielessä kuin että hän vieraan käsivarresta saisi sen tuen, jota vailla hän ei olisikaan päässyt kulkemaan, ja myös se hämärä ajatus, että hän näin tehden estäisi nuoren miehen karkaamasta. Tällä tavalla hän pakotti, melkein veti vierasta eteenpäin, kun herra Ashton saapui paikalle, tuoden mukansa sokean Liisan, palvelustytön sekä kaksi puunhakkaajaa, jotka hän oli kutsunut työstä avuksensa. Hänen ilonsa, kun hän näki tyttärensä vahingoittumattomana, vaikutti sen, ettei hän, niinkuin muuten olisi käynyt, kovin kummastunut nähdessään Lucyn astuvan yhtä tuttavallisesti vieraan miehen käsivarteen nojautuneena kuin jos hän itse olisi ollut taluttajana.

"Lucy, Lucy, kultaseni, oletko pelastunut? – Voitko hyvin?" olivat ainoat sanat, jotka isä sai suustansa hartaasti syleillessään tytärtänsä.

"Minä voin aivan hyvin, Jumalan kiitos! Ja voin nyt vielä paremmin, kun näen teidätkin terveenä. – Mutta tämä herra", lisäsi hän irtaantuen hänen käsivarresta ja vetäytyen

syrjemmäksi, "mitäpä hän minusta arvellee?" Ja veri, joka sai kasvot sekä kaulan punoittamaan, ilmaisi selvästi, miten häpeissään Lucy nyt oli siitä, että hän niin rohkeasti oli vaatinut, oikeinpa pakottanut tätä apua antamaan.

"Tämä herra", virkkoi herra Ashton, "toivoakseni ei katune sitä vaivaa, jonka meidän tähtemme on nähnyt, kun vakuutan hänelle, että valtiosinetinvartia on hänelle kiitollisuudenvelassa kalleimmasta hyvästä teosta, jonka ihminen voi ihmiselle tehdä – tyttäreni hengen pelastuksesta – ja omankin henkeni pelastuksesta, sillä hän on meidät molemmat pelastanut uljuudellaan ja nopeudellaan. Hän varmaan on salliva, että pyydämme –"

"Älkää pyytäkö mitään *minulta*, herra", lausui vieras tyyllä, torjuvalla äänellä. "Minä olen Ravenswoodin nuoriherra."

Seurasi äänetön hämmästyksen hetki, ja tuohon hämmästyksen tunteeseen yhtyi myös muita, pahempia tunteita. Nuori Ravenswood veti viittansa tiukemmalle ympärilleen, tervehti Lucyä ylpeästi ja mutisi muutamia jäähyväissanoja, jotka kuuluivat yhtä epäselvästi kuin ne vastahakoisesti lausuttiin. Sitten hän kääntyi pois heistä ja katosi heti viidakkoon.

"Ravenswoodin nuoriherra!" sanoi valtiosinetinvartia toinnuttuaan ensi hämmästyksestensä. "Juoskaa jäljessä – seisahduttakaa hänet – pyytäkää, että hän vain hetkeksi tulisi puheilleni!"

Molemmat puunhakkaajat läksivät juoksemaan vieraan

jälkeen. Mutta he tulivat heti takaisin ja ilmoittivat hämillänsä ja sammallellen, ettei herra ollut tahtonut palata takaisin. Herra Ashton kutsui toisen näistä miehistä hiukan syrjään ja kysyi tarkemmin, mitä Ravenswoodin nuoriherra oli sanonut.

"Senhän se juuri sanoi, ettei hän tule takaisin", vastasi mies varovasti, niinkuin ainakin älykäs skotlantilainen, joka ei tahdo olla vastenmielisen sanoman tuojana.

"Kyllä hän virkkoi jotakin muutakin, mies", sanoi herra Ashton, "ja minä tahdon tietää, mitä se oli."

"No sitten, korkea herra", virkkoi mies katsellen maahan, "sanoi hän – mutta eipä juuri voine olla teistä hauskaa kuulla mitä hän sanoi, vaikka ei nuori herra luullakseni sillä mitään pahaa tarkoittanut."

"Se ei ole sinun asiasi, mies; minä tahdon kuulla hänen omat sanansa."

"No, olkoon niin", vastasi mies, "hän sanoi tällä lailla: sanokaa herra William Ashtonille, että kun ensi kerran taas kohtaamme toisemme, niin hän on kahta vertaa enemmän iloitseva erostamme kuin yhteentulostamme."

"Hyvä on", virkkoi valtiosinetinvartia, "hän tarkoittaa luullakseni jotakin vetoa, jonka me olemme lyöneet metsästyshaukoistamme – se ei merkitse mitään."

Hän palasi tyttärensä luokse, joka nyt oli jo sen verran tointunut, että jaksoi astua kotiin. Mutta hermojen säikähdystä pysyvämpi oli vaikutus, jonka tämän kauhistavan tapauksen synnyttämät monenlaiset muistot tekivät Lucyn erinomaisen

herkkään mieleen. Pelloittavat näyt sekä unissa että myös hänen valveilla mietiskellessään saattoivat yhäti Lucyn mieleen tuon raivoisan eläimen muodon ja sen hirveän mylvinnän, kun se karkasi päälle täyttä vauhtia. Ja sitten syöksähti näissä näyissä Ravenswoodin nuorenherran hahmo koko luonnollisessa piirteiden ja ryhdin jaloudessaan Lucyn ja uhkaavan, väistämättömän kuoleman väliin. Muulloinkin taitanee olla hiukan vaarallista nuorelle neidolle, jos hän kovin usein ja kovin suurella mieltymyksellä sallii saman miehen muiston viivähdellä mielessänsä. Mutta Lucy ei voinut sitä välttää. Hän ei ollut ikinä ennen nähnyt nuorukaista, jolla olisi ollut niin romanttinen, viehättävä ulkomuoto ja olemus kuin nuorella Ravenswoodilla. Mutta vaikka hän olisikin nähnyt satoja, jotka olisivat tässä suhteessa olleet yhtä etevät tai vielä etevämmät, niin nuo muut eivät olisi kuitenkaan voineet kiintyä hänen sydämeensä samoin voimallisoin vaaran ja pelastuksen, kiitollisuuden, ihmettelyn sekä uteliaisuuden sitein. Sanon "uteliaisuuden", sillä tietysti Ravenswoodin nuorenherran jäykkä, epäkohtelias käytös, joka ei lainkaan soveltunut hänen luonnolliseen ulkomuotoonsa ja liikkeittensä sulavuuteen, herätti Lucyssa kummastusta ja myöskin osaltaan vaikutti suuresti siihen, että muisto kiintyi hänen mieleensä. Lucy tiesi sangen vähän Ravenswoodista ja niistä riidoista, jotka olivat riehuneet nuorenherran isän ja hänen oman isänsä välillä; tuskinpa hänen siveä mielensä olisi voinut käsittääkään noista riidoista syntyneitä vihan ja katkeruuden tunteita. Mutta sen hän tiesi, että nuori Ravenswood oli korkeata



syntyperää; että hän oli köyhä, vaikka korkean ja rikkaan suvun perillinen; ja Lucy tunsu mielessään voivansa käsittää sen ylpeydentunteen, josta johtui, että nuori Ravenswood oli vastahakoinen vastaanottamaan kiitollisuuden osoituksia perintökartanonsa ja perintömaittensa uusilta omistajilta. Olisiko hän yhtä jäykästi hylännyt heidän kiitollisuutensa ja välttänyt heidän tuttavuuttansa, jos herra Ashtonin pyyntö olisi lausuttu siloisemmin, vähemmin jyrkin sanoin, tai jos sitä olisi tehty mieluisemmaksi sillä sulavuudella, jota naiset niin taitavasti osaavat panna puheisiinsa, kun he tahtovat lauhduttaa väkevämmän sukupuolen hurjia mielenpuuskia? Se oli Lucyn omalle sydämelle vaarallinen kysymys – vaarallinen niin alkusyynsä kuin seuraustensakin puolesta.

Lucy Ashton sanalla sanoen kietoutui noihin mielikuvituksen pauloihin, jotka ovat kaikkein vaarallisimmat herkkäsydämisille nuorille. Aika, erilläänolo, toisten paikkojen ja kasvojen näkeminen olisivat luultavasti kyllä haihduttaneet sen ihannekuvan hänen sydäimestään, niinkuin käy monen muunkin suhteen. Mutta Lucy pysyi yksinäisessä asuntopaikassaan, missä ei ollut mitään, joka olisi voinut häiritä hänen rakkaita kuvittelujansa. Tähän yksinäisyyteen oli varsinkin syynä se, että Ashtonin rouva paraikaa oli Edinburghissa jonkin valtiovehkeilyn menoa valvomassa. Herra Ashton itse oli luonteeltaan pikemmin harvapuheinen, seuraa karttava, eikä kutsunut luokseen vieraita muuten kuin valtiollisten hankkeittensa edistämisen tai arvonsa kannattamisen tähden.

Ei sattunut siellä siis käymään ainoatakaan nuorta herraa, joka olisi voinut yhtä paljon tai vielä enemmän ihastuttaa kuin se ritarillisen täydellisyyden perikuva, joksi Ravenswoodin nuoriherra Lucyn mielessä oli muodostunut.

Näitä mielikuvittelujaan uneksiessaan Lucy tuhkatiheään kävi vanhan, sokean Liisan luona toivoen helposti saavansa eukon puhumaan tästä aineesta, jolle hän nyt varomattomasti oli suonut niin paljon sijaa ajatuksissaan. Mutta Liisa ei tässä asiassa tyydyttänytäkään Lucyn toivoja ja haluja. Hän kyllä kernaasti ja innokkaasti puhui Ravenswoodeista yleisesti; mutta erinomaisen varovasti hän näytti karttavan kaikkea puhetta tämän suvun nykyisestä päämiehestä. Ja se vähä, mitä Liisa hänestä sanoi, ei ollut kaikin puolin niin hyvää kuin mitä Lucy oli toivonut. Eukko hämärin sanoin ilmaisi, että nuoren Ravenswoodin mielenlaatu oli tyly, leppymätön, että hän oli taipuvaisempi kostamaan hänelle tehdyn vääryyden kuin antamaan sen anteeksi. Ja Lucy suureksi pelokseen yhdisti Liisan hämäret sanat yllämainitusta vaarallisesta luonteesta siihen neuvoon, jonka eukko niin hartaasti oli lausunut hänen isälleen: "Kavahtakaa Ravenswoodia!"

Mutta olihan samainen Ravenswood, josta syyttä epäiltiin semmoista paha, todistanut nämä luulot perättömiksi heti sen jälkeen kun ne oli lausuttu ilmi – olihan hän pelastanut herra Ashtonin sekä Lucyn hengen. Jos hänen mielessään väijyi semmoisia mustia kostontuumia, kuin mitä Liisa hämärine varoituksineen näytti luulevan, niin olisi hän siinä

tilaisuudessa saanut vihantunteensa täydellisesti tyydytetyksi ilman että hänen itsensä olisi tarvinnut tulla syynalaiseksi. Hän olisi voinut vain hetkisen viivästä tarpeellista ja pelastavaa apuansa, niin yhtä välttämätön kuin kauhistuttava surma olisi tullut hänen vihollisensa osaksi hänen tarvitsematta käydä hänen kimppuunsa. Lucy päätti siis tästä, että jokin salainen ennakkoluulo tai myös vanhojen, onnettomien ihmisten tavallinen luulevaisuus oli syynä Liisan pahoihin ajatuksiin nuoren Ravenswoodin mielenlaadusta, koska ne eivät millään muotoa soveltuneet tämän herran jaloön käytökseen eivätkä hänen uljaaseen muotoonsa. Tälle selitykselle Lucy perusti toivonsa ja jatkoi edelleen lumoavan mielikuvittelukankaansa kutomista, joka oli yhtä ihana ja katoavainen kuin hämähäkinverkko, kun se ollessaan aamukasteen helmiä täynnä kimaltelee nousevan auringon säteissä.

Lucyn isäkin ja samoin myös puolestansa Ravenswoodin nuoriherra sillä aikaa lakkaamattomasti, vaikkakin vakavammalla tavalla, mietiskelivät tuota merkillistä tapahtumaa. Herra Ashton ensi toimekseen, kun hän oli palannut kotiin, kutsui lääkärin tutkimaan, oliko hänen tyttärensä vaarallisessa, peloittavassa tilanteessa millään tavoin vahingoittunut. Siitä saatuaan rauhoittavat tiedot hän otti jälleen käsille muistiinpanot, jotka hän oli kirjoittanut miehen selostuksen mukaan, joka oli käynyt häiritsemässä lordi Ravenswood-vainajan hautajaisia. Valtiosinetinvartia oli koulussa oppinut selittämään samoja asioita eri kannoilta ja

sittemmin harjaantunut asianajajan kaksimielisiin juonitteluihin; sentähden hän sangen helposti sai tuon saman metelin luonteen lievennetyksi, jota hän ensin niin huolellisesti oli koettanut suurentaa. Hän teroitti valtioneuvoskunnassa virkaveljillensä että nuoria miehiä kohtaan, joiden veri ja luonto on tulinen ja joilla on niukalti elämänkokemusta, pitäisi käyttää leppeitä keinoja. Eikä hän katsonut pahaksi vielä hiukan moittiakin virkamiehen käytöstä, sanoen sitä muka tarpeettoman ärsyttäväksi.

Semmoinen oli hänen virallisen kertomuksensa sisälllys. Vielä suopeammat olivat hänen yksityiset kirjeensä muutamille ystävilleen, joiden käsiin tämän asian tutkinta luultavasti oli jäävä. Hän huomautti, että lempeyden osoittaminen tässä tilaisuudessa olisi yhtä viisasta valtiolliselta kannalta katsoen kuin myös kansalle mieleistä. Sillä koska Skotlannissa hautajaismenoja pidettiin erittäin pyhinä, niin jokainen kova rangaistus, jonka alaiseksi Ravenswoodin nuoriherra joutuisi sen johdosta, että hän oli suojellut isänsä hautajaisia häiritsijöitä vastaan, oli herättävä pahaa mieltä kaikilla haaroilla. Ja lopuksi herra Ashton, muka puhuen ylevämielisen, jalosydämisen miehen tavoin, pyysi omasta puolestansa, että mainittu asia jätettäisiin ankarammin rankaisematta. Hän viittasi hienosti itsensä ja nuoren Ravenswoodin väliseen suhteeseen, kun hän nimittäin oli menestyksellä saanut lopetetuksi sen pitkän oikeudenkäyntien jakson, jossa ravenwoodilaisten varat olivat niin vähiksi kuluneet. Hän ilmoitti, että hänelle olisi erittäin mieleistä, jos hän täten jossakin määrin voisi avunteollaan

korvata sitä pahaa, jota hän oli tehnyt mainitulle suvulle, vaikka se olikin tapahtunut puolustamalla kohtuullisia oikeuksia. Sentähden hän hartaasti omasta puolestansa pyysi, että asia jätettäisiin sikseen, ja sanoi olevansa hyvillään, jos hän saisi ansiokseen lukea, että asia hänen puolestaan kertomuksen perusteella ja hänen pyynnöstänsä jää sikseen. Erittäin on huomattava, että hän, vasten totunnaista tapaansa, ei antanut puolisolleen mitään tietoa hautajaisissa tapahtuneesta metelistä. Samoin hän tosin mainitsi, että yksi metsähäristä oli säikähdyttänyt Lucyä, mutta ei kertonut tarkemmin tästä merkillisestä ja kauhistavasta tapauksesta.

Suuri oli herra William Ashtonin valtiollisten ystävien ja virkaveljien kummastus, kun heille tulleet kirjeet sisällykseltään olivat aivan toisenlaisia kuin olisi voinut odottaa. Heidän vertaillaan saamiensa kirjeitä keskenään joku joukosta hymyili, toinen kohotti kulmakarvojaan, kolmas nyökäytti päätään merkiksi, että hänkin otti osaa yleiseen ihmettelyyn; ja neljäs kysyi, oliko varmaa, että tässä olivat *kaikki* asiaa koskevat kirjeet, jotka valtiosinetinvartialta olivat tulleet. "Hyvät herrat, olen aivan ymmällä siitä, kun ei mikään noista neuvoista sisällä itse asian perijuurta."

Mutta eipä ollutkaan tullut yhtään toismielistä salaista kirjettä, vaikka asia oli sitä laatua, että semmoisen kirjeen tulo olisi ollut mahdollinen.

"Hyvä on", virkkoi vanha harmaapää valtiomies, jonka oli onnistunut kääntämällä kokkansa aina tuulen mukaan pysyä

kiinni peräsimmästä kaikissa valtiolaivan suunnanmuutoksissa viimeksikuluneina kolmena vuosikymmenenä. "Olisinpa luullut herra Ashtonin pikemmin suovan, että olisi toteutunut skotlantilainen sananlasku: 'Yhtä helposti karitsan nahka joutuu kaupaksi kuin vanhan pässinkin'."

"Meidän pitää olla hänelle mieliksi sillä tavalla kuin hän itse haluaa", sanoi toinen, "vaikka tapa onkin semmoinen, ettemme olisi sitä ennen arvanneet."

"Yksipäisen miehen tahtoa pitää noudattaa", vastasi vanha valtioneuvos.

"Mutta kyllä valtiosinetinvartia tätä vielä katuu ennenkuin vuosi on umpeen vierinyt", arveli kolmas. "Ravenswoodin nuoriherra on niitä poikia, jotka voivat laittaa hänelle vaikeasti selvitettävän vyyhden."

"No mutta mitäpä te, korkea-arvoiset herrat, tekisitte sille poika parallelle?" kysyi eräs läsnäoleva jalo markiisi. "Onhan jo kaikki hänen omaisuutensa valtiosinetinvartian käsissä – eihän hänellä ole ristinropoakaan jäljellä, jolla voisi silmiänsä ristiä."

Tähänpä vanha lordi Tuuliviiri vastasi:

"Ken ei maksa rahallansa,  
se saa maksaa nahallansa –"

semmoinenhan meillä oli tapa ennen vallankumousta. – *Luitur cum persona, qui luere non potest cum crumena.* – Eikö se ole oikeata laki-latinaa, korkea-arvoiset herrat, vai mitä?"

"Tietääkseni", vastasi markiisi, "ei voi kelläkään teistä, jalot herrat, olla mitään syytä vaatia, että tätä asiaa ajettaisiin pitemmälle. Sallikaamme siis valtiosinetinvartian tehdä sen suhteen miten haluaa."

"Myönnetty, myönnetty – jätetään asia valtiosinetinvartian tutkittavaksi, ja määrätään toinen mies avuksi vain näön vuoksi – esimerkiksi lordi Hirplehooly, joka makaa vuoteen omana – hän on paras mies siihen. – Kirjoittakaa päätös päiväkirjaan, herra sihteeri. – Ja nyt, korkea-arvoiset herrat, olisi päätettävä, mitä tuon nuoren tuhlarin, Bucklaw'n herran, sakolla teemme – arvattavasti se on annettava herra rahastonvartialle?"

"Piru vieköön jauhopussini sitten", huudahti lordi Tuuliviiri, "ja teidän kätenne, joka aina kopeloi sen pohjaa! Olin aikonut ottaa sen omaksi välipalakseni."

"Käyttääkseni yhtä teidän rakkaista sananlaskuistanne, korkea-arvoinen herra", lausui markiisi, "te olette niinkuin myllärin koira, joka jo nuolee huuliansa ennenkuin pussin suu vielä on avattu. – Eihän sitä miestä vielä ole sakotettukaan."

"Mutta se voitaisiin tehdä parilla kynänvedolla", virkkoi lordi Tuuliviiri. "Olenhan minä näinä viimekuluneina kolmenakymmenenä vuotena aina myöntynyt kaikkiin käskyihin, allekirjoittanut kaikennäköisiä uskontunnustuksia, luopunut kaikesta, mitä on vaadittu, valallani vakuuttanut kaikki, mitä on ollut valalla vakuutettava, ja pitänyt kiinni velvollisuudestani valtakuntaa kohtaan sekä ylistyksen että moitteinkin aikoina. Tottapa siis näiden korkea-arvoisten

herrojen parissa ei liene ketään, joka tahtois kieltää minulta hiukan kielenkostuketta niin monen kovan työn perästä?"

"Se olisi todellakin sangen kohtuutonta, korkea-arvoinen herra", vastasi markiisi, "jos olisimme arvelleet, että teidän janonne joskus kaipaasi tyydyttämistä tai että teidän kurkkuunne voisi tarttua jokin asia, joka tarvitsee irroittavaa huuhtelua."

Ja tähän lopetamme kuvauksen valtioneuvoskunnan istunnoista sillä aikakaudella.



# VIIDES LUKU

Vai tuliko kaikki soturit nää  
vain loruja kuuntelemaan?  
Ja muuan joutava kyynelkö sai  
nuo miekat seisahtumaan?

*Henry Mackenzie.*

Illalla, samana päivänä, jolloin herra Ashton ja hänen tyttärensä pelastuivat suuresta vaarasta, istui kaksi outoa miestä sisimmässä kamarissa pienessä huonossa ravintolassa tai pikemmin olutkapakassa nimeltä Revonpesä. Tämä kapakka oli noin viiden, kuuden virstan päässä Ravenswoodin kartanosta ja saman verran myös Wolfs Cragin tornin raunioista, joiden molempien paikkojen välillä se sijaitsi.

Toinen vieraista oli noin neljäkymmenen vuoden ikäinen, pitkä ja laiha vartaloltaan; nenä oli kotkan nokan tavoin kaareva, silmät mustat, tuikeat ja katsanto kavala, pahaa ennustava. Toinen oli noin viisitoista vuotta nuorempi, lyhyt- ja rotevakasvuinen, verevä muodoltaan ja punatukkainen. Hänen katseensa oli suora, uskalias ja iloinen, ja tämä huoleton, peloton suoruus ja sisäinen rohkeus vaikutti sen, että hänen silmänsä, vaikka ne olivat vaaleanharmaat väriltään, olivat täynnä tulta ja voimaa. Pöydällä oli tuopillinen viiniä – siihen aikaan viini

laskettiin tynnyristä tinaisiin tuoppeihin vieraitten varalta – ja kumpaisellakin miehistä oli pikari edessään. Mutta varsin vähän iloa tässä seurassa tuntui olevan. He katselivat toinen toistansa ääneti levotonta odotusta ilmaisevin silmin, käsivarret ristissä; kumpainenkin mietiskeli omia mietteitensä kumppanilleen niitä ilmoittamatta.

Vihdoin viimein nuorempi heistä rikkoi äänettömyyden huudahtaen: "Mikä perhana sitä nuortaherraa näin kauan viivytänee? Kun ei vain hänen yrityksensä liene mennyt myttyyn. – Miksikä kielsitkään minua häntä seuraamasta!"

"Tottahan mies yksinäänkin kykenee kostamaan kärsimänsä vääryyden", vastasi pitempi ja vanhempi miehistä. "Meidän henkemme olisi ollut vaarassa, jos hänen tähtensä olisimme tässä asiassa menneet niin pitkälle."

"Pelkuri olet kuin oletkin, Craigengelt", virkkoi nuorempi; "ja samaa on moni mies ennenkin luullut sinusta."

"Mutta ei kukaan ole uskaltanut sanoa sitä minulle suoraan päin silmiä", sanoi Craigengelt laskien kätensä miekkansa kahvalle. "Ja jollei minun mielestäni pikainen mies olisi samanvertainen kuin mielipuoli, niin minä –"

"Niin *sinä*?" matki toinen huolettomasti. "No miksi et sitten tee sitä?"

Craigengelt veti miekkansa tuuman tai parin verran ulos ja työnnälsi sen sitten kovasti takaisin tuppeen. "Sentähden, että tässä pelissä on kalliimpi panos voitettavana kuin kahdenkymmenen sinun vertaisesi hurjapäisen pennun henki."

"Siinä olet oikeassa", vastasi kumppani. "Mutta entä jos nuo kruununryöstöt ja tuo äskeinen sakko, jota vanha kielilakkari lordi Tuuliviiri jo haukottelee nielläkseen ja joka luullakseni nyt jo lieneekin päätetty, eivät olisi vieneet taloani ja tilaani aivan putipuhtaaksi. Olisinpa silloin aika narri ja järjetön pentu päälliseksi, jos uskoisin sinun koreita lupauksiasi, että muka voit hankkia minulle upseerinpaikan irlantilaisessa brigaadissa – mitä minulla onkaan tekemistä irlantilais-brigaadissa? Minä olen suora skotlantilainen, niinkuin isäni oli ennen minua. Ja eihän iso-tätini, rouva Girnington, voi elää iankaikkisesti."

"Ei suinkaan, Bucklaw", muistutti Craigengelt, "mutta saattaapa hän sentään elää vielä montakin pitkää päivää. Ja mitä isääsi tulee, niin oli hänellä taloja ja eloja, hän karttoi huolellisesti kaikkia pantinottajia ja rahanlainaajia, suoritti joka miehelle saatavansa ja pani suun säkkiä myöten."

"Entä kenenkä onkaan syy, etten minäkin ole tehnyt samalla tavalla?" sanoi Bucklaw. "Kenenkä muun kuin pirun ja sinun ja sinun kaltaistesi, joiden avulla olen saanut hukatuksi kelpo perintöni? Ja tästä lähtien minun arvattavasti pitäisi sinun tapasi mukaan ruveta kuljeksimaan ja kujeilemaan – elää viikon päivät Saint Germainistä<sup>6</sup> tulleen salaisen kirjeen nojassa – toinen viikko vuorelaiskapinan huhulla – saada einepalani sekä aamuryypyni vanhoilta jakobiittirouvilta<sup>7</sup> ja lahjoittaa heille

---

<sup>6</sup> Karkoitettu kuningas Jaakko IX asui S:t Germainissa Ranskassa. *Suom. muist.*

<sup>7</sup> Jakobiiteiksi sanottiin Jaakko kuninkaan puoluelaisia. *Suom. muist.*

karvoja vanhasta peruukistani Chevalierin<sup>8</sup> kiharain asemesta – seurata ystävääni hänen taisteluunsa, kunnes hän on tantereelle saapunut, ja sitten pötkiä pakoon, ettei niin tärkeä valtiollinen vehkeilijä menisi hukkaan. Kaikki se minun kai pitäisi nyt tehdä henkeni elatukseksi ja sen lisäksi ottaa itselleni kapteenin arvonimi!"

"Aika korean puheen nyt luuletkin pitäneesi", sanoi Craigengelt, "ja lasketelleesi hyvinkin sukkelia kompasanoja minusta. Onko nälkäkuolema tai hirsipuu muka parempi tätä elämää, jota minun nyt täytyy elää nytkytellä siitä syystä, etteivät kuninkaan varat paraikaa riitä antamaan hänen asiamiehellensä tarpeeksi elatusta?"

"Nälkään kuoleminen olisi kunniallisempaa, Craigengelt, ja hirsipuuhun tästä kuitenkin lopuksi tulee. – Mutta mitä aiotkaan tehdä tuolla Ravenswood-paralla, sitä en ymmärrä – hänellä ei ole rahaa enempää kuin minullakaan – hänen maansa on kaikki kiinnitetty ja kirjoitettu ja vuotuinen korko syö tulot puhtaaksi eivätkä siihen edes oikein riitä. Mitä etua siis toivotkaan tästä sekaantumisesta hänen asioihinsa?"

"Ole huoleti, Bucklaw, kyllä minä asiani ymmärrän", vastasi Craigengelt. "Hänen sukunimensä ja hänen isänsä ansiolliset teot v. 1689 vaikuttavat sen, että tällainen mies on tervetullut sekä Versailles'issa että S: t Germainissa – ja sitä paitsi ole hyvä ja huomaa, että tämä Ravenswood on ihan toisenlaatuinen nuori herra kuin sinä. Hänellä on tietoja ja taitoakin yhtä

---

<sup>8</sup> Chevalierin eli ritarin nimellä tarkoitettiin Jaakko II: n poikaa. *Suom. muist.*

paljon kuin uljuutta ja luonnonlahjoja; hän on käyttäytyvä ulkomailla niinkuin nuori herra, jolla on järkeä päässä yhtä paljon kuin sydäntä rinnassa ja joka vähän ymmärtää muutakin kuin hevosen juoksua ja haukan lentoa. Minä olen joutunut huonoon maineeseen viime aikoina sen vuoksi, etten ole saanut sinne saatetuksi yhtään ainoaa, jolla olisi ollut enemmän älyä kuin mitä tarvitaan hirven jälkien keksimiseen tai haukanpojan ottamiseen pesästä ja opettamiseen."

"Sittenkään ei hänellä ole tarpeeksi älyä keksimään pestajaan paulaa, Craigengelt?" vastasi nuorempi mies. "Mutta älähän suutu. Tiedäthän itse, ettet kuitenkaan uskalla käydä taisteluun; paras siis, että annat miekankahvan olla rauhassa ja liikuttamatta ja että aivan siivosti kerrot minulle, millä lailla osasit houkutella puoleesi Ravenswoodin nuorenherran luottamuksen."

"Sillä lailla, että kiihoitin hänen kostonhimoansa, Bucklaw", vastasi Craigengelt. "Hän on aina ollut epäluuloinen minun suhteeni; mutta minä väijyin sopivaa tilaisuutta ja kävin takomaan silloin, kun hänen sydämensä oli aivan tulikuumana hänelle tehdyn häväistyksen ja vääryyden johdosta. Hän on nyt mennyt, niin hän sanoi ja kenties itse uskoikin, purkamaan pahaa mieltänsä herra William Ashtonille. Mutta jos he kohtaavat toinen toisensa, sen minä sanon, ja jos tuo lakimies torjuu hänet luotaan, niin meidän nuoriherramme surmaa hänet. Hänellä oli silmässään tuo välkähdys, joka aina on pettämätön merkki, kun tahdot arvata miehen mietteet. Kävi kuinka kävikin, niin on meidän nuoriherramme ainakin haukkuva tuota toista

niin pahanpäiväisesti, että sitä voidaan selittää hyökkäykseksi valtioneuvosta vastaan. Hänen ja kruunun sopu tulee sillä tavoin auttamattomasti rikotuksi. Skotlannissa tulee hänen kovin kuuma olla, Ranskaan hänen on pakko mennä, ja sinne me purjehdimme kaikki yhdessä joukossa, tuossa ranskalaisessa *L'espoir*-nimisessä prikissä, joka meidän tähtemme luovii Eyemouthin kohdalla."

"Yhdentekevää minusta", virkkoi Bucklaw. "Skotlannissa ei ole paljon, josta enää välittäisin. Ja jos tuon nuorenherran tuojina olemme tervetulleemmat vieraat Ranskassa, niin olkoon menneeksi, Jumalan nimeen! Sangen vähän suosiota, pelkään minä, me voittaisimme omien ansioittemme nojalla; toivonpa siis, että hän on lennättänyt luodin valtiosinetinvartian päähän ennenkuin hän tänne palaa. Kappale tai pari noista valtiomiespeijakkaista pitäisi joka vuosi ampua kuoliaaksi siksi vain, että jäljellejääneet oppisivat hiukan huutia."

"Se on aivan totta", vastasi Craigengelt, "ja se muistuttaa mieleeni, että pitää mennä katsomaan, onko hevosillemme annettu tarpeeksi ruokaa ja ovatko ne valmiina lähtöön. Sillä jos semmoinen teko olisi tehty, niin eipä enää olisi aikaa antaa ruohon kasvaa heidän kavioittensa alla." Hän astui ovelle saakka, kääntyi sitten vakavasti katsahtaen Bucklaw'hon, ja sanoi: "Miten tässä asiassa käyneeikin, tottahan sinä, toivon minä, teet minulle hyvän työn ja muistat, etten minä ole nuorelleherralta virkkanut yhtään sanaa, jota sopisi selittää sillä tavalla kuin olisin hyväksynyt väkivaltaisen teon, mikä hänelle

saattanee johtua mieleen."

"Ei, ei suinkaan, ei ainoatakaan sanaa, joka olisi ollut hyväksymiseen päin", vastasi Bucklaw. "Kovin hyvin sinä tiedät, mikä vaara uhkaa tuollaisista pahoista sanoista ja mitä on 'teolla tai neuvolla'." Sitten hän ikäänkuin itsekseen vain lausui seuraavat säkeet:

"Viisari virka ei, se viittaa vain  
kärjellään selvään murhan hetkeä."

"Mitä siinä itseksesi mutiset", kysyi Craigengelt levottomana kääntyen takaisin.

"Enpä mitään – ainoastaan pari säettä, jotka olen teatterissa kuullut", vastasi toinen.

"Bucklaw", sanoi Craigengelt, "minusta näyttää toisinaan kuin sinä olisit näyttelijäksi luotukin: aina olet täynnä hulivilin konsteja ja hullutteluja."

"Niinpä minäkin toisinaan olen arvellut", sanoi Bucklaw. "Ja se olisikin luullakseni turvallisempaa kuin että sinun kanssasi nyt näyttelen Onnistumatonta Salajuontaa. Mutta mene, toimita sinä vain omaa osaasi ja pidä huolta hevosista niinkuin sinunkaltaisesi tallirengin sopii. Näyttelijä! Teatteri-hulivili!" matki hän itseksensä. "Siitä sanasta olisi pitänyt tulla miekanpisto palkkioksi, jollei Craigengelt olisi tuommoinen pelkuri. – Mutta eipä sentään mielestäni se virka olisikaan hullumpia. – Maltas – annas kun – niin – minä astuisin sisään

"Näin nousen haudast' avuks armaallein.  
Tupesta miekat! Nuolen' edespäin!  
Kun ryntään mä, ken jäädä uskaltaa?  
Meit' johtaa lempi, kunnia opastaa!"

Samassa kun Bucklaw ukkosenjyrinän kaltaisella äänellä, käsi miekan kahvalla, lausui Lee-paran pöyhkeitä sanoja, Craigengelt palasi takaisin säikähtyneen näköisenä.

"Me olemme hukassa. Bucklaw! Ravenswoodin varahevonen on tallissa kietoutunut marhamintaansa ja sen jalka on aivan vialla – hänen tavallinen ratsunsa on arvattavasti tämänpäiväisestä työstä uuvuksissa ja nyt ei hänellä ole verestä hevosta varalle. Hän ei pääse pois täältä."

"Saakeli, eipä sitten päästä 'nuolen eespäin' – tällä kertaa", sanoi Bucklaw kuivakiskoisesti. "Mutta maltas, voithan sinä hänelle antaa oman hevosesi!"

"Mitä! Ja itsekö jäädä takaa-ajajain kynsiin? Suurkiitos siitä ehdotuksesta", vastasi Craigengelt.

"Entäs sitten", sanoi Bucklaw. "Jos onkin valtiosinetinvartialle tapahtunut joku vahinko, jota minä puolestani en usko, sillä Ravenswoodin nuoriherra ei ole niitä poikia, jotka ampuisivat vanhan, aseettoman miehen – mutta *jos* tuolla onkin tapahtunut jokin kahakka, niin ethän sinä ole siihen osallinen, et 'teolla etkä neuvolla', niinkuin tiedät, eikä sinulla siis ole mitään pelkäämisen syytä."



"Totta, totta kyllä", vastasi toinen hämillänsä. "Mutta muista, että minulla on kirjeitä S: t Germainistä."

"Ne kirjeet, niin moni mies luulee, ovat vain omaa keksintöäsi, jalo kapteeni. Hyvä on, koska sinä siis et tahdo antaa hänelle hevostasi, niin täytyy sitten minun, piru vie, antaa omani."

"Sinunko omasi?" virkkoi Craigengelt.

"Aivan niin, minun omani", toisti Bucklaw. "Sitä ei pidä koskaan sanottaman, että minä luvattuani auttaa kunnon miestä pienessä kunnia-asiassa olisin ollut häntä auttamatta sekä asian toimeenpanossa että myös asiasta selviydyttäessä."

"Sinäkö antaisit hänelle hevosesi? Mutta oletko arvellut, kuinka suuri vahinko siitä sinulle tulisi?"

"Vahinko! Niin, Harmaasta Gilbertistä maksoin kaksikymmentä kulta-jaakkoa,<sup>9</sup> se on totta. Mutta onhan hänen ratsussaan tuki hiukkasen hintaa; ja hänen musta maurilaisensa olisi kahta vertaa kalliimpi, jos se vain olisi terve, ja minä tiedän hyvin, kuinka se on parannettava. Ota lihava, imeväinen koiranpenikka, nylje ja perkaa, mätä sisus täyteen mustia ja harmaita etanoita, paistele tarpeeksi kauan ja ripota päälle nardus-öljyä, saframia, kanelia sekä hunajaa; voitele sitten paistinliemellä, hieroen – "

"Aivan oikein, Bucklaw. Mutta sillä välin, ennenkuin hevosen jalannyrjähdys on parannettu, vieläpä ennenkuin penikkakaan on paistettu, sinä olet kiinni ja hirsipuussa. Luota siihen, kyllä Ravenswoodia ajetaan aika vauhdilla takaa. Minä soisin, että

---

<sup>9</sup> Jaakko kuninkaan kuvalla varustettuja kultarahoja. *Suom. muist.*

olisimme yhtymäpaikaksemme valinneet jonkin seudun, joka olisi likempänä merenrantaa."

"Saakeli soikoon!" virkkoi Bucklaw. "Parashan sitten olisi, että lähtisin nyt heti edeltä ja jättäisin tänne hevoseni häntä varten. – Hs, kuule, tuolta hän tuleeikin, minä kuulen hevosen kavioiden kopinan."

"Oletko varma, että vain yksi on tulossa!" sanoi Craigengelt. "Minä pelkään, että häntä ajetaan takaa – minusta kuuluu kuin tulisi kolme tai neljä hevosta täyttä neliä – olen varma siitä, että kuuluu useamman hevosen kopinaa."

"Lorua, lorua! Se on vain talon piika, joka käydä loksuttelee kaivotiellä puukengillään. Niin totta kuin olen kunnian mies, kapteeni, olisipa parasta, että heittäisit kapteeninnimesi ja salaiset vehkeesi hiiteen, sillä sinä säikähtelet yhtä helposti kuin metsähanhiktras. Mutta tuossa on nyt nuoriherra yksinään, näöltänsä synkkänä kuin marraskuun yö."

Nuori Ravenswood astui samassa sisään. Hän oli kokonaan kääriytynyt viittaansa, käsivarret olivat ristissä rinnalla, katse oli tyly ja samalla myös alakuloinen. Sisään astuessaan hän viskasi viitan yltään, heittäytyi tuolille ja näytti olevan syvissä mietteissä.

"Mitä on tapahtunut? Mitä olette tehnyt?" kysyivät Craigengelt ja Bucklaw molemmat yhdellä haavaa.

"En mitään", oli lyhyt, ynseä vastaus.

"Ettekö mitään? Ja olittehan lähtiessänne päättänyt vaatia tuon vanhan veijarin tilintekoon kaikesta pahasta, mitä hän on tehnyt teille ja koko maalle. Näittekö hänet?"

"Näin", vastasi Ravenswoodin nuoriherra.

"Vai näitte? Ja tulitte takaisin suorittamatta sitä velkaa, joka olisi ollut hänelle jo kauan sitten maksettava?" sanoi Bucklaw. "Sitäpä en olisi luullut Ravenswoodin nuorestaherrasta."

"Siitä vähät, mitä te luulette", vastasi Ravenswood. "En aio teille tehdä tiliä teoistani."

"Malttia, Bucklaw", virkkoi Craigengelt keskeyttäen kumppaninsa, jonka narkäs vastaus pyöri jo kielen päässä. "Joku seikka on varmaankin estänyt herra Ravenswoodin yritystä. Mutta älköön hänkään panko pahaksi semmoisten ystävien levotonta uteliaisuutta, jotka niin hartaasti kuin Bucklaw'n herra ja minä pitävät hänen puoltaan."

"Ystävienkö, kapteeni Craigengelt!" vastasi Ravenswood ylpeästi. "Enpä tiedä meidän välillämme koskaan olleen likempää tuttavuutta, joka antaisi teille oikeutta ystävän nimeen. Minun luullakseni koko meidän ystävyysimme perustuu vain siihen sopimukseen, että me yhdessä seurassa lähtisimme ulkomaille sen jälkeen kun vielä kerran olisin käynyt katsomassa esi-isieni kartanoa, joka on joutunut vieraille, ja kun olisin puhutellut sen nykyistä asukasta – omistajan nimeä en tahdo suoda hänelle."

"Aivan oikein, herra", vastasi Bucklaw. "Ja kun me luulimme teidän aikovan tehdä jotakin, mikä voi saattaa teidän kaulanne paulaan, niin tämä Craigie-veikko ja minä lupasimme sangen kohteliaasti odottaa teitä, vaikka se olisi voinut olla vähän vaarallista meidän omallekin kaulallemme. Mitä Craigie-

veikkoon tulee, niin hänestä ei ole mitään sanottavaa, sillä jo syntyessä oli sana 'hirsipuu' kirjoitettuna hänen otsaansa. Mutta minäpä en juuri viitsisi häväistä sukuani tällaisella lopulla toisen miehen asian vuoksi."

"Hyvät herrat", lausui Ravenswood. "Olen pahoillani siitä, että teillä on ollut hiukan vaivaa minun tähteni. Mutta pitääpä minun sentään saada itse päättää, mitä pidän parhaana omassa asiassani, ilman että minun tarvitsee antaa selityksiä kenellekään. Olen muuttanut päätökseni enkä aiokaan lähteä maasta tähän vuodenaikaan."

"Ettekö muka lähtisi maasta, herra!" huusi Craigengelt. "Ettekö menisi Ranskaan sen jälkeen kun minä teidän tähtenne olen nähnyt niin paljon vaivaa ja rahaa kuluttanut – sen jälkeen kun olen ollut niin suuressa kiinnijoutumisen vaarassa ja sen jälkeen kun olen maksanut rahdin ja odotuspäivät!"

"Herra", vastasi Ravenswood, "päättäessäni näin äkkiä lähteä ulkomaille suostuin teidän kohteliaaseen tarjoukseenne, kun te lupasitte hankkia minulle tilaisuuden matkustaa. Mutta en muista, että olisin sitoutunut lähtemään matkaan, jos mieleni sattuisi muuttumaan. Vaivasta, jonka minun tähteni olette nähnyt, olen pahoillani, ja kiitän teitä. Teidän kulunkinne", hän lisäsi pistäen kätensä taskuunsa, "sallivat aineellisemmankin palkitsemisen – rahti ja odotuspäivät, kapteeni Craigengelt, ovat asioita, joista minä en ymmärrä mitään; mutta ottakaahan tämä kukkaro ja suorittakaa kulunkinne omantunnon mukaan." Näin sanoen hän ojensi kapteeniksi sanotulle kukkaronsa, jossa oli

hiukka kultaa.

Mutta Bucklaw vuorostaan tuli nyt väliin. "Sormiasi, Craigie-veikkonen, näyttää kutkuttavan halu saada tuo vihreälankainen kudos omaksesi", virkkoi hän. "Mutta sen vannon Jumalan kautta, että silvon puukollani hyppyses poikki, jos ne käyvät siihen kiinni. Koska herra Ravenswood on muuttanut päätöksensä, niin meidän arvattavasti ei tarvitse viipyä kauemmin täällä. Mutta ensin kuitenkin pyytäisin saada ilmoittaa tälle herralle – "

"Ilmoita hänelle mitä ikänä tahdot", sanoi Craigengelt "kunhan minä olen ensin saanut osoittaa hänelle, kuinka paljon vastusta hänelle on siitä koituva, jos hän luopuu meidän seurastamme, ja kun olen huomauttanut hänelle, kuinka vaikea hänen on pysyä täällä ja kuinka monta estettä hän myös on kohtaava ennenkuin hän sopivalla tavalla tulee esitetyksi Versailles'n ja S: t Germainin hoveissa, jollei hänellä ole opastajana miestä, joka on siellä hankkinut itsellensä hyödyllisiä tuttavuuksia."

"Sitä paitsi", lisäsi Bucklaw, "hän menettää ainakin yhden uljaan kunnan miehen ystäväyden."

"Hyvät herrat", lausui Ravenswood, "sallikaa minun vielä kerta vakuuttaa teille, että tämä meidän lyhytaikainen seurustelumme näyttää teidän silmissänne paljoa tärkeämmältä kuin mitä ikänä olin aikonut. Jos minä menen ulkomaisiin hoveihin, niin en tarvitse vehkeilevää maankuljeksijaa esittäjäksi eikä minun myöskään tarvitse huolia tuitupäisen

puukkojunkkarin ystävydestä." Näin sanoen hän läksi ulos vastausta odottamatta, nousi jälleen hevosensa selkään, ja pian kuului kavioiden etenevää kopinaa.

"*Mortbleu!*" kirosi kapteeni Craigengelt, "sinnepä minun rekryyttini meni!"

"Niin, kapteeni", virkkoi Bucklaw, "sinne livahti lohi koukkuineen, kaikkineen. Mutta minäpä lähdin jäljessä, sillä olen saanut häneltä enemmän hävyttömiä sanoja kuin sappeni sietää."

Craigengelt tarjoutui kumppaniksi; mutta Bucklaw vastasi: "Ei, ei, kapteeni, kyki sinä vain uuninnurkassa, kunnes tulen takaisin. Hyvä on maata eheässä nahassaan.

"Vähän akat arvelevat,  
missä ukot uurastavat!"

Ja laulellen hän läksi kamarista.

# KUUDES LUKU

"No, Willie Bewick, nyt ole mies,  
ja mitä mä sanon, kuuntele vaan:  
Jos olet mies, sehän liet kenties.  
Yli ojan tule, niin tapellaan!"

*Vanha laulu.*

Nähtyään mikä vahinko hänen varahevoselleen oli tapahtunut, nousi nuori Ravenswood saman ratsun selkään, jolla hän oli tullut. Hän ei tahtonut liiaksi vaivata hevosta ja ratsasti sentähden hiljakseen Ketunpesän ravintolasta vanhalle Wolfs Cragin tornille päin. Yht'äkkiä hän kuuli takanansa täyttä neliä lähenevän hevosen kopinaa ja huomasi taaksepäin katsahdettuaan, että nuori Bucklaw ajoi häntä takaa. Tämä oli pari minuuttia viivästynyt, sillä hän ei ollut malttanut olla antamatta Ketunpesän isännälle muutamia neuvoja vioittuneen hevosen parantamisen suhteen. Täten kuluneen ajan oli hän kuitenkin kovasti nelistäen voittanut takaisin ja saavutti nyt Ravenswoodin siinä, missä tie kulki avaran suon poikki. "Seis, herra!" huusi Bucklaw. "*Minä* en ole mikään valtiollinen vehkeilijä – en mikään kapteeni Craigengelt, jonka henki on siksi kallis, ettei sitä voi panna vaaralle alttiiksi oman kunnian puolustamisen tähden. Minä olen Frans Hayston, Bucklaw'n

kartanon herra, eikä minua kukaan mies saa häväistä sanalla, teolla, liikkeellä eikä katseella minun vaatimatta häntä siitä vastuuseen."

"Se on sangen hyvä, herra Hayston, Bucklaw'n kartanon isäntä", vastasi Ravenswood mitä vakavimmalla, huolettomimmalla äänellä. "Mutta minulla ei ole mitään riitaa teidän kanssanne enkä tahdokaan semmoista. Meidän tiemme kotiin päin, samoin kuin myös elämäntiemme, käyvät eri suuntiin; meillä ei ole aihetta olla toistemme tiellä."

"Eikö ole?" tiuskaisi Bucklaw pikaisesti. "Niin totta kuin tuolla on taivas, onpa sentään, sanon minä! – Te haukuite meitä vehkeileviksi maankiertäjiksi!"

"Muistakaa tarkemmin, herra Bucklaw; sillä nimellä tarkoitin vain teidän kumppanianne, ja te tiedätte itsekin, ettei hän ole mikään sen parempi."

"Entäs sitten! Hän oli silloin minun kumppanini, eikä kukaan saa haukkua minun kumppaniani, ei syystä eikä syyttömästi, niin kauan kuin hän on minun seurassani."

"Jos niin on, herra Bucklaw", vastasi Ravenswood yhä yhtä vakavasti, "niin teidän pitäisi olla tarkempi seuralaistenne valitsemisessa, tai saatte liiaksi tekemistä kaikkia puolustellessanne. Menkää kotiin nukkumaan, herra, ja olkaa huomenaamulla järkevämpi vihassanne."

"Ei niin, herra Ravenswood, minä en ole sellainen kuin te luulette. Ylpeät silmänluonnit ja viisaat sananparret eivät tässä lopeta asiata. Sitä paitsi te haukuite minua puukkojunkkariksi,



ja teidän pitää peruuttaa se sana ennenkuin me eroamme."

"Sitä tuskin voinen", virkkoi Ravenswood, "jollen saa parempaa syytä huomata erehdystäni kuin mitä te nyt annatte."

"No sitten, herra Ravenswood", sanoi Bucklaw, "koska te ette tahdo selittää loukkaustanne tai peruuttaa sitä ettekä myös määrää kaksintaistelupaikkaa, niin täytyypä – joskin vastahakoisesti siten kohtelen teidän laatuistanne miestä – teidän nyt saada minulta kova sana ja kova korvapuusti."

"Kumpaakaan ei tarvita", vastasi Ravenswood. "Minä olen jo kylläksi koettanut välttää kahakkaa teidän kanssanne. Mutta jos se on teidän tosi tahtonne, niin tämä paikka on yhtä sopiva kuin joku muukin."

"Alas hevosen selästä sitten ja tempaiskaa miekka tupesta", sanoi Bucklaw, itsekin samoin tehden. "Minä olen aina pitänyt ja sanonut teitä kelpo mieheksi; mieleni olisi paha, jos minun täytyisi muuttaa ajatukseni."

"Siihen ette saa syytä, herra", vastasi Ravenswood hypäten alas hevonsa selästä ja asettuen puolustusasentoon.

Heidän miekkansa kilahti yhteen, ja Bucklaw alkoi taistelun suurella kiivaudella. Hän oli sangen tottunut tällaisiin asioihin ja kuuluisa taidostaan ja nopeudestaan aseensa käyttämisessä. Tässä tilaisuudessa ei kuitenkaan hänellä ollut etua taidostansa. Sillä hän oli närkästyksissään huolettomasta, ylenkatseellisesta tavasta, jolla Ravenswoodin nuoriherra kauan aikaa oli kieltäytynyt tappelusta ja viimein siihen suostunut. Suuttumuksestaan yltyneenä Bucklaw siis ajattele mattoman

kiivaasti alkoi hyökkäyksensä. Ravenswood puolestaan, jonka taito oli yhtä suuri ja mieli paljon tyynempi, tyytyi pääasiallisesti suojelemaan itseään eikä edes käyttänyt hyväkseen paria edullista tilaisuutta, jotka vastustajan kiivaus olisi hänelle tarjonnut. Viimein Bucklaw teki hurjan rynnäkön aikoen lopettaa koko leikin; mutta siinä yrityksessä hänen jalkansa horjahti, ja hän kaatui lyhytruohoiselle nurmikolle, jolla he taistelivat. "Pitäkää henkenne, herra", lausui nuori Ravenswood, "ja parantakaa elämänne, jos voitte."

"Se olisi vain rajasuutarin paikkaustyötä, pelkään minä", virkkoi Bucklaw hitaasti kohoutuen maasta ja ottaen miekkansa. Hän oli paljon vähemmin hämmästyksissään vastustajansa voitosta kuin mitä niin maltittomasta miehestä olisi luullut. "Kiitoksia hengestäni, herra", jatkoi hän. "Tässä on käteni, en kannan teille vihaa, en kovan onneni enkä teidän paremman miekkailutaitonne vuoksi."

Ravenswood katsoi hetken aikaa häneen kiinteästi, sitten hän ojensi hänelle kätensä. "Bucklaw", lausui hän "te olette kelposydäminen poika, ja minä olen tuominnut teitä väärin. Hartaasti pyydän teiltä anteeksi sitä sanaa, joka teitä loukkasi. Virkoin sen ajattele mattomasti ja varomattomasti ja nyt uskon varmaan, että se sattui aivan väärään paikkaan."

"Uskotteko niin todellakin, herra Ravenswood?" kysyi Bucklaw, ja hänen kasvonsa saivat samassa jälleen luonnollisen, iloisesti huolettoman ja rohkean näkönsä. "Sepä on enemmän kuin teiltä toivonkaan. Sillä teidän laatuiseen miehet, herra,

eivät juuri helpolla peruuta ajatuksiansa eikä sanojaan."

"Sitä en teekään, kun kerran olen ne tarkkaan punninnut", sanoi Ravenswood.

"Sitten te olette hiukan viisaampi kuin minä, sillä minä käyn aina ensin kaksintaisteluun ystäväni kanssa ja perästäpäin vasta selvittelemisiin. Jos toinen meistä kaatuu, niin asia on kuitti; jollei, niin ihmiset ovat aina sodan jälkeen taipuvaisimmat rauhaan. – Mutta mitä tuo hoilaava poikanulikka tahtonee?" lisäsi Bucklaw. "Kunpa Jumala olisi lähettänyt hänet tänne muutamia minuutteja aikaisemmin! Mutta pitihän sentään leikistä joskus tulla loppu, ja saattaahan tämä kenties olla yhtä hyvä kuin toinenkin."

Hänen puhuessaan poika läheni ruoskien aasia, jonka selässä istui, niin että juhta kipaisi parasta vauhtiansa, ja hoilautti, niinkuin joku Ossianin sankareista, heille äänensä edeltäkäsin: "Herrat! – Herrat, paetkaa! Emäntä käski sanoa teille, että hänen talossaan oli miehiä, jotka ovat ottaneet kapteeni Craigengeltin vangiksi ja etsivät Bucklaw'ta ja teidän pitää, sanoi hän, ratsastaa minkä jaksatte."

"Totta tosiaan, se on aivan oikein, poikaseni", sanoi Bucklaw, "tässä on sinulle hopeinen kuudenpennyn raha sanomasta; ja antaisin kaksi sen vertaa kenelle hyvänsä, joka ilmoittaisi minulle minnepäin minun pitää ratsastaa."

"Sen saatte tietää minulta, Bucklaw", virkkoi Ravenswood, "tulkaa minun kotiini Wolfs Cragiin. On siinä vanhassa tornissa paikkoja, missä voitte olla hyvässä piilossa, vaikka tuhat miestä

tulisi teitä etsimään."

"Mutta siitä koituisi teille itsellenne vastusta, herra Ravenswood. Ja jollette jo kenties liene takertunut meidän jakobiittirettelöömme, niin on tarpeetonta, että minä vedän teidät perässäni siihen pulmaan."

"Vielä mitä, ei minulla ole mitään pelkäämistä."

"No sitten seuraan teitä mielelläni; sillä, totta puhuen, en tunne sitä lymypaikkaa, mihin Craigie-veli aikoi viedä meidät täksi yöksi. Ja olen varma siitä, että hän, jos hän joutuu kiinni, ilmaisee kaiken toden minusta ja kaksikymmentä valhetta teistä päälliseksi pelastaaksensa itsensä pulasta."

He nousivat nyt hevosten selkään ja läksivät yhdessä ratsastamaan poiketen maantieltä ja seuraten harvoin käytyjä, raivaamattomia kangaspolkuja. Nämä herrat olivat tällaisiin metsästysretkillään hyvin tottuneet; muiden olisi ollut sangen vaikea saada niistä selvää. He ratsastivat jonkin aikaa ääneti, kulkien niin joutuisasti kuin Ravenswoodin ratsun väsymys sieti, kunnes yö vähitellen oli luonut pimeänsä heidän ympärilleen. Silloin he hidastuttivat kulkuaan siitä syystä, että oli vaikea pitää tietä silmällä, ja myös siinä toivossa, etteivät he enää olleet takaa-ajajien nähtävissä tai saavutettavissa.

"Ja nyt, kun olemme vetäneet suitset tiukemmalle", virkkoi Bucklaw, "niin mielelläni kysyisin jotakin teiltä, herra Ravenswood."

"Kysykää vain, olkaa hyvä", sanoi Ravenswood, "mutta älkää panko pahaksi, jollen vastaa kysymykseen siinä tapauksessa

etten katso sitä sopivaksi."

"No niin, kysymykseni, suoraan puhuen, olisi tällöinen", vastasi Bucklaw. "Mikä vanhan pirun nimessä on voinut saattaa teidät, joka pidätte niin pyhänä hyvää mainettanne, edes hetkeksikään antautumaan semmoisten veijarien ja heittiöiden pariin kuin Craigengelt ja Bucklaw ovat ihmisten silmissä?"

"Eipä mikään muu kuin se, että olin epätoivosta hurjistunut ja hain yhtä hurjien kumppanien seuraa."

"Entä mikä oli syynä siihen, että ihan viime hetkenä rikoitte liittomme?" kysyi Bucklaw vielä.

"Syynä oli se, että mieleni oli muuttunut", sanoi Ravenswood, "ja että olin päättänyt jättää yritykseni sikseen, ainakin toistaiseksi. Ja nyt kun minä olen suoraan ja selvään vastannut teidän kysymyksiinne, virkkakaa te vuorostanne, mikä on saattanut teidät yhteyteen Craigengeltin kanssa, joka on niin paljon halvempi teitä sekä sukuperän että sydämen puolesta?"

"Suoraan sanoen", vastasi Bucklaw, "syynä siihen on se, että olen hupsu, joka pelillä on nyt tehnyt lopun koko omaisuudestaan. Iso-tätini, rouva Girnington, on hankkinut itselleen vereksen hengenheimon, luulen minä, ja ainoa toivoni oli, että vallankumouksella ehkä voisin voittaa jotakin. Craigie on jonkinmoinen kortinpeluveikkoni; hän näki, minkälaisessa pulassa olin; hän – ainahan piru väijyy oven kynnyksellä – syötti minulle sen seitsemän valhettansa Versailles'sta saadusta valtakirjastansa sekä vaikutusvaltaisista ystävistään S: t Germainissä; hän lupasi minulle kapteeninviran Pariisissa

– ja minä olin niin tuhma pöllö, että takerruin hänen paulaansa. Kylläpä hän nyt, sen vakuutan, varmaan on kielinyt kruununmiehille kelpo juttuja minusta. Ja sen hyvän sain siitä, kun olin tekemisissä viinin ja naisten ja arpanappulain, kukkojen, koirien ja hevosten kanssa."

"Niin on, Bucklaw", sanoi Ravenswood. "Itse te olette todellakin ruokkinut povellanne niitä käärmeitä, jotka nyt teitä pistelevät."

"Se sana sattui kohdalleen, herra Ravenswood", vastasi toinen. "Mutta älkää pahaksi panko, olettepa tekin ruokkinut omalla povellanne suurta, kelpo käärmettä, joka on syönyt suuhunsa kaikki muut ja on nielevä teidät itsennekin yhtä varmaan kuin minun puoli tusinaani käärmeitä on syövä putipuhtaaksi kaikki, mitä Bucklaw'lla vielä on tallella. Eikä hänellä ole muuta kuin mitä on hänen lakkinsa ja saapas-anturansa välillä."

"En saa", virkkoi Ravenswood, "paheksua tätä suoraa puhetta, koska itse sen panin alulle. Mikäpä, puhuaksemme vertauskuvitta, onkaan teidän mielestänne tuo himokas peto, jota minä muka hoitelen?"

"Kostonhimo, hyvä herra, kostonhimo, joka, jos lieneekin samaa aatelista syntisukuperaa kuin viininryypiskeleminen ja kaikki mitä siihen kuuluu, kuitenkin on yhtä epäkristillinen, vieläpä vuodattaa verta, mitä yllämainitut synnit eivät tee. Parempi on murtaa aita päästäksensä väijymään kaurista tai kaunotarta kuin ampua vanha mies kuoliaaksi."

"Se ei ollutkaan mielessäni", sanoi Ravenswoodin nuoriherra.

"Niin totta kuin elän, sitä en aikonut tehdä. Minä vain aioin ennen lähtöäni käydä tuon sortajan puheilla ja moittia häntä hänen omavaltaisista teoistaan sekä niiden seurauksista. Minä olisin luetellut minulle tehdyt vääryydet semmoisin sanoin, että olisin järkähdyttänyt sielun hänen rinnassaan."

"Aivan niin", jatkoi Bucklaw, "ja hän olisi tarttunut teitä kurkkuun ja huutanut apua, ja sitten te olisitte järkähdyttänyt sielun *ulos* hänen rinnastaan. Yksin katseellanne ja käytöksellänne te jo olisitte säikähdyttänyt ukon kuoliaaksi."

"Muistakaa, kuinka suuret vihan syyt minulla oli", vastasi Ravenswood, "Muistakaa, mitä häviötä ja kenen kuolemankin hänen julmasyttäminen kovuutensa on aiheuttanut – hän on peräti hävittänyt vanhan aatelissuvun, murhannut rakkaan isäni! Olisipa muinaisina skotlantilais-aikoina sanottu miehestä, joka olisi semmoisia pahantekoja rauhallisesti kärsinyt: kas, hänestä ei ole ystävälle tukea eikä viholliselle vastusta."

"Aivan niin, herra Ravenswood, ja näenpä oikein ilolla, että perkele viekoittelee yhtä kavalasti muitakin ihmisiä kuin minua. Sillä kun minun tekee mieli tehdä jotakin hullutusta, niin hän heti vakuuttaa minulle sitä kaikkein tarpeellisimmaksi, jaloimmaksi, ritarillisimmaksi teoksi koko maan päällä, ja minä olen satulavyötä myöten upoksissa suossa ennenkuin huomaankaan, että pinta pettää. Ja niin teistäkin, herra Ravenswood, olisi voinut tulla murh – ihmistappaja siitä syystä vain, että rakkaudella muistelette isävainajaanne."

"Teidän puheessanne, Bucklaw, on enemmän järkeä", virkkoi

Ravenswood, "kuin mitä olisi luullut teidän käytöksestänne päättäen. Onhan se hyvinkin totta, että pahat himomme viekoittellessaan meitä pukeutuvat valepukuihin, jotka ovat yhtä ihanat kuin noiden häijyjen henkien, jotka taikauskoisen kansan luulon mukaan pyydystelevät ihmisiä ja joiden luonnollista häijyyttä ei voi havaita ennenkuin heidät on sulkenut syliinsä."

"Mutta saattaapa sentään torjua ne pois luotaan", sanoi Bucklaw, "ja niin aionkin tehdä hyvin pian – se on: kun vanha rouva Girnington on kuollut."

"Oletteko koskaan kuullut, mitä eräs englantilainen pappi kerran sanoi?" kysyi Ravenswood. "Hän lausui: Helvetinpermanto on kokoonpantu hyvistä päätöksistä – mikä taitaa tarkoittaa, että niitä useammin tehdään kuin pannaan toimeen."

"Niin on", vastasi Bucklaw. "Mutta minä aionkin tehdä alun tänä siunattuna yönä, ja olen päättänyt, etten juo enempää kuin yhden korttelin viiniä, jollei teidän claretinne vain liene aivan erinomaista lajia."

"Vähänpä kiusausta teille tulee Wolfs Cragissa, sanoi Ravenswood. En tiedä, voinenko luvata teille muuta kuin katoksen suojaksenne. Kaikki meidän viini- ja ruokavaramme, vieläpä enemmänkin, sulii tyhjiin viime tilaisuudessa."

"Kulukoon pitkä aika ennenkuin taas tarvitaan viini- ja ruokavaroja samanlaista tilaisuutta varten", toivotti Bucklaw. "Mutta teidän ei olisi pitänyt juoda viimeistä pulloanne hautajaisissa; se tuottaa onnettomuutta."



"Onnettomuutta luullakseni tuottaa kaikki, mikä minuun kuuluu", sanoi Ravenswood. "Mutta tuossa jo onkin Wolfs Crag, ja kaikki, mitä se vielä sisältää, on teille tarjona."

Meren mainingin kohina oli jo kauan ilmaissut, että he lähenivät rantakallioita, joiden korkeimmalle kukkulalle tornin perustaja oli rakentanut asuntonsa niinkuin kotka pesänsä. Kalpea kuu, joka siihen saakka oli taistellut ajelevien pilvien kanssa, paistoi nyt ja näytti heille yksinäisen, paljaan tornin kukkulamaisella kalliolla, joka kallistihe Pohjanmereen. Kolmelta taholtaan tämä kallio oli äkkijyrkkä; neljäs, mantereelle päin oleva, oli ennen muinoin ollut kaivannon ja laskusillan suojelema. Mutta silta oli nyt hajallaan ja rappiolla ja kaivanto oli puoleksi ummessa, niin että hevosmies saattoi ratsastaa sen yli ahtaaseen pihaan. Oikealta ja vasemmalta puolelta rajoittivat pihaa matalat, puoleksi hajonneet tallit sekä muut ulkokuoneet; mantereen puolelta sen sulki matala, nastallinen muuri. Ja neliön neljännellä, perimmäisellä taholla kohosi itse torni, joka törrötti korkeana ja kaitaisena, rakennettuna harmaasta kivistä, kimallellen kuutamossa aivan kuin valkeaan kääriliinaansa puettu jättiläiskummitus. Autiomman, kolkkomman näköistä asuinpaikkaa olisi ollut vaikea mielessään kuvitella. Ja meren synkkä, raskas kohina, kun laine toisensa perästä syöksyi syvässä syvyydessä kalliorantaa vastaan, vaikutti korvaan samalla tavalla kuin itse paikka silmään – se ilmaisi lakkaamatonta, loppumatonta surua, johon osaksi sekaantui kauhua.

Vaikka ilta ei ollut vielä kovin myöhäinen, niin ei ollut mitään merkkiä, josta olisi voinut huomata, että tässä rappeutuneessa asunnossa oli elävä asukas; yhdestä ainoasta ikkunasta – vaikka siellä täällä seinissä, eri korkeudella ja eri välimatkojen päässä toisistaan, näkyi hyvinkin monta pientä ikkunaa ilman mitään järjestystä – pilkoitti hämärä valo.

"Tuossa", sanoi Ravenswood, "istuu ainoa miespalvelija, joka on jäänyt Ravenswoodin taloon; ja hyväpä, että edes hän on jäänyt, sillä muuten meillä ei olisi paljon toivoa saada valoa eikä lämmintä. Mutta ratsastakaa varovasti jäljestäni; tie on kapea, sille ei mahdu kahta hevosta rinnakkain."

Tie kulkikin nyt todella jonkinlaista kaitaista taipaletta myöten, jonka takana torni kohosi niemen päässä. Siitäkin näkyi, miten Skotlannin paronit määrätessään asuntonsa sekä aseman että rakennusmuodon aina olivat pitäneet silmällä yksinomaan sitä puolta, että siitä tulisi vahva turvapaikka, jättäen kaiken mukavuuden syrjäseikaksi.

Kulkien varovaisesti, niinkuin tämän jylhän asunnon isäntä oli käkenyt, he pääsivät onnellisesti pihalle. Mutta kesti kauan aikaa, ennenkuin Ravenswood ponnistuksistaan huolimatta sai vastauksen, vaikka hän kovasti kolkutteli matalakaariseen porttiin ja yhä uudelleen huusi Kalebialle avaamaan ja päästämään heidät sisään.

"Ukko varmaan on lähtenyt pois", sanoi Ravenswood, "tai lieneekö saanut halvauksen. Olisihan tällaisella pauhinalla pitänyt saada kaikki seitsemän unikekoakin hereille!"

Viimein heikko, epäröivä ääni kuitenkin vastasi: "Nuoriherra – Ravenswoodin nuoriherra, tekö se olette?"

"Niin, minä olen täällä, Kaleb, portti auki joutuiseen!"

"Mutta tekö tosiaan olette omassa lihassa ja luussa? Sillä mielummin katsoisin viittäkymmentä pirua suoraan silmiin kuin oman herrani haamua tai kummitusta. – Sentähden, vaikka olisittekin kymmenin kerroin herrani, korjautukaa tiehenne, jollette ole tullut elävässä ruumiissa, luissanne, lihoissanne."

"Minä tässä olen, sinä ukko hupakko", vastasi Ravenswood, "ruumiillisessa muodossa ja elävänä, paitsi että olen puolikuollut vilusta."

Valo katosi ylimmästä ikkunasta ja pilkoitti aukosta toisensa perästä, hitaasti aleten. Siitä näkyi, että sen kantaja varovaisesti astuskeli alas kiertorappusia myöten eräässä niistä pienistä torneista, jotka koristivat ison tornin kulmia. Ukon astumisen hitauden vuoksi päästi Ravenswood suustansa pari närkästyntä sanaa, ja hänen kumppaninsa, joka oli vielä maltittomampi, aivan kuin elohopea, kirosi useampaan kertaan. Kaleb taas pysähtyi, kun salpa oli vedettävä ovelta, ja uudestaan kysyi, olivatko he tosiaan tämän maailman miehiä, kun näin yösydämellä pyrkivät sisään?

"Jos saisin sinut kynsiini, vanha hupsu", sanoi Bucklaw, "antaisinpa sinulle tuntuvia todistuksia siitä, että *minä* olen luuta ja lihaa."

"Avaa ovi, Kaleb", virkkoi isäntä lempeämmällä äänellä, osaksi siitä syystä, ettei hän tahtonut loukata vanhaa, uskollista

hovimestariansa, osaksi senvuoksi, ettei hän luullut kovista sanoista olevan paljoakaan apua niin kauan kuin Kaleb oli lujan, rautalevyllä vahvistetun tammisen oven takana.

Vihdoin viimein Kaleb vapisevin käsin työnsi syrjään salvat, avasi raskaan oven ja seisoi nyt heidän edessään. Lekottava lamppu, jota hän piti toisessa kädessään, toisella varjellen ja varjostaen sen liekkiä, valaisi hänen harvoja, harmaita hiuksiaan, hänen kaljua päälakeaan ja kulmikkaita, laihoja kasvojaan. Pelkäävä ja samalla kohtelias silmäys, jonka hän loi ympärilleen, valon ja varjon vaihtelu hänen harmaan tukkansa ja valaistujen kasvojen yllä, se kaikki olisi näyttänyt kauniilta maalauksessa. Mutta matkustajillamme oli siksi kiire päästä katoksen alle, nousevaa rajuilmaa pakoon, etteivät he malttaneet ihailla tuota maalauksellista kauneutta.

"Tekö se olette, herra kulta? Tekö se olettekin todella?" huusi vanha palvelija. "Minun on paha mieli, kun te niin kauan saitte seisoa ja odottaa oman ovenne edessä. Mutta kuinka voinkaan tietää, että niin pian näkisin teidät jälleen ja vielä vieraan herran, ja" – (hän huusi nyt jollekulle tornin asukkaalle ikäänkuin erikseen, äänellä, jonka muka ei pitänyt kuulua pihalla-olijoille: 'Anna-Maija, tyttö hoi! Joudu minkä kerkiät ja lisää puita takkaan. Ota vanha kolmijalkainen tuoli, tai mitä muuta hyvänsä, josta mitä pikimmin saat hyvän loimun.'). "Pelkäänpä että me olemme sangen huonoissa varoissa, sillä emme luulleet teidän palaavan useampiin kuukausiin; muuten olisi teidät kyllä vastaanotettu säätyenne mukaan, niinkuin oikeus ja kohtuus on.

Mutta sittenkin – "

"Samantekevää, Kaleb", keskeytti Ravenswood, "meidän pitää saada hevosemme katoksen alle ja itsemme samaten miten parhaiten voimme. Toivonpa, ettet ole pahoilla mielin siitä, että tulin takaisin pikemmin kuin luulit?"

"Pahoilla mielinkö, korkea-arvoinen herra lordi? – Minä olen varma, että kaikki kunnan ihmiset suovat teille lordin nimityksen, joka teidän jaloilla esi-isillänne on ollut kolmensadan vuoden kuluessa, eikä siihen kysytäkään kenenkään peruukin lupaa. Minäkö olisin pahoilla mielin siitä, että lordi Ravenswood käypi katsomassa yhtä omista kartanoistaan!" – (Sitten hän taas puhui erikseen näkymättömälle, kulissientakaiselle kumppanilleen: 'Anna-Maija, tapa muniva kana arvelematta. Kullakin päivällä on huoli itsestään'). – "En tahdo sanoa, että tämä olisi meidän paras kartanomme", lisäsi ukko kääntyen Bucklaw'n puoleen, "tämä on vain turvapaikka, missä lordi Ravenswood saattaa piillä – tai ei juuri *piillä*, vaan olla poissa tieltä metelisinä aikoina niinkuin tätä nykyä, jolloin hänen ei sovi asua keskemällä maassa missään paremmista, uhkeimmista kartanoistaan. Muuten ihmiset arvelevat Wolfs Cragin ulkomuodon sen muinaisaikuisen rakennustavan vuoksi ansaitsevanakin tarkkaa katselemista."

"Ja sinä olet päättänyt, että meidän pitää nyt saada tilaisuus sitä oikein tarkkaan katsella", sanoi Ravenswood, jota suuresti huvitti nähdä, mitä kaikkia koukkuja vanhus keksi saadaksensa heidät viipymään ulkona kunnes hänen liittolaisensa Anna-Maija

oli sisäpuolella valmistanut varustuksensa.

"No, vähätpä nyt kartanon ulkomuodosta, veli veikkonen!" sanoi Bucklaw. "Annapas vain meidän nähdä sisusta ja hevosten talli, se on pääasia."

"Aivan oikein, herra – aivan niin, herra – epäilemättä, herra – kun minun herrani ja joku hänen korkea-arvoisista kumppaneistaan" —

"Mutta hevosemme, ukko kulta, meidän hevosemme – ne saavat iänikuisen patin, jos niiden näin kovan ajon perästä täytyy seisoa tässä kylmässä, ja minun ratsuni on liian kallis, että antaisin sen pilattavaksi. Sentähden sanon vielä kerran: meidän hevosemme", huusi Bucklaw.

"Kyllä – kyllä – teidän hevosenne – kyllä – minä huudan tallirengit tänne." Ja miehen äänellä Kaleb huusi, niin että koko vanha torni kajahti: "Jussi – Wille – Santeri! – Pojat ovat kylässä tai nukuksissa", sanoi hän vähän aikaa odotettuansa vastausta, jota, niinkuin hän hyvin tiesi, ei kuitenkaan ollut mahdollista saada. "Kaikki käy nurin, kun ei isäntä ole kotona. Mutta voinhan minä itsekin ottaa teidän elukkanne hoitooni."

"Kyllä se paras taitaa olla", virkkoi Ravenswood, "sillä muuten ei minulla ole juuri paljoa toivoa, että ne tulisivat hoidetuiksi."

"Hs, hyvä herra – vaiti, Jumalan tähden", kuiskasi Kaleb rukoilevalla äänellä hiljaa isännälleen. "Vaikka te ette pidä mitään lukua omasta maineestanne, säästäkää toki minun hyvä nimeni. Ja täysi työ meille sittenkin tulee kaikista valheistani

huolimatta saada tämä yö säädynmukaisesti vietetyksi."

"Hyvä, hyvä on, älä ole milläsikään", sanoi herra, "mene vain talliin. Lieneehän siellä heiniä ja kuroja, toivon minä?"

"On, on, runsaasti heiniä ja kuroja!" Näin hän lausui ääneen ja rohkeasti, mutta lisäsi hiljaa: "Onhan siellä pari kapallista rantakuroja sekä muutama vihko luhtaheiniä, jotka hautajaisista jäivät tähteiksi."

"Hyvä on", sanoi Ravenswood ottaen lampun palvelijansa vastahakoisesta kädestä. "Minä itse näytän vieraalle tulta rappusissa."

"Ei se suinkaan käy laatuun, hyvä herra – malttakaa mieltänne vain viisi minuuttia tai kymmenen, taikka, jos oikein kauan viivyn, neljänneksen tuntia, ja katsokaa kuinka korealta Bass-lahti ja Pohjois-Berwickin alanko näyttää kuutamolla, kunnes olen korjannut hevoset. Minä tahtoisin saattaa teitä niinkuin teitä tulee saattaa, teitä, lordi Ravenswood, ja teidän korkea-arvoista vierastanne. Ja minulla on kaikki hopeiset kynttiläjalat lukon takana, ja tämä lamppu ei sovi –"

"Kylläpä se sillä välin kelpaa", sanoi Ravenswood, "eikä sinulle tule mitään vastusta tallissa valon puutteesta, sillä jos oikein muistan, on puoli kattoa poissa."

"Niin on, hyvä herra", vastasi uskollinen palvelija, heti kuitenkin kerkeällä neuvokkaisuudella lisäten, "ja ne laiskurit katonkattajat eivät vielääkään ole käyneet sitä korjaamassa, lordi Ravenswood."

"Jos mieleni tekisi tehdä pilaa sukuni häviöstä", sanoi

Ravenswood neuvoen vierasta yläkertaan, "niin saisin runsaasti aineksia ukko Kaleb rukasta. Hänellä on sydämen asiana puhua kaikista meidän kurjaan talouteemme kuuluvista asioista ei niinkuin ne todella ovat, vaan niinkuin niiden hänen mielestänsä pitäisi olla. Ja totta puhuen minua on usein huvittanut nähdä, mitä kaikkia keinoja se miesparka keksii hankkiaksensa semmoista, mitä hänen mielestänsä talon kunnia vaatii. Ja vielä lystillisemmät ovat hänen selityksensä, kun joku kalu puuttuu, jonka puutteen täyttämiseksi ei hänenkään älynsä ole voinut mitään keinoa keksiä. Mutta vaikka ei tornini suinkaan ole avarimpia, niin onpa meidän sentään vaikea ukon avutta löytää se kamari, missä valkea palaa takassa."

Näin sanoen hän avasi salin oven. "Tässä ainakaan", virkkoi hän, "ei ole valkeaa eikä vuodetta."

Sali olikin todella häviön perikuva. Tässä avarassa holvikattoisessa huoneessa, jonka lakihirret, kokoonliitetyt aivankuin Westminsterissä, olivat päistään kömpelöillä veistoksilla koristetut, oli melkein kaikki samassa tilassa kuin lordi Allan Ravenswoodin hautajaispitojen lopulla. Suuri tamminen pöytä oli vielä täynnä alassuin kumotuita pikareita ja nahkaleilejä, tinaisia tuoppeja sekä pulloja. Lasit, juhla-iloa vähemmän kestävät astiat, olivat sirpaleina kivisellä lattialla; monta niistä olivat vieraat tahallaankin uhranneet innostuessaan jostakusta mieluisesta maljasta. Mutta hopea-astiat, joita tätä tilaisuutta varten oli lainattu ystäviltä sekä sukulaisilta, oli heti huolellisesti korjattu, kun yllämainitut, yhtä tarpeettomat kuin



sopimattomat tuhlaavaiset pidot oli pidetty ja lopetettu. Sanalla sanoen: ei näkynyt enää mitään, mikä olisi ilmaissut rikkautta; kaikki tähteet puhuivat äskeisestä tuhlauksesta ja nykyisestä häviöstä. Mustat verkaverhot, jotka äsken olleessa surujuhlassa oli ripustettu koinsoyömiin, repalaisten tapettien sijalle, oli osaksi revitty alas, niin että ne riippuivat seinältä erisuuruuksina riekaleina paljastaen seinän karkean muurauksen, jota ei ollut millään kalkituksella eikä siloituksella tasoitettu. Kaatuneet tai sikinsokin heitetyt tuolit todistivat, minkälaiseen vallattomaan melskeeseen surupidot olivat päättäneet. "Tässä salissa, herra Bucklaw", lausui Ravenswood lamppua kohottaen, "tässä salissa mellastettiin silloin, kun olisi pitänyt viettää surujuhlaa; se on oikea kosto, että se nyt on surullinen, vaikka sen pitäisi olla iloinen."

He poistuivat tästä kolkosta salista ja menivät yläkertaan, missä Ravenswood turhaan avattuansa pari ovea viimein opasti vieraansa pieneen, matoilla varustettuun eteishuoneeseen. Siinä he suureksi iloksensa löysivät jokseenkin kelvollisen takkavalkean, jonka Anna-Maija oli saanut viritetyksi jollakin semmoisella keinolla kuin Kaleb taannoin oli neuvonut. Iloiten sydämessään, että tässä kuitenkin oli parempi olo kuin mitä tähän asti linnassa oli näyttänyt olevan tarjona, Bucklaw tyytyväisenä hieroi käsiänsä valkean yläpuolella ja kuunteli nyt paremmalla mielellä Ravenswoodin nuorenherran anteeksipyyntöjä. "Hyvää oloa", virkkoi tämä, "en teille voi tarjota, sillä sitä ei minulla itsellenikään ole. Siitä on aikoja, kun

nämä seinät sitä ovat nähneet, jos lienevät ikänänsä nähneet. Katoksen suojan ja kätköpaikan, ne minä, toivoakseni, kuitenkin voin suoda teille."

"Ne ovat kelpo asioita, herra Ravenswood", vastasi Bucklaw, "ja jos siihen lisäksi saisi suun täydeltä ruokaa ja viiniä, niin enpä tosiaan tänä yönä muuta kaipaisikaan."

"Pelkäänpä", sanoi Ravenswood, "että te saatte vain kurjan illallisen. Minä kuulen juuri, kuinka Kaleb ja Anna-Maija siitä neuvottelevat. Kaleb Balderston paralla on muiden avujensa ohella sekin, että hän on vähän kuuro. Tästä johtuu, että paljon siitä, mitä hän on hiljaa erikseen puhuvinsa, saa kuulla koko seura ja erittäinkin ne, joilta hän hartaimmin tahtoi salata pienet juonensa. – Kuulkaapas!"

He rupesivat kuuntelemaan ja kuulivat vanhan palvelijan puhelevan Anna-Maijan kanssa seuraavalla tavalla: "Älä ole milläsikään, älä ole milläsikään, tyttö. Pitää näyttää iloiselta, vaikka peli olisi kuinka huono."

"Mutta muniva kana! Siitä tulee paisti niin sitkeää kuin jousenjänne tai saappaan pohjanahka!"

"Sano erehtyneesi – sano erehtyneesi", neuvoi uskollinen hovimestari lepyttävällä, matalalla äänellä. "Ota koko syy niskoillesi, älä anna vain talon kunnian joutua pilalle."

"Mutta kana", vastusteli Anna-Maija, "huu, sehän istuu jossakin laen kohdalla isossa salissa. Ja minua peloittaa mennä pimeään, kun haltija voi olla siellä. Ja jos en näkisikään haltijaa, niin enpä sen paremmin näkisi kanaakaan, sillä siellä

on pilkkosenpimeä. Eikä meillä ole muuta valoa kuin tuo sama siunattu lamppu, jota nuoriherra nyt pitää omassa kädessään. Ja jos saisinkin kanan kiinni, pitäisihän se sitten vielä tappaa ja höyhentää ja paistaa; ja kuinka sen teen, kun he istuvat meidän ainoan valkeamme ääressä?"

"Älä huoli, älä huoli, Anna-Maija", lohdutti muonamestari. "Maltas pikkusen, niin koettelen viekotella lampun heiltä."

Heti sen jälkeen Kaleb Balderston astuikin sisään aavistamatta, että huoneessa-istujat olivat kuulleet niin paljon hänen syrjäpuheistaan.

"No, Kaleb veikkonen, onko toivoa, että saamme jotakin iltaruokaa?" kysyi Ravenswood.

"*Toivoako*, että te saisitte iltaruokaa, lordi Ravenswood!" sanoi Kaleb korostaen ylenkatseellisella suuttumuksella sitä sanaa, joka ilmaisi epäilystä. "Kuinka siitä voisi olla kysymystäkään teidän omassa kartanossanne, lordi Ravenswood? – Vai toivoa, että saisitte iltaruokaa, tosiaan! – Mutta ettehän nyt huolinekaan häränlihaa? Onhan meillä joukko lihavia kanoja valmiina vartaaseen pistettäväiksi tai halsterilla paistettaviksi. – Ota lihava salvokukko, Anna-Maija!" huusi hän rohkeasti, ikäänkuin semmoinen eläin olisi ollut saatavissa.

"Se on aivan tarpeetonta", sanoi Bucklaw, joka arveli kohteliaisuuden vaativan, että hän hiukan helpottaisi pulassa olevan muonamestarin hätää. "Kunhan teillä olisi vähän kylmää ruokaa, taikka vain leipäpalanen."

"Aivan erinomaisia kaurakakkuja!" huusi Kaleb, paljon

huokeammin hengähtäen. "Ja mitä kylmään ruokaan tulee, kaikki, mitä meillä on, lienee tarpeeksi kylmää – vaikka ensin osa kylmästä paistista ja piirakoista jaettiin köyhille hautajaisjuhlan jälkeen, niinkuin oikeus ja kohtuus vaatikin – "

"Kuules, Kaleb", sanoi Ravenswood. "Jo on aika kerrassaan tehdä loppu tästä asiasta. Tämä on nuori Bucklaw'n herra; hän piileksii, ja sentähden, ymmärräthän – "

"Hän ei nyt ole herkempi herkkusuu kuin tekään, lordi Ravenswood, sen takaan", vastasi Kaleb iloisesti, nyökäyttäen päätään merkiksi, että hän ymmärsi. "Mieleni on paha siitä, että tämä herra on ahdingossa, mutta olenpa samalla kuitenkin iloinen siitä, ettei hän paljon voi moittia meidän talouttamme, sillä onpahan hän itsekin luullakseni yhtä pahoissa pihdeissä kuin me. Ei, Jumalan kiitos, me emme olekaan pahoissa pihdeissä", lisäsi hän jälleen peruuttaen myönnytyksen, joka ensi riemunhetkellä oli livahtanut hänen suustaan, "vaikka epäilemättä emme nyt ole niin hyvissä varoissa kuin mitä ennen aikaan olimme tai mitä meidän pitäisi olla. Ja mitä ruokaan tulee – mitä apua valheista? – onpa meillä juuri loppukimpale lampaan lapaluusta, joka vasta kolme kertaa on ollut pöydällä, ja mitä likempänä luuta, sitä mehukkaampi liha, tiedättehän sen, hyvät herrat. Ja – onhan meillä kannikka lammasmaitojuustoa sekä sirunen kelpo voita, ja – ja – niin, siinä onkin kaikki, mitä voi lukuun ottaa."

Ja aivan iloisella mielellä hän nyt kantoi esille vähäiset vieraanvaransa ja asetti ne hyvin juhlallisesti pienelle

pyöreälle pöydälle, joka oli herrojen välissä. Nämä kävivätkin kimppuun hyvällä ruokahalulla pelästymättä aterian halpaa laatua tai niukkuutta. Ja Kaleb palveli heitä juhlallisen kohteliaasti, ikäänkuin olisi toivonut voivansa kunnioittavalla toimeliaisuudellaan täyttää sen puutteen, ettei ollut useampia palvelijoita.

Mutta ah! Paljonko tällaisissa tilaisuuksissa ulkonaiset seikat, vaikka niitä noudatettaisiin kuinka tarkasti ja huolellisesti, voivat haihduttaa mielestä itse ruoka-aineitten vaillinaisuutta? Bucklaw rupesi hartaalla halulla syötyänsä aika palan lampaan lapaluusta, joka jo kolme kertaa oli ollut veitsen alla, pyytämään nyt olutta.

"Enpä juuri taida uskaltaa kehua oluttamme hyväksi", sanoi Kaleb. "Maltaat olivat huonot, ja hirveä ukonilma kävi viime viikolla. Mutta sellaista vettä kuin tässä talossa on, te harvoin olette tainnut nähdä, Bucklaw'n herra, siitä tahtoisin lyödä vetoa."

"Mutta jos teidän oluene on huonoa, niin voittehan antaa meille tilkan viiniä", sanoi Bucklaw irvistellen kuullessaan mainittavan sitä puhdasta juomaa, jota Kaleb niin hartaasti kehui.

"Viiniäkö?" vastasi Kaleb hämmästyttämättä. "On meillä viiniäkin yltäkyllin. Vasta siitä on kaksi päivää – voi, että sen piti tapahtua semmoisesta syystä – kun tässä talossa juotiin niin paljon viiniä, että iso vene siinä olisi voinut uida. Viinistä ei ole koskaan ollut puutetta Wolfs Cragissa."

"Tuo sitten meille vähäsen viiniä", käski isäntä, "sen sijaan että lörpöttelet siitä." Ja Kaleb läksi rohkeasti tähän toimeensa.

Jokaisen tyhjennetyn tynnyrin koko vanhassa kellarissa Kaleb kaatoi alassuin ja pudisti siinä hurjassa toivossa, että claret-viinin pohjasakoilla voisi edes saada täytetyksi sen suuren tinatuopin, joka hänellä oli kädessä. Mutta onnettomuudeksi ne olivat jok'ainoa kovin tarkkaan tyhjennetyt. Kaikilla puristamisilla sekä muilla tempuilla, joita hän vanhana juomanlaskijana osasi käyttää, ei tullut kuitenkaan kokoon enempää kuin puoli korttelia, joka näytti olevan juomakelpoista. Mutta Kaleb oli liian hyvä kenraali jättääkseen tantereen peittämättä tappiotaan edes jollakulla sotajuonella. Rohkeasti hän paiskasi tyhjän pullon maahan, ikäänkuin hän sisäänastuessaan olisi kompastunut. Kutsuen Anna-Maijaa pyyhkimään viiniä, jota ei ollutkaan kaatunut, hän kantoi sitten toisen astian pöytään ja sanoi toivovansa, että vielä olisi sen verran jäljellä kuin herrat tarvitsivat. Ja olipa siinä todellakin tarpeeksi; sillä Bucklawkaan, vaikka hän oli viinirypäleen mehun uskollisia ystäviä, ei uskaltanut uudistaa ensimmäistä rynnäkköänsä Wolfs Cragin viinivarain kimppuun, vaan tyytyi, joskin vastahakoisesti tosin, selvään veteen. Lepasijoista huolehdittiin nyt; ja koska salakamari määrättiin Bucklaw'lle, sai Kaleb siitä erinomaisen soveliaan syyn, joka selitti kaikki vaillinaisuudet huonekalujen, makuuvaatteitten ynnä muitten suhteen.

"Sillä kuka", sanoi hän, "olisi arvannutkaan, että tulisi tarve käyttää salakamaria? Sitä ei ole käytetty Gowrien salaliiton

jälkeen, enkä minä ole koskaan uskaltanut antaa vaimoihmisen saada siitä tietoa, sillä senhän te ymmärtänette, hyvä herra, ettei se sitten enää kauan pysyisi salaisena kamarina."

# SEITSEMÄS LUKU

Salissa takka musta, kylmillään,  
ei ilomaljaa pöydän päällä näy,  
ei vuode viekoittele lämmöllään.  
"Huh!" sanoi Linnen herra, "hauskaks ei tää käy."

*Vanha laulu.*

Tämmöiset tunteet, joista tämä kaunis vanha laulu kertoo, liikkuvat Linnen herran mielessä kun hän tuhlattuaan koko omaisuutensa näki olevansa ainoa hylätty asukas "autiossa asunnossaan." Ja jokseenkin samanlaiset mahtoivat myös olla Ravenswoodin nuorenherran tunteet, kun hän nyt istui autiossa tornissaan. Hänellä oli kuitenkin yksi etu, josta tuhlajapoika mainitussa laulussa ei voinut kehua, se nimittäin, että hänen köyhyytensä, vaikka se olikin yhtä suuri, ei kuitenkaan ollut hänen oman ajattelemattomuutensa aiheuttama. Hänen köyhyytensä oli isän perintö, ja jos siihen lisäämme hänen aatelisverensä sekä vielä aatelisnimen, jonka kohteliaat saattoivat hänelle suoda ja epäkohteliaat olla suomatta aivan mieltänsä myöten, niin siinä olikin koko perintö, minkä hän oli esi-isiltänsä saanut.

Tämä surullinen, mutta silti lohduttava ajatus johtui kenties onnettoman nuoren aatelisherramme mieleen, hiukan lieventäen



hänen raskasta mieltänsä. Aamu, joka on yhtä edullinen tyynelle miettimiselle kuin runoilemisellekin poistaessaan yön pimeät, rauhoitti samalla myöskin ne myrskyiset mielenliikutukset, joiden alaisena Ravenswoodin nuoriherra edellisenä päivänä oli ollut. Hän pääsi nyt selville erilaisista sydämessään liikkuvista tunteista, ja hän päätti lujasti taistella niitä vastaan ja voittaa ne kokonaan. Tyynen, kirkkaan aamun valossa avara rämeikkö, joka mantereen puolella näkyi linnasta, oli hauskemman näköinen. Ja toisella puolella jalon ihana meri, karehtien tuhansin hopeavärein, levittelihe peloittavassa, vaikka samalla myös ihastuttavassa majesteetillisuudessaan taivaan ääreen asti. Tämmöisiä rauhallisen yleviä näköaloja ei ihmissydän saata olla ihailematta rauhattomimpinakaan hetkinään, ja niiden majesteetillisen vaikutuksen alla itää jaloja, kunniakkaita tekoja.

Näin täytettyänsä itsetutkimuksen tärkeän velvollisuuden tavattoman ankaralla tarkkuudella Ravenswood ensi toimekseen läksi katsomaan, miten Bucklaw jaksoi lymypaikassaan. "Kuinka voitte nyt, herra Bucklaw?" kuului hänen aamutervehdyksensä. "Miltä tuntui teidän mielestänne vuode, jolla maanpakolaisuuteen tuomittu kreivi Angus aikoinaan makasi täydessä turvassa, vaikka kuninkaan viha häntä tulisesti vainosi?"

"Hm!" hymähti herännyt nukkuja. "Eipä minun sovi juuri valittaa, koska olen maannut samassa paikassa, missä niin kuuluisa mies on majaillut ennen minua. Mutta olihan sentään patja kovinta lajia, seinät kosteanlaiset, ja rotat pitivät suurempaa

hälinää kuin mitä Kalebin ruoka-aitan tilasta päättäen olisinkaan voinut arvata. Ja jos tuon rautaristikko-ikkunan edessä olisi ollut luukku tai vuoteen ympärillä uutimet, niin olisi se, minun luullakseni, ollut mukavuuden lisänä."

"Kovin vähän mukavuutta tässä onkin, se on toden totta", virkkoi Ravenswood katsahtaen ympärilleen pienessä kammiossa. "Mutta jos tahdotte nousta ja tulla ulos, niin Kaleb on yrittävä hankkia aamiaisen, joka tulee paremmaksi kuin teidän eilinen illallisenne."

"Älkää suinkaan laittako parempaa, hyvä herra", sanoi Bucklaw pystyyn kohoten ja koettaen pukeutua niin hyvin kuin kammion pimeys salli. "Älkää, sanon minä, suinkaan laittako sitä paremmaksi, jos toivotte, että pysyisin aiotulla parannuksen tiellä. Yksin Kalebin tarjoaman juoman muisto on paremmin masentanut himoni saada aamuryppy päivän alkajaisiksi kuin mitä kaksikymmentä saarnaa olisi voinut. Ja te, herra Ravenswood, oletteko uljaasti taistellut sydänpöydänne vastaan? Niinkuin näette, minä paraikkaa poljen rikki omiani toisen toisensa perästä."

"Aloittanut olen ainakin tappelun, Bucklaw, ja olen nähnyt kauniin näyn: enkelin, joka tuli minun avukseni", vastasi Ravenswood.

"Voi minua poloista!" sanoi hänen vieraansa, "minulle ei tule mitään ilmestyksiä, jollei isotätini, rouva Girnington, korjaa luitansa hautaan. Ja silloinkin mielestäni olisi hyville päätöksilleni enemmän vahvistusta siitä lihavasta perinnöstä

kuin tädin haamun ilmestyksestä. Mutta tuosta yllämainitusta aamiaisesta puhuen, herra Ravenswood – vieläkö piirakkaan pantava metsäkauris samoilee omin sorkin, niinkuin laulussa lauletaan?"

"Pitää tiedustella asiaa", vastasi isäntä. Ja hän läksi kamarista Kalebia etsimään ja löysikin hänet viimein pimeästä, vankikomeron tapaisesta kellarista, joka aikoinaan oli ollut talon ruoka-aittana. Siellä vanha mies oli vaikeassa työssä; hän näet hieroskeli tinapulloa kirkkaaksi, jotta se näyttäisi hopeankaltaiselta. "Näin luullakseni se kelvannee – nyt varmaan se voi käydä hopeasta, jolleivät he vie sitä kovin likelle ikkunan valoa!" Tämmöisiä toivomuksia ukko aika-ajoin mutisi, ikäänkuin rohkaistaksensa itseään työn jatkamiseen. Mutta nyt herran ääni keskeytti koko työn.

"Ota tämä", sanoi Ravenswoodin nuoriherra, "ja hanki mitä talouteen tarvitaan." Näin sanoen hän ojensi vanhukselle kukkaron, joka edellisenä iltana oli jo ollut joutumaisillaan Craigengeltin kynsiin. Ukko punnitsi kädessään sitä vähäistä aarretta, pudistaen hopeankarvaisia, harvoja hiuksiansa ja katsoen herraansa mitä kipeimmällä sydämen tuskalla. "Siinäkö kaikki, mitä on tallella?" kysyi hän surullisella äänellä.

"Kaikki mikä tätä nykyä on tallella", vastasi Ravenswood tekeytyen iloisemmaksi kuin mitä hän ehkä toden teolla oli. "Siinä vain on 'vihreä vyötäsku ja hiukkanen hopeaa', niinkuin vanhassa laulussa lauletaan. Mutta kyllä meille joskus taas koittaa paremmat päivät, Kaleb!"

"Mutta ennenkuin ne päivät koittavat", virkkoi Kaleb, "on, pelkään minä, tuleva loppu siitä vanhasta laulusta ja vanhasta palvelijastakin päälliseksi. Mutta ei käy laatuun, että minä puhun näin teille, hyvä herra, kun te näytätte niin kalpealta. Ottakaa kukkaronne ja pitäkää sitä taskussanne, niin että joltakin näyttää ihmisten silmissä. Ja jos te, hyvä herra, tahtoisitte hyvää neuvoa totella, niin te ihmisten seurassa ollessanne aina välistä ottaisitte sen esille ja pistäisitte sen taskuun jälleen; siten ei kukaan meiltä kieltäisi lainaa huolimatta kaikesta, mikä on ollut ja mennyt."

"Mutta, Kaleb", vastasi Ravenswood, "minun aikomukseni on vielä yhä sangen pian lähteä ulkomaille, ja minä soisin voivani lähteä rehellisen miehen maineessa, jättämättä mitään velkaa jälkeeni, ainakaan omaa ottamaani."

"Ja oikeus ja kohtuus onkin, että te lähdette rehellisen miehen maineessa, ja niinpä te saattekin lähteä. Kaleb-ukko ottaa päällensä kaikki, mitä talon tarpeeksi otetaan, ja siitä juuri taitaa tullakin yhden miehen kantamus. Ja minä voin yhtä hyvin elää velkakopissa kuin vapaanakin, ja teidän sukunne hyvä maine on pysyvä terveenä ja tahrautumatta."

Ravenswood yritti turhaan saada Kalebia ymmärtämään, että hänen vastahakoisuutensa tehdä velkaa siitä vain enenisi, jos vastuu velkojen maksamisesta jäisi hänen palvelijallensa. Mutta hänen puheensa ei tehnyt sen enempää vaikutusta kuin kuninkaan puheet pääministeriin, joka on niin täydessä puuhassa koettaessaan keksiä keinoja ja neuvoja, ettei hän kerkiä vaivata päätänsä niiden puolustamisella, jos niiden oikeutta tai

mahdollisuutta epäillään.

"Kylläpä Eva Smalltrash meille olutta lainaa", puhui Kaleb itsekseen. "Onhan hän kaiken ikänsä ollut meidän herrasväkemme alustalainen – kukapaties vielä ryypyn viinaakin lisäksi – viiniä en tohdi sanoa – hän on leski ja ostaa viininsä, puolikkaan kerrallaan – mutta tilkkasen minä sentään lypsän hänestä väkisin, jollei hyvällä. Kyyhkysia meillä on kyyhkyslakassa – ja tottahan lampuodeilta saanee kanoja, vaikka Chirnsiden mummo jo sanoo maksaneensa ruokaveronsa kaksi kertaa. Kyllä me keinoja keksimme, jos vain te, herra, sallitte – kyllä me keinoja keksimme – olkaa huoleti – kyllä talon kunnia säilyy, niin kauan kuin Kaleb saa siitä huolta pitää."

Ruoat, jotka vanhus kaikenlaisilla keinottelemisillaan seuraavina kolmena neljänä päivänä sai kokoon molempia nuoria herroja varten, eivät olleet kovin komeita; mutta helppo on myös ymmärtää, etteivät Kalebin vieraat olleet liian kärkkäitä ruoanhyljeksijöitä. Ja olipa sitä paitsi nuorilla herroilla huvia Kalebin hädästä, puolustavista selityksistä, verukkeista ja keinotteluista; ne tekivät heidän kokoonhaalitut, epäsäännölliset ateriansa tavallaan hauskoiksikin. Ja pakko heidän olikin tarttua kiinni jokaiseen seikkaan, joka saattoi tuottaa vaihtelua tai huvitusta, sillä aika olisi muuten kulunut heiltä sangen ikävästi.

Bucklaw'sta, joka ei päässyt tavallisille metsästysretkillensä ja iloisiin juominkeihinsa, koska hänen oli pakko pysyä piilossa tämän linnan muurien sisällä, tuli synkkämielinen, ikävä seurakumppani. Kun Ravenswoodin nuoriherra jo oli kyllikseen

harjoitellut miekkailua tai pelannut shovel-peliä hänen kanssaan, kun hän itse oli sukinut ratsunsa sualla, harjalla ja loimella aivan silkoisensileäksi, kun hän oli nähnyt hevosen syövän appeensa loppuun ja rauhallisesti käyvän makaamaan tallissa, silloin Bucklaw tuskin saattoi olla kadehtimatta eläimen tyytyväisyyttä tällaiseen yksitoikkoiseen elämään. "Tyhmä luontokappale", sanoi hän, "se ei edes muistele kilpatannerta eikä metsästysmaata eikä vihreää nurmikkoansa Bucklaw'n kartanossa; se on aivan tyytyväinen seisoessaan seimen edessä tässä rappeutuneessa rakennuksessa, ikäänkuin se olisi täällä ollut varsasta pitäen. Mutta minun, vaikka minulla on sen verta vapautta kuin mitä kunniasanansa antaneella vangilla on, ja vaikka minulla on lupa kuljeksia kaikkia tämän tornihökkelin lokeroita myöten, on kovin vaikea saada viheltämällä tai torkkumisella aikani kulumaan, kunnes päivällishetki lyö."

Tämän sangen vähän lohduttavan havainnon tehtyään hän nyt kulkea laahusteli tornin vallille, josta hän tarkasteli kaikkea, mikä saattoi ilmestyä kaukaiselle suolle; tai hän nakkeli pienillä kivillä ja muurista lohjenneilla savipalasilla kalalokkeja sekä meriteeriä, jotka olivat siksi varomattomia, että kävivät nuoren tyhjäntoimittajan saavutettaville lepäämään.

Ravenswoodilla puolestaan, jonka mieli oli verrattomasti syvempi ja nerollisempi kuin Bucklaw'n, oli toisia huolestuttavia ajatuksia, jotka veivät häneltä kaiken hauskuuden, samoin kuin pelkkä ikävä ja jouten-olo hänen kumppaniltaan. Syvemmältä kuin ensi silmäys oli Lucy Ashtonin muisto vaikuttanut hänen

sydämeensä. Samalla kuin se katkera, hurja kostonhimo, joka oli ajanut hänet valtiosinetinvartian puheille, rupesi vähitellen asettumaan, hänen käytöksensä herra Ashtonin tyttärtä kohtaan alkoi hänen omissa silmissänsä näyttää tylältä ja sopimattomalta niin korkeasukuista, kaunista neitoa kohtaan. Lucyn kiitolliset lauseet ja lempeät sanat hän oli melkein ylenkatseella hylännyt; ja jos herra William Ashton olikin tehnyt hänelle pahaa, niin hän puolestaan, sen hänen omatuntonsa todisti, oli nyt epäritarillisella tavalla kostanut sen tyttärelle. Joka kerta kun nämä omantunnon moitteet kohosivat hänen mieleensä, niin muisto Lucyn ihanasta ulkomuodosta, jonka vaikutusta se tilaisuus vielä enemmän lisäsi, missä hän oli Ashtonin herran tyttären nähnyt, herätti Ravenswoodin sydämessä tuskallisia ja samalla myös rauhoittavia tunteita. Lucyn äänen suloisuus, kaikkien hänen puheittensa hellätuntoisuus, hänen lapsenrakkautensa tulinen hartaus, ne kaikki saivat Ravenswoodin katumaan sitä tyylyttä, jolla hän oli hylännyt Lucyn kiitollisuuden ja samalla kuitenkin ne hyvittelivät hänen mieltänsä mitä ihastuttavimmilla, suloisimmilla kuvilla.

Nuoren Ravenswoodin omantunnon herkkyyys ja sydämen rehellisyys saattoivat nuo muistot sitäkin vaarallisemmiksi sydämelle ja samalla vielä enemmän taivuttivat hänen mielensä niihin. Hän oli lujasti päättänyt voittaa kostonhimonsa, jos suinkin mahdollista; sentähden hän vastustamatta salli, vieläpä tahallaankin yllytti mielessään niitä ajatuksia, jotka voivat olla voimallisena apuna kostonhimoa vastaan. Ja tunto siitä, että

hän oli tylysti kohdellut vihollisensa tytärtä, aivan luonnollisesti taivutti hänen mieltään, ikäänkuin hyvitykseksi, näkemään Lucyssa enemmän suloisuutta ja kauneutta kuin mitä hänessä kenties todella olikaan.

Jos joku tällä hetkellä olisi muistuttanut Ravenswoodin nuorelleherralle, että hän vielä aivan äskettäin oli vannonut kostoa koko sille suvulle, jonka päämiestä hän täydellä syyllä piti syypäänä isänsä häviöön ja kuolemaan, niin hän ensiksi olisi luultavasti kieltänyt moitteen todenperäisyyden ja leimannut sen ilkeäksi valheeksi. Mutta tarkemmin sydäntänsä tutkittuaan olisi hänen kuitenkin täytynyt myöntää, että siinä moitteessa joku aika takaperin sentään oli ollut hiukan perää, joskin hänen nykyisestä mielialastaan päättäen olisi ollut vaikea uskoa asianlaidan todella olleen semmoisen.

Hänen sydämessään liikkui nyt jo kaksi ristiriitaista, tulista tunnetta – halu kostaa isänsä kuolema ja siihen eriskummallisella tavalla sekoittunut rakkaus vihollisen tyttäreeseen. Edellistä himoa vastaan Ravenswood oli taistellut, kunnes se hänen mielestään oli masennettu. Jälkimmäistä hän ei ollut mitenkään vastustellut, sillä hän ei aavistanutkaan sen olemassaoloa. Että näin todella oli laita, sen todistaa varsinkin se, että hän jälleen päätti lähteä Skotlannista. Mutta vaikka hänen päätöksensä oli semmoinen, niin hän sittenkin viipyi päivän toisensa perästä Wolfs Cragissa ryhtymättä valmistelemaan päätöksensä toimeenpanoa. Totta on sentään, että hän asiasta oli kirjoittanut parille kauempana Skotlannissa asuvalle sukulaiselleen, erittäinkin markiisi A: lle,



ilmoittaen heille aikomuksensa. Ja tavallisesti, kun Bucklaw kiusasi häntä sillä asialla, hän veti syyksi viipymiseensä sen, että hänen piti odottaa vastausta mainituilta herroilta, varsinkin markiisilta, ennenkuin hän toimeenpani niin tärkeän päätöksen.

Markiisi A. oli rikas ja mahtava. Hänen luultiin kyllä sydämessään vastustavan sitä hallitusta, joka vallankumouksen kautta oli päässyt valtaan; mutta hänellä oli ollut tarpeeksi taitoa kootakseen Skotlannin valtioneuvoskunnassa johtonsa alle puolueen, joka läheisesti liittyi englantilaiseen piispallispuolueeseen ja oli niin mahtava, että se uhkasi kumota sen puolueen vallan, mihin herra Ashton kuului. Näin mahtavan herran neuvon tiedusteleminen oli Wolfs Cragissa viipymiseen täysin pätevä syy, joka Ravenswoodin sopi tuoda esiin puolustautuakseen sekä Bucklaw'n että luultavasti myös omissa silmissään. Ja tämä syy sai vielä enemmän tukea yleisestä huhusta, joka tähän aikaan nousi, että muka Skotlannin hallituksessa oli tulossa ministerien sekä suunnan muutos. Nämä huhut, joita toiset lujasti väittivät todeksi, toiset yhtä jyrkästi kielsivät, kukin toiveittensa ja etujensa mukaan, ennättivät myös Wolfs Cragin raunioiseen torniin, varsinkin Kalebin, hovimestarin tuomina. Sillä ukko, muiden avujensa rinnalla, harrasti suuresti valtio-asioita, ja harvoin hän teki vanhasta linnastaan retken läheiseen Wolfs-Hopen kylään tuomatta palatessaan saaliinaan huhuja, jotka olivat seudulla liikkeellä.

Bucklaw ei siis voinut täydellä syyllä moittia Ravenswoodin nuortaherraa siitä, että tämä viivytti lähtöänsä Skotlannista;

mutta sittenkin hän alkoi jo kyllästyä joutilaisuuteensa, johon tämä viivytys hänet pakotti. Ja jollei uusi kumppani olisi valloittanut niin suuresti hänen mieltänsä, ei mikään olisi saanut Bucklaw'ta tyytymään tämmöiseen elämään, joka oli perin vastakkainen kaikille hänen tavoilleen ja mielihaluilleen.

"Onhan teitä aina sanottu toimelliseksi nuoreksi mieheksi, Ravenswood", hän usein nurisi. "Mutta nyt te näytätte päättäneen elää nytkytellä tässä aivankuin hiiri loukossaan. Se pieni erotus siinä kuitenkin on, että tuo eläin on viisaampi ja laittaa erakkokotinsa semmoiseen paikkaan, missä edes saa ravintoa; mutta mitä meihin tulee, niin Kalebin anteeksipyyntöpuheet paisuvat paisumistaan sitä mukaa kuin hänen ruokavaransa kutistuvat. Pelkäänpä, että meidän viimein käypi niinkuin laiskiaisesta kerrotaan – me olemme jo melkein syöneet viimeisen lehden puusta, eikä sitten ole muuta neuvoksi kuin pudottaautua alas oksalta ja taittaa niskamme."

"Olkaa huoleti", virkkoi Ravenswood. "On meitäkin kohtalo odottamassa, ja mekin saavutamme voiton tuossa lähenevässä vallankumouksessa, joka jo on tehnyt monen sydämen levottomaksi."

"Mikä kohtalo – mikä vallankumous?" kysäisi kumppani. "Meillä on jo ollut yksi liika vallankumous minun mielestäni."

Ravenswood keskeytti hänet siksi, että ojensi hänelle kirjeen.

"Ohoo", vastasi Bucklaw, "minun unennäköni uudistuu – olinhan tänä aamuna unissani kuulevinani, että Kaleb pakotti jotakuta onnetonta miestä juomaan kylmää vettä vakuuttaen sen

olevan paljoo terveellisempää vatsalle aamusella kuin olut tai paloviina."

"Markiisi A: n sanantuoja se oli", selitti Ravenswood, "joka kovan kohtalonsa sallimuksesta oli joutunut Kalebin ylellisiä vieraanvaroja nauttimaan; lopuksi hän sentään luullakseni sai vähän kaljaa sekä silakkaa. – Mutta lukekaa, niin saatte nähdä, mitä sanomia mies on meille tuonut."

"Kyllä luen niin joutuiseen kuin voin", vastasi Bucklaw. "Mutta en juuri ole parhaita lukijoita, eikä armollinen markiisi näy olevan parhaita kynämiehiä."

Ystävämme herra kirjanpainajan selvien kirjasimien avulla on lukijalla nyt tilaisuus lyhyessä hetkessä lukea kirje, johon Bucklaw'ltä meni runsas puoli tuntia, vaikka Ravenswood autteli häntä. Sisälllys oli seuraava:

"Korkeastikunnioitettava oma serkkumme.

Sydämellisimmät tervehdyksemme ensin. Me lähetämme tämän vakuuttaaksemme teille, kuinka hartaasti suomme teille onnea ja menestystä hankkeissanne tämän onnen enentämiseksi. Jollemme teoilla ole osoittaneet teille todellista hyvänsuontiamme niin paljon kuin me rakastavaisena sukulaisena ja veriheimolaisena mielellämme olisimme tahtoneet, niin pyydän, uskokaa sen tapahtuneen vain siksi, ettei meillä ole ollut tilaisuutta osoittaa hyvää tahtoamme, eikä minkään penseyden tähden. Mitä siihen tulee, että te aiotte lähteä ulkomaille, niin emme tahtoisii siihen tätä nykyä kehoittaa senvuoksi, että pahansuovat ihmiset, niinkuin semmoisilla on tapana,

saattaisivat keksiä syitä lähtöönne, joista me kyllä uskomme ja tiedämme teidän olevan yhtä vapaan kuin me itsekkin. Mutta sittenkin heidän sanansa saattaisivat käydä todesta niissä paikoissa, missä semmoinen luulo voisi olla teille suureksi vahingoksi, jota nähdessä me tuntisimme mielipahaa ja surua, voimatta sittenkään auttaa teitä.

Tällä tavoin, niinkuin sukulaisen sopii, annettuumme teille mitättömän neuvomme ulkomaillelähtöenne suhteen tahtoisimme mielellämme lisätä muutamia tärkeitä syitä, jotka suuresti saattaisivat olla teille sekä teidän isänne suvulle eduksi, jos te suostuisitte viipymään Wolfs Cragissa tämän elonleikkuuajan loppuun asti. Mutta kuinka sananlasku sanoo: Sat sapienti – viisas saa puolesta sanasta enemmän viisautta kuin tuhma koko saarnasta. Ja vaikka olemme nämä mitättömät rivit kirjoittaneet omalla kädellämme, ja vaikka täydesti luotamme sanansaattajamme uskollisuuteen, joka meihin on kiinnitetty monin sitein, niin asia on sittenkin sellainen, että liukkaalla tiellä on kuljettava varovasti; emme siis uskalla panna paperille asioita, jotka mielellämme virkkaisimme teille suullisesti. Sentähden olisi aikomuksemme hartaasti pyytää teitä tulemaan meidän vuoristo-erämaahan hirviä ampumaan ja keskustelemaan niistä asioista, joihin meidän nyt täytyy vain monella vaivalla ja verukkeilla viitata. Mutta asianhaarat eivät tätä nykyä salli tätä yhdessäoloamme, joka siis on jätettävä semmoiseen aikaan, jolloin täydellä ilolla saamme puhella noista asioista, joista nyt olemme vaiti. Sillä välin uskokaa, että me nyt ja vasta olemme teidän hyvä sukulaisenne

ja ystävänne, joka vain odottaa aikoja, joista jo niin sanoakseni hämärä haamu näkyy, osoittautuaksemme myös todelliseksi hyvän tekijäksi. Ja siinä toivossa me sydämellisesti allekirjoitamme,

*Korkeasti kunnioitettava Herra,*

*Teitä rakastava serkkunne,*

A.

*Annettu meidän köyhästä B: n kartanostamme j.n.e.*

Otsake: "Korkeasti kunnioitettavalle ja kunnioitetulle sukulaisellemme Ravenswoodin nuorelle herralle. – Tällä on kiire, kiire, postikiire. Ratsasta ja riennä, kunnes se on perille joutunut."

"Mitä te tästä epistolasta arvelette, Bucklaw?" kysyi Ravenswood, kun hänen kumppaninsa oli saanut kirjeen koko tarkoituksen ja melkein kaikki sanat selville tavatuksi.

"Totta puhuen, markiisin ajatusta on yhtä vaikea arvata kuin käsialaakin. Hän todella tarvitsisi avukseen 'Kirjaniekan Tulkin' tai 'Täydellisen opin kirjeitten kirjoittamiseen' ja teidän sijassanne lähettäisin hänelle yhden kappaleen noita kirjoja sanantuojan mukana. Hän kehoittaa teitä hyvin ystävällisesti kuluttamaan aikaanne sekä rahaanne viipymällä tässä kurjassa, tuhmassa, sorretussa maassa eikä tarjoa teille edes senkään vertaa kuin kartanonsa turvaa ja suojaa. Minun luullakseni hänellä on hankkeissa jokin vehje, jossa hän arvelee saavansa apua teiltä, jonkatähden hän tahtoo pitää teitä käsillä käyttääksensä teitä, kun hanke on kypsä, ja samalla hän

kuitenkin tahtoo säilyttää vallan ja lähettää teidät tuuliajolle, jos hänen valtiovehkeensä keitos ei onnistuisi."

"Hänen valtiovehkeensä? – Te arvelette siis jonkin valtiollisen salaliiton olevan hänellä tekeillä?" kysyi Ravenswood.

"Mitä muuta se olisi?" vastasi Bucklaw. "Markiisi on jo kauan ollut sen epäluulon alaisena, että hänen silmänsä vilkkuvat S: t Germainiin päin."

"Eipä hän kovin helpolla saakaan minua osalliseksi tällaiseen hankkeeseen", virkkoi Ravenswood. "Kun muistelen ensimmäisen ja toisen Kaarlen sekä äskeisen Jaakkokuninkaan aikoja, niin eipä se todella paljon kehoita miestä ja isänmaanystävää paljastamaan miekkaansa heidän perillistensä puolesta."

"Hm!" sanoi Bucklaw. "Te olette siis kyykähtänyt maahan itkeäkseenne niitä paljaskorvaisia koiria, joita kelpo Claverhouse kohteli niinkuin heitä pitikin kohdella?"

"Ensiksi noille koirille annettiin herjausnimi ja sitten heidät hirtettiin", vastasi Ravenswood. "Mutta minä toivon näkeväni sen päivän, jolloin oikeutta suodaan tasan sekä whigille että torylle ja jolloin noita herjausnimiä ei enää saa kuulla muualla kuin kahvilavaltioviisastelijoiden kesken, vain yksityisen pilkan ja vihan sanoina, samoin kuin omenaämmät keskenään käyttävät sanoja luntus ja luuska."

"Niin ei tapahdu meidän aikanamme, herra Ravenswood – eripuraisuuden oka on painunut kovin syvälle meidän ruumiiseemme ja sieluumme."

"Niin on kuitenkin kerran tapahtuva", vastasi Ravenswood. "Ihmiset eivät iänikuisesti säpsähdä noista herjaussanoista, niinkuin torven törähdyksen kuultuansa. Kun yhteiskunnallinen elämämme paremmin järjestyy, niin sen edut tulevat niin rakkaiksi ihmisille, etteivät he annakaan niitä alttiiksi vain joutavien valtiovehkeilyjen tähden."

"Ne ovat kauniita sanoja", virkkoi Bucklaw. "Mutta minun sydäntäni hivelee tämä vanha laulu:

"Kun nään hyvät viljat riihessä,  
ja whigit kaikki on hirressä,  
ja paikass' oikeass' oikeus on,  
niin riemuitsen kuni raivoton."

"Laulakaa vain niin huikeasti kuin mielenne tekee, *cantabit vacuus* (joutilas laulakoon)", vastasi Ravenswood. "Mutta minun luullakseni markiisi on kovin viisas mies, ainakin hyvin varovainen mies ruvetaksensa teille tämän laulun säestäjäksi. Minä luulen hänen tarkoittavan jotakin vallan muutosta Skotlannin valtioneuvoskunnassa pikemmin kuin Britannian kuningaskunnassa."

"Voi, hiisi vieköön teidän valtiojuonenne!" huusi Bucklaw, "teidän kylmäveriset, pitkin päätä aprikoidut vehkeenne, joita vanhat herrat tikatuissa yömyssyissä ja puuhkareunuksisissa kotinutuissa ajavat aivan kuin shakkia pelatessaan, sysäten virasta jonkun valtiorahastonvartian tai valtioneuvoksen aivan kuin syödään jokin torni- tai hevosnappula. Ei, koppiset

olkoot minun leikkini ja sota minun tositoimeni! Maila olkoon leluni ja miekka ruoanhankkijani! Ja teissäkin, Ravenswood, vaikka nyt olette olevinanne näin syvämietteinen ja viisas, teissäkin on ainetta, joka kuohuttaa veret kiireempään juoksuun kuin mitä teidän nykyinen, valtiollisista totuuksista saarnaileva mielentilanne sallisi. Te olette niitä viisaita miehiä, jotka aivan rauhallisella mielellä katselevat kaikkia asioita, kunnes veret kiehahtavat, ja sitten – Jumala varjelkoon häntä, joka muistuttaa heille heidän omia viisaita opetuksiansa!"

"Kenties", virkkoi Ravenswood, "te todella käsitätte luonteeni oikeammin kuin minä itsekään. Mutta se, että oikein ajattelen, on epäilemättä sentään johonkin määrin auttava minua myös tekemään oikein. Mutta, kuulkaas! Minä kuulen, että Kaleb soittaa päivälliselle."

"Minkä hän aina tekee sitä kaikuvammalla kohteliaisuudella, mitä laihempi hänen hankkimansa ruoka on", sanoi Bucklaw, "ikäänkuin tuo helvetin helinä ja kilinä, josta kerran vielä koko kellojalka on kellähtävä alas kalliolta, voisi muuttaa nälällä näännytetyn kanan lihavaksi ja lampaanlavan kauriin takapaistiksi."

"Soisinpa, että saisimme edes sen verran kuin teidän pahin luulonne lupaa, Bucklaw. Sillä Kaleb asettaa tuon yksinäisen, kannella katetun vadin aika juhlallisin menoin pöydälle."

"Kansi pois, Kaleb! Kansi pois Jumalan tähden!" huusi Bucklaw. "Salli meidän käydä käsiksi siihen, mitä sinulla on antaa, ilman pitkiä esipuheita. – Johan se seisoo



tarpeeksi kohdallaan, mies", lisäsi hän maltittomasti vanhalle hovimestarille, joka mitään vastaamatta asetteli vatia, kunnes viimein oli saanut sen matemaattisen tarkasti seisomaan aivan keskikohdalle pöytää.

"Mitä siinä on, Kaleb?" kysyi Ravenswoodkin vuorostansa.

"Hm, herra, kyllä te olisitte sen ennenkin saanut tietää; mutta armollinen Bucklaw'n herra on niin kovin maltiton", vastasi Kaleb, yhä vielä pitäen kiinni vatia toisella kädellään, kanтта toisella, nähtävästi vastahakoisena näyttämään sisällystä.

"Mutta mitä siinä on, Jumalan nimeen – eihän toki pari kirkasta kannusta, toivon minä, niinkuin ennen muinoin meidän rajaseuduillamme oli tapana tarjota?"

"Hm, hm!" pani Kaleb. "Te suvaitsette, armollinen herra, tehdä pilkkaa. – Mutta sittenkin uskaltaisin sanoa, että se oli hyvä tapa, ja, niinkuin olen kuullut, kunniallisen, varakkaan suvun tapa. Mutta mitä tähän tämänpäiväiseen päivälliseen tulee, niin muistin meillä olevan Pyhän Margareetan aaton, joka pyhä rouva oli arvoisa Skotlannin kuningatar aikanansa, ja arvelin, että te, korkeasti-kunnioitettavat herrat, kenties katsoisitte sopivaksi tänä päivänä, jollette täydellisesti paastota, niin ainakin pitää ruumista voimissa jollakin keveämmällä ravinnolla, esimerkiksi suolatulla sillillä tai jollakin sentapaisella." Ja nostaen kannen hän näytti neljää kappaletta noita maukkaita kaloja, lisäten matalammalla äänellä: "Eivätkä ne olekaan aivan tavallisia sillejä, vaan suussa sulavaa lajia jokainen, ja emännöitsijä – Anna-Maija rukka – on ne erinomaisella huolella suolannut nimenomaan

meidän armollisen herramme varalle."

# Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.